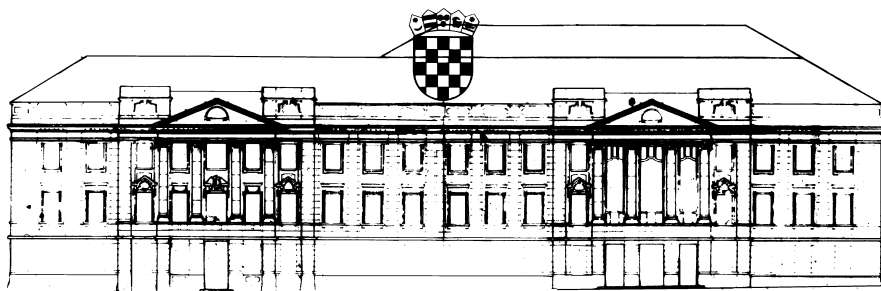

izvješća HRVATSKOGA SABORA

ISSN 1845-9404

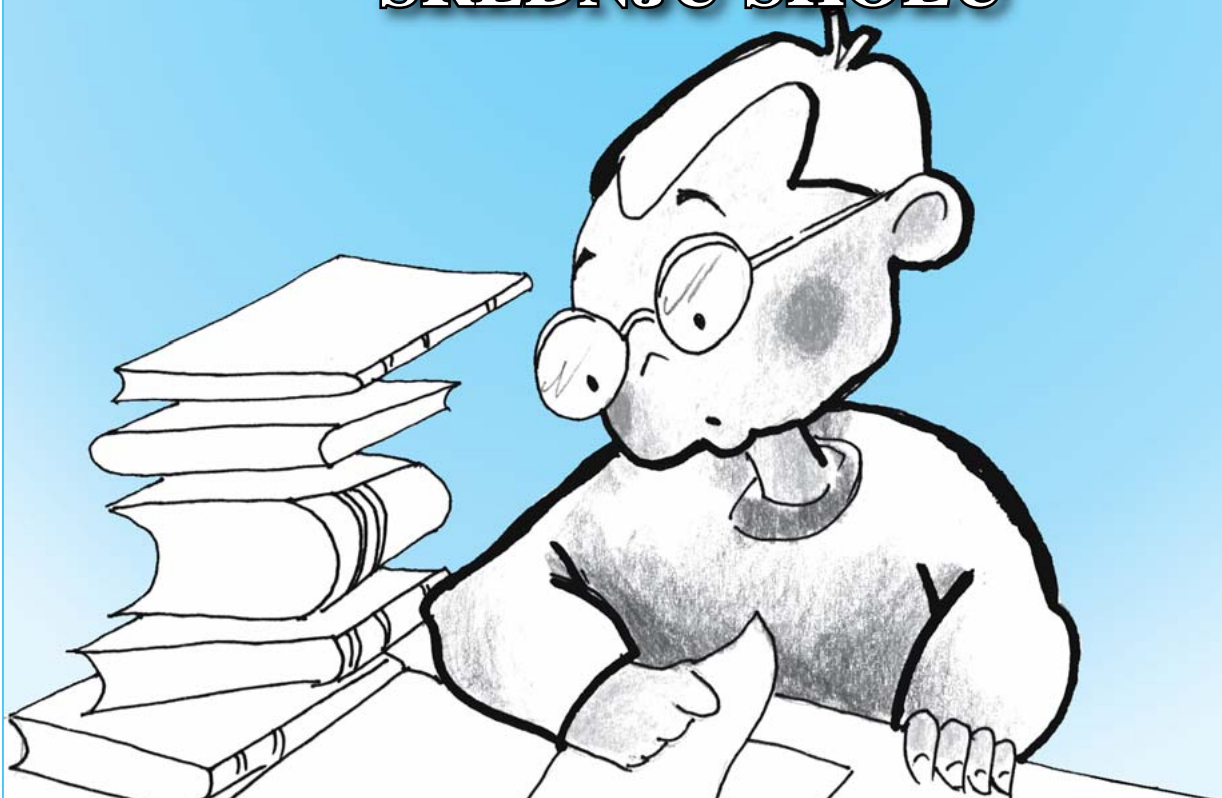
GODINA XVII.

BROJ 436

ZAGREB, 27. II. 2006.

17. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

UDŽBENICI ZA OSNOVNU I SREDNJU ŠKOLU

- PRIJEDLOG ZAKONA O KAZALIŠTIMA <i>Programske želje uskladiti s financijskim mogućnostima</i> <hr/> A.Šoljan	3	- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU IZMJENA I DOPUNA STATUTA HAŠKE KONFERENCIJE O MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU <hr/> A.Favro	52
- PRIJEDLOG ZAKONA O UDŽBENICIMA ZA OSNOVNU I SREDNJU ŠKOLU <i>Školski udžbenici za više naraštaja</i> <hr/> N.Brčić; S.Š- Hrnčević	20	- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE HAŠEMITSKE KRALJEVINE JORDAN O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA I SPRJEČAVANJU IZBJEGAVANJA PLAĆANJA POREZA NA DOHODAK <hr/> A.Favro	52
- PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SOCIJALNOJ SKRBI <i>Savjetovališta približiti korisnicima</i> <hr/> M.Kozar	33	- GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU AGENCIJE ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA U ODNOSU NA DRŽAVNE POTPORE I GODIŠNJE IZVJEŠĆE O DRŽAVNIM POTPORAMA ZA 2004. GODINU <i>Prema povećanju konkurentnosti</i> <hr/> D.Krmpotić	53
- KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNOM SUDBENOM VIJEĆU <i>Operativniji rad Vijeća</i> <hr/> D.Krmpotić	40	- IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004. GODINI; PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA 2006-2012. GODINE <i>Sustavna borba protiv zlorabe droga</i> <hr/> V.Žugaj	55
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MINIMALNIM MJERAMA ZAŠTITE U POSLOVANJU S GOTOVIM NOVCEM I VRIJEDNOSTIMA <i>Viša razina zaštite</i> <hr/> D.Krmpotić	41	- PRIJEDLOG ODLUKE O IZMJENAMA I DOPUNAMA STATUTA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI <hr/> A. Favro	61
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O DRŽAVNIM POTPORAMA <i>Preciznije odredbe o tržišnom natjecanju</i> <hr/> V.Žugaj	45	- PRIJEDLOG ODLUKE O PROGLAŠENJU 2006. GODINE „GODINOM NIKOLE TESLE“ U REPUBLICI HRVATSKOJ <i>„Godina Nikole Tesle“ u RH</i> <hr/> S.Šurina	62
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ŠUMSKOM REPRODUKCIJSKOM MATERIJALU <hr/> A.Favro	51		

PRIKAZ RADA:

- 17. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 9, 10, 11, 15, 16, 17, 22, 23, 24, 25, 29. I 30. STUDENOGA TE 1, 2, 6, 7, 8, 9, 13, 14. I 15. PROSINCA 2005.

PRIJEDLOG ZAKONA O KAZALIŠTIMA

Programske želje uskladiti s financijskim mogućnostima

Prijedlog zakona o kazalištima pripreman je duže vrijeme. Tijekom tri godine održani su brojni sastanci, javne rasprave i tribine na kojima je izneseno više primjedbi, prijedloga i mišljenja. Unatoč tome polemična i na momente žučna saborska rasprava pokazala je kako još uvijek o predloženom novom Zakonu o kazalištima postoje izrazito suprotni stavovi. Prema mišljenju kritičara brojne nedoumice, dvojbe i pravno-politički upitna rješenja opterećuju ovaj zakonski prijedlog. Nakon višesatne rasprave Hrvatski sabor većinom glasova prihvatio je Prijedlog zakona o kazalištima.

O PRIJEDLOGU

Umjesto prikaza predloženog Zakona donosimo uvodno izlaganje mr.sc. **Bože Biškupića**, ministra kulture, koji je obrazložio zastupnicima osnovne intencije ponuđenih rješenja. Naglasio je kako hrvatska zakonodavno-pravna tradicija u području kazališta traje u kontinuitetu već više od 130 godina. Prvi Kazališni zakon bio je donesen 1861. godine. U Hrvatskoj kao samostalnoj državi Zakon o kazalištima donesen je 1991. godine. Mijenjan je 1995, 1997. i 2000. godine. U Hrvatskoj djeluje ukupno 75 kazališta. Od toga 42 su profesionalna kazališta te 33 amaterska. Bogatstvo i raznolikost kazališnog života dopunjuju i brojni

festivali i druge kazališne manifestacije. Predloženim zakonom uređuje se obavljanje kazališne djelatnosti, osnivanje kazališta i kazališnih družina, financiranje, ustrojstvo i upravljanje kazalištem, uvjeti i postupak imenovanja, te obveze i prava intendantata, poslovnih ravnatelja i ravnatelja javnih kazališta, položaj kazališnih umjetnika i drugih kazališnih radnika te druga pitanja od značenja za kazališnu djelatnost. Predloženim zakonom otvara se i mogućnost ciljanog formiranja ansambla određenog profila prema potrebi za određene repertoare ili projekte. Prijedlog zakona izazvao je javnu raspravu i brojne komentare i prije nego je ušao u Hrvatski sabor. Uvažavajući neke od javno izrečenih komentara treba upozoriti na pitanja koja bi bilo dobro konačnim tekstom zakona razriješiti, odnosno urediti.

U Hrvatskoj ukupno djeluje 75 kazališta. Od toga 42 su profesionalna kazališta te 33 amaterska.

Kad je riječ o upravljanju javnim kazalištima kojima je osnivač Hrvatska, Grad Zagreb, županija, grad ili općina prije rasprave treba se suočiti s činjenicama iz stvarnosti. Jedna od tih činjenica je da je 50 % javnih kazališta 2004. godinu završilo s gubitkom. Nije riječ o lošijoj godini, već je taj trend duže i kon-

tinuirano u porastu. Analize su pokazale da su za to moguća dva razloga. Prvo, da osnivač nije osigurao dodatna sredstva za rad kazališta i drugo, da su kazališne uprave bile rastrošne. U želji da se uklone oba moguća razloga Prijedlogom zakona obvezuje se osnivača da pri raspisivanju natječaja za intendanta, odnosno ravnatelja utvrdi programske smjernice i financijski okvir koji će osigurati za naredni mandat. Ova obveza osnivača kazališta da pri raspisivanju natječaja utvrdi financijski okvir za predstojeće četverogodišnje razdoblje vrlo je lako provediva. Vlada kao i lokalna samouprava dužni su prigodom donošenja proračuna utvrditi proračunske projekcije za trogodišnje razdoblje. Moguću rastrošnost intendanta nadzirat će upravno vijeće. Upravo vijeće ostvaruje uvid u realizaciju programa intendanta te prati raspolaganje s proračunskim sredstvima koja osigurava osnivač. Upravno vijeće u kazalištu ima ulogu nadzora. Neki, možda neupućeni, u javnosti su se uplašili javnog nadzora. Osnivač za članove upravnog vijeća imenuje ugledne umjetnike ili kulturne radnike. Ne treba se bojati da je uvođenje vijeća politizacija kazališta. Upravna vijeća istinski su neovisna. Ona će smanjiti mogućnost zloupotrebe. Prijedlog zakona poštuje hrvatsku kazališnu tradiciju prema kojoj javno kazalište vodi intendant, odnosno ravnatelj. Prijedlog zakona uvodi poslovnog ravnatelja samo u nacional-

nim kazalištima. Njegova je zadaća da pomogne intendantu u obavljanju financijskih i pravnih poslova. Intendant je umjetnički voditelj kazališta. Ravnatelj vodi poslovnu politiku i odgovoran je za zakonitost rada. Skoro sve je u funkciji intendanta. Intendantov program je osnova umjetničke i poslovne realizacije programa u njegovu mandatu. Poslovni ravnatelj u nacionalnom kazalištu, pomoćnici intendanta i upravno vijeće imaju zadaću osigurati realizaciju programa intendanta. Prijedlog zakona o kazalištima usuglašen je sa Zakonom o radu. Predloženi zakon omogućava zapošljavanje kazališnih umjetnika i drugih kazališnih radnika, prvenstveno na određeno vrijeme za pojedini projekt ili program. Isto tako omogućava i zapošljavanje na neodređeno vrijeme. Time je otvorena mogućnost intendantu u kreiranju kadrovske politike kojom će realizirati prihvaćeni program. Kadrovski plan sastavnica je programa s kojim intendant dobiva svoj mandat. Zakon o radu zabranjuje nelojalnu konkurenciju između zaposlenika i poslodavca. Kazališni umjetnici nisu u tome izuzetak. Angažmanom kazališnih umjetnika na određeno vrijeme odnosno po određenom projektu ili programu ostvarit će se bolja iskorištenost i mobilnost kazališnim umjetnika, ali će se istovremeno onemogućiti nelojalna konkurencija kazališnih umjetnika zaposlenih u javnim kazalištima nad samostalnim kazališnim umjetnicima. Znači, glumac zaposlenik javnog kazališta ima plaćeno zdravstveno i mirovinsko osiguranje, dok samostalni umjetnik nije u takvoj poziciji.

Izrada novog Zakona traje tri godine. U tom razdoblju održani su brojni sastanci. U tim aktivnostima sudjelovali su kazališni umjetnici, intendanti, gradonačelnici i drugi predstavnici osnivača javnih i privatnih kazališta. Slijedom toga u Prijedlog zakona unesene su brojne primjedbe i prijedlozi, ali ne svi. U predstojećoj raspravi razmotrit će se sva ponuđena rješenja i najkvalitetnije prijedloge uvrstiti će se u Konačni prijedlog zakona, zaključio je ministar Božo Biškupić.

RADNA TIJELA

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu razmotrio je Prijedlog zakona o kazalištima kao matično radno tijelo. Sudionici rasprave izjasnili su se s različitim stajališta o svim ključnim pitanjima što ih donosi Prijedlog zakona. Temeljito su razmotrena pitanja upravnih vijeća kao novih oblika upravljanja kazališnim ustanovama, zatim pitanja poslovođenja kazališnim ustanovama, pitanjem statusa kazališnih umjetnika te pitanjem statusa nacionalnih kazališta. Sudionici rasprave suglasni su da bi, kada se radi o položaju kazališnih umjetnika, trebalo utvrditi prikladan odnos između zahtjeva za sigurnošću, osobito kada se radi o djelatnicima koji su već ostvarili dulji radni staž, i zahtjeva za nesmetanom pokretljivošću kazališnih umjetnika, uslijed specifičnosti kazališnog poziva. U raspravi je upozoreno na odgovarajuća rješenja u drugim zemljama, odnosno nacionalnim kulturama, uz isticanje da se do potrebne mjere prihvati zatečeno stanje i postojeća hrvatska iskustva. Većinom glasova Odbor je predložio Hrvatskom saboru da prihvati Prijedlog zakona o kazalištima.

U 2004. godini 50 posto javnih kazališta završilo je poslovnu godinu s gubitkom.

Odbor za zakonodavstvo također podupire donošenje ovog Zakona.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja, dr.sc. **Petar Selem (HDZ)**, predsjednik Odbora za obrazovanje, znanost i kulturi izvijestio je o stavovima Odbora koje smo upravo prikazali, a zatim je u višesatnoj raspravi koja je uslijedila govorio u ime **Kluba zastupnika HSLS-a, LS-a i DC-a** dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)**. On je rekao kako je izvadio s web stranice Teatar.hr mišljenje ljudi koji su na neki način uvučeni u ovu priču. Njihovi komentari

govore kako su zbunjeni. Zbunjeni su glumci i redatelji. To pokazuje da je ovaj Zakon i prije samog ulaska u proceduru izazvao čitav niz reakcija. Zbog toga u najmanju ruku i saborski zastupnici moraju biti zbunjeni. Iz prilično detaljne analize može se zaključiti da stalno razgovaramo na dvije razine. S jedne strane govori se o umjetnosti, kulturi i važnosti kazališta i pokušava se sve to prebaciti na umjetnički teren. S druge strane temeljna intencija ovog Zakona je pokušaj uvođenja financijske kontrole nad sredstvima koja osnivači izdvajaju za tu nužnu, ali i skupu igračku. I tu nastaju temeljni problemi. Tu zakonodavac mora naći balans tako da nitko ne bi trebao dovoditi u pitanje umjetničku neovisnost s nečim što se zove kontrola sredstava koja se izdvajaju za kazališta. Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku grad Osijek i Osječko-baranjsku županiju košta dvadesetak milijuna kuna godišnje. To su novci poreznih obveznika i s njima bi trebalo pažljivo disponirati.

Intendanti

Moramo priznati da je biranje intendanta politički čin i ništa više, ma koliko se god pokušavamo od toga distancirati. Teško se prisjetiti da bilo koji izbor intendanta unatrag desetak godina u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku nije imao i političkih implikacija. Postavljanje gospođe Mani Gotovac u Splitu, pa poslije Štrlijića, problem kolege Šnajdera u ZKM-u, pa Tarbuka i gospođe Lederer i ovi najnoviji osječki pokazuju da što god izaberete uvijek će se naći određena politička opcija koja će staviti primjedbe na takav izbor. To ni jedan zakon na svijetu neće moći riješiti. Ako se doista intendanta želi uvesti u kontrolni mehanizam poslovnog ravnatelja, koji će odgovarati za financije, tu su se mogla naći i elegantnija rješenja. Iz komentara ozbiljnih ljudi koji se bave kazališnom djelatnošću, može se pročitati da je to samo zbog nedavnog intendanta u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, koji je napravio određene dugove.

Imate osjećaj da imate rat između birokrata i umjetnika. Čini se kao što ni birokrati nisu uvijek u pravu, ne bismo si smjeli dopustiti da i bianco potpišemo da su i umjetnici u pravu. Kroz 15 godina iskustva vidio sam kako su se novci poreznih obveznika trošili, a da za to niste dobili adekvatne predstave. Kada ste god to prigovorili rekli su da se dira u umjetničke slobode. To su doista dvije različite stvari i vrlo je teško tu naći balans. Imamo dovoljno vremena. Javnost je izuzetno senzibilizirana. Postoje ljudi koji nikada neće dobiti priliku da igraju velike uloge. Oni također čine sastavni dio kazališnog svijeta i života. Odgovornost svugdje mora postojati. Vrlo je važno personalizirati odgovornost. Ovdje je na mnogim mjestima depersonalizirana. Ako bi se do drugog čitanja izvršile neke intervencije i uvažile neke primjedbe onda bi mogli imati kvalitetan Zakon, koji bi mogao dobiti prolaznu ocjenu.

Prijedlog zakona poštuje hrvatsku kazališnu tradiciju prema kojoj javno kazalište vodi intendant, odnosno ravnatelj.

Nije točno da je biranje intendanta uvijek bio politički čin, rekao je dr. sc. **Antun Vujić (SDP)**. Biranje intendanta uvijek se realiziralo po nekom natječaju. Međutim, smjenjivanje intendanta je politički čin, pogotovo ako se to događa prije isteka njegova mandata. Drugi je netočan navod da je to vezano sa strašnim dugovima. Ti dugovi nisu niti 50% dugova o kojima se govorilo.

Upravna vijeća

Potom je u ime **Kluba zastupnika IDS-a Damir Kajin (IDS)** na početku svog izlaganja podsjetio na izjavu gradonačelnika Zagreba Milana Bandića koji je rekao kako podržava sustav nadzora za sve, pa i za kulturne institucije. Kontrole nikad nije previše. Nadalje, gradonačelnik Rijeke kaže kada bi imao

intendanta kao što je gospođa Mani Gotovac odmah bi rekao da mi upravno vijeće ne treba. Međutim, imali smo intendante koji su iza sebe ostavili velike dugove. Da bi se takve stvari izbjegle treba postojati upravno vijeće. Kolega Valter Drandić kaže kako je dobrodošao financijski nadzor. Gradonačelnik Pule slaže se da osnivač, u pulskom slučaju grad, mora imati tijelo koje će kontrolirati rad i poslovanje Istarskog narodnog kazališta i Gradskog kazališta Pula. Upravna vijeća dobrodošla su u financijskom nadzoru. A što kažu intendant, znači ljudi iz kazališta? Gospođa Mani Gotovac, intendantica HNK "Ivan plemeniti Zajc" u Rijeci kaže kako upravna vijeća ne samo da naziru financijska stanja u kazalištima nego se izravno upliću u upravljanje. Gospođa Aleksandra Broz, ravnateljica Istarskog narodnog kazališta naglašava kako je najbitnije kada se donosi Zakon da glavnu riječ ima struka. Gospođa Ana Lederer upozorava kako su ingerencije upravnog vijeća veće od intendantovih. Kako je to vani? U Italiji djeluje 13 velikih državnih kazališta. Oni imaju "consiglio di amministrazione" koji bira intendanta. Austrija ima 14 državnih kazališta. Ravnatelja uvijek bira ministarstvo. U engleskoj politika je definitivno prepustila mjesto ljudima iz struke. To bi trebao biti hrvatski uzor. IDS je za maksimalnu slobodu kazališta, ali i za odgovornost ljudi u kazalištu, pogotovo kada su financije u pitanju. Hrvatski sindikat djelatnika u kulturi istaknuo je da se iz Prijedloga zakona vidi interes da se institucije nacionalnog kazališta ukinu s izuzetkom Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu. Ako to stoji, to ne može biti prihvatljivo. Kažu, sadašnja nacionalna kazališta ovim Zakonom definitivno postaju gradska kazališta i na tome se završava svaki interes države. Posebno je upitno uvođenje instituta upravnog vijeća s vrlo velikim ovlastima u upravljanju i rukovođenju kazalištem. Položaj kazališnih zaposlenika u najvećoj mjeri prepusten je osnivačima, intendantima, ravnateljima. To će, prema ocjeni sindikata, dovesti zaposlenike u daleko nepovoljniji položaj. HNK u Zagrebu

u Prijedlogu zakona podrobno je reguliran. Ostala tri nacionalna kazališta, a to su HNK Ivana plemenitog Zajca Rijeka, HNK Split i HNK u Osijeku, nacionalni status imaju samo na papiru. To je ono protiv čega se treba pobuniti. Prijedlogom zakona nacionalna kazališta izgubila su i posljednje obilježje nacionalnog statusa. Imenovanje intendanta više ne potvrđuje svojom odlukom ministar kulture. Ujedno sav financijski teret snosi vlasnik, znači gradovi Rijeka, Split i Osijek te Osječko-baranjska županija. Za nacionalna kazališta mora se Zakonom osigurati ujednačeno financiranje. Plaće za radnike svih nacionalnih kazališta morale bi biti osigurane u državnom proračunu. Prijedlogom zakona ponovo se uvode upravna vijeća s vrlo velikim ovlaštenjima. Vijeće zapravo upravlja i rukovodi nacionalnim kazalištem. Iako je predloženo da se članovi upravnog vijeća imenuju iz redova uglednih umjetnika i radnika u kulturi, možda je opravdano očekivati da će upravno vijeće zapravo biti političko tijelo usred kazališta, a njegovi članovi podobni poslušnici. Ustoličenjem upravnih vijeća umanjuje se uloga intendanta i poslovnog ravnatelja. Funkcija intendanta svedena je na umjetničkog voditelja nacionalnog kazališta. Prijedlog zakona o kazalištima zakomplicirao je radne odnose i to uvođenjem ugovora o radu na neodređeno vrijeme. Prijedlog zakona u završnim odredbama predviđa njegovo stupanje na snagu sa 1.1.2006. godine, što znači da bi trebalo u roku od nekoliko tjedana do 15. 12. 2005. godine provesti i drugo čitanje. To je nemoguće. Također je predviđeno da se do konca veljače 2006. godine usklade svi akti kazališta s odredbama ovog Zakona, a zatim u daljnjem roku od 4 mjeseca uskladi upravljanje i rukovođenje kazalištima s novim Zakonom. To znači izabrati intendanta i poslovnog ravnatelja u nacionalnim kazalištima te ustrojavanje upravnih vijeća. Konkretno, sva bi se kazališta usred sezone umjesto kazališnom djelatnošću trebala baviti poslovima usklađivanja s odredbama ovog Zakona. Klub zastupnika IDS-a opredjeljuje se za sindikalne zahtjeve. Bila

bi najoportunije povući ovaj Prijedlog zakona iz saborske procedure.

Cijela diskusija gospodina Damira Kajina bila je jedan veliki netočni navod, rekla je **Jagoda Majska-Martinčević (HDZ)**. On je kazao da nacionalna kazališta prema ovom Prijedlogu zakona gube status nacionalnog. To nije točno, jer u članku 18. kaže se da su nacionalna kazališta HNK u Zagrebu, HNK Split, HNK u Osijeku i HNK Ivana pl. Zajca Rijeka.

Tarbukov zakon

U ime **Kluba zastupnika Hrvatske narodne stranke Jozo Radoš (HNS)** upozorio je kako nismo baš najvještiji u traženju sretnih rješenja i kompromisa između umjetničke samostalnosti i upravljačke odgovornosti kazališta. Prijedlog zakona ide predaleko u jednom smjeru. Nije jasno koju koncepciju predloženi Zakon zagovara. Ide se na jači politički utjecaj nad ustanovama u kulturi, ali zašto se to čini ovaj Prijedlog zakona ne daje odgovore. Nešto je o tome ministar Božo Biškupić rekao u uvodnom izlaganju. Uglavnom se svodilo na to da su kazališta rastrošna. Nema odgovora na pitanje da li će doći do pretjeranog miješanja politike u umjetničke poslove i kakve će to posljedice imati na umjetničku produkciju. O tome ministar nije rekao niti riječi, a to je vrlo važno. Obrazloženje ovog i niza drugih naših zakona je uvredljivo. U obrazloženju pojedinih članaka predlagatelj najčešće prepričava sadržaj članka. Ministar je rekao da je povodom ovog Zakona otvorena javna rasprava. Bilo je nekih kontakata, ali prave komunikacije koja bi otvorila probleme nije bilo. Bilo je sučeljavanja u kojima je svako držao svoju stranu. Ovo je vrlo važna djelatnost. Radi se o oko 2000 uposlenika. U članku 2. piše da su kazališta od nacionalnog interesa za Hrvatsku. Radi se o velikim novcima koja se za to izdvajaju.

Nešto oko konkretnih rješenja u predloženom Zakonu. Uvodi se upravno vijeće. Ono može imati svoj smisao, ali se mora naći neki odnos između upravnog vijeća i umjetničkog pogona kaza-

lišta. Ne može umjetničko vijeće biti samo produžena ruka osnivača, a to znači politike. Ovih dana u Zagrebu se dogodilo da je voljom političke većine odabran direktor Zagrebačke filharmonije. Sve umjetničke instance, zaposlenici, Vijeće za glazbu pri Gradskom uredu za obrazovanje bili su protiv toga. Međutim, politička volja odlučila je drukčije. Prema tome, upravno vijeće može biti instrument političke volje. Ovim Zakonom otvara se ta mogućnost. Zato bi trebalo puno preciznije odrediti koje su njegove ingerencije. Ovdje nema niti govora o tome da bi utjecaj na izbor intendanta i ravnatelja imali zaposlenici. Njih se uopće ne spominje. Pitanje je da li će produkcija biti bolja ako se izvana političkom voljom osnivača nametne vodstvo kazalištima. Nadalje, ovdje je ugrađen sukob intendanta i ravnatelja. Staviti na istu razinu intendanta i poslovnog ravnatelja znači ugraditi elemente trajnog sukoba u upravljanje kazalištem. Onda će to i politici, odnosno osnivačima stvarati probleme. Trebat će presuđivati u tim sukobima. Kad je pak riječ o sukobu interesa predložena zakonska formulacija je prestroga. Treba spomenuti još jednu primjedbu praktične naravi. Imenovanje direktora i poslovnog ravnatelja u HNK-u u Zagrebu u ingerenciji je Ministarstva kulture, a Grad Zagreb s polovicom sredstava je suosnivač. Grad godišnje financira rad HNK sa 40 milijuna kuna. Prema tome, bilo bi logično da u određivanje menagementa koji će voditi HNK utjecaj ima Gradska skupština ili pak poglavarstvo. Zbog svega iznesenog predlažem da ovo bude prethodno čitanje Zakona, zaključio je Jozo Radoš.

Teško se prisjetiti da bilo koji izbor intendanta unatrag desetak godina u Hrvatskoj od Zagreba do Splita, Rijeke i Osijeka nije imao i političkih implikacija.

Potpuno je netočan navod da je Prijedlog zakona izmišljen zbog HNK u

Zagrebu, rekla je **Jagoda Majska-Martinčević (HDZ)**. Naime, 50% javnih kazališta u Hrvatskoj završilo je poslovanje s gubitkom. HNK u Zagrebu vrh je brijega. Drugo, netočno je kako nije bilo dvosmjerne komunikacije u pripremanju Prijedloga zakona. Ja i kolega Petar Selem sjedili smo na barem petnaestak sastanaka s vrlo širokim izborom ljudi iz nacionalnih, javnih i privatnih kazališta.

Politika u kazalištu

Moto bi trebao biti ne dirati umjetničke slobode, ali niti tolerirati financijske slobode, naglasio je u ime Kluba zastupnika HSP-a **Pero Kovačević (HSP)**. Umjetničke slobode ne smiju se dirati, ali imamo puno primjera da su se tolerirale i financijske slobode. S obzirom na slučajeve razuzdanih intendantata moramo povesti računa o činjenici koliko je kazališta iskazalo gubitke. Isto tako moramo biti svjesni da rješenja koja se predlažu u Zakonu neće dati odgovarajuće rezultate. Može se s pravom reći da se diraju umjetničke slobode i da politika sve više i više ulazi u kazalište. Teško je uspostaviti odnos između intendanta i ravnatelja. Ravnatelj je odgovoran za poslovni, a intendant za umjetnički dio. Prema tome, intendant će moći napraviti samo ono za što mu se odobre novci. Neće imati neke predstave ako nema novaca. Kad je riječ o imenovanju intendantata treba ići na pozivni natječaj i omogućiti svima jednake uvjete. Tada treba prije svega struci prepustiti da odredi tko će biti intendant. Stajalište struke može verificirati predstavničko tijelo, upravno vijeće ili Vlada. Trebalo bi za drugo čitanje obaviti još jednu raspravu i naći odgovarajuća rješenja. Ne trebamo stranački ratovati, jer svima je interes da imamo kazalište po volji hrvatskih građana i imamo odgovorne osobe koje ravnaju tim kazalištem i ne stvaraju financijske dugove.

Kazalište je živ organizam

Klub zastupnika SDP-a ne podupire predloženi Zakon, rekao je **Nenad**

Stazić (SDP). Predlažemo da se rasprava shvati kao prethodna. Predloženi zakon nema nikakvu ideju niti koncepciju, pa se ne može popravljati. Najbolje bi bilo da ga predlagatelj povuče. Evo argumenata za tako rezolutan stav. Prvo, postavlja se pitanje je li kazališnoj djelatnosti potreban poseban zakon. Mnoge zemlje nemaju takav zakon, ali zato imaju odlična kazališta. Predloženim Zakonom ništa se ne popravja, ali se zato nepotrebno kvari ono što je i u postojećem Zakonu i u kazališnoj praksi dobro. U kazališta se uvode upravna vijeća. Za njih se kaže u ovom Zakonu da ona upravljaju kazalištem. Kazališta mogu imati i intendanta. On je po odredbama ovog Zakona voditelj kazališta. Znači jedan upravlja, drugi rukovodi, a treći vodi. Postavlja se pitanje što je predlagatelj mislio kada je rekao da će upravna vijeća upravljati kazalištima. Kako će to petoro ljudi upravljati kazalištem kada se sastaju jednom mjesečno ili u tri mjeseca. Kazalište je živ organizam. Svake večeri održavaju se predstave, dolazi publika, prodaju se karte, ujutro se održavaju probe. Svakog dana treba donositi odluke, kojih je osnovna karakteristika upravljanje, a upravljača u kazalištu nema. Oni se sastaju svaka tri mjeseca. Na matičnom Odboru predlagatelj kaže da upravna vijeća ne bi upravljala nego bi nadzirala rad ravnatelja. Jesu li upravna vijeća potrebna i kao nadzorno tijelo? U svakom gradu koji je osnivač nekog kazališta postoji i tijelo uprave. To tijelo ravnatelju odobrava sredstva za materijalne troškove i prijavljeni program. To tijelo kontrolira da li se program ostvaruje i kako se troše novci. Osnivač dakle, može poslati reviziju u kazalište i tako provesti kontrolu financijskog poslovanja, daleko kvalitetniju od one koju će moći obaviti članovi upravnog vijeća kojima to nije struka. Evo još nekoliko nelogičnosti koje donosi Prijedlog zakona. Ravnatelja se imenuje na četiri godine na temelju predloženog programa, kojeg obvezno prati financijski i kadrovski plan. To je u redu. I sad se izabere ravnatelj. Zakon kaže da ravnatelj može upravnom vijeću predložiti imenovanje

pomoćnika, a onda će upravno vijeće tog pomoćnika izabrati temeljem javnog natječaja. Dakle, kada ravnatelj treba provoditi svoj program odnekud se javlja upravno vijeće i kaže mi ćemo ti izabrati pomoćnika. Izaberu mu pomoćnika s kojim ovaj niti može niti želi ostvarivati svoj program. Nikakve koristi od upravnih vijeća. Ona su samo paravan politici za prigodu kada ravnatelja želi smijeniti. Odluka upravnog vijeća tada postaje smokvin list kojim se pokriva golotinja političke samovolje. Uvođenje upravnih vijeća je politizacija. Politika i sada postavlja i smjenjuje ravnatelje i to je normalno, jer tko će ih postavljati nego osnivač. Sada se to radi barem donekle na transparentan način. A ovim prijedlogom se ta situacija nastoji zamagliti. Zakon ima ambiciju da spriječi sukob interesa. U toj nakani ne uspijeva. Zakon dopušta intendantima i ravnateljima umjetničko djelovanje izvan kazališta uz prethodnu suglasnost upravnog vijeća. Ako netko umjetnički djeluje izvan svoje kuće on ne može uspješno voditi svoju kuću. Zašto? Jer ga nema, nema ga mjesecima. Znači, ako bilo koji umjetnik stvarno ima ambiciju djelovati kao intendant ili ravnatelj on bi za vrijeme svojega mandata morao apstinirati od umjetničkog rada koji bi ga fizički odvojio od matične kuće. A i umjetničko djelovanje unutar kuće mora biti navedeno u samoj aplikaciji za intendanturu. Zakon ne samo da ne sprječava potencijalni sukob interesa nego on na sukob interesa direktno navodi, pa ga čak i ozakonjuje. Evo kako. Neki članovi upravnog vijeća biraju se iz redova umjetničkog osoblja kuće. To u Zakonu piše. Takvi članovi su u izravnom sukobu interesa. Oni odlučuju o predloženom programu te o izvršiteljima tog programa, jer biraju ravnatelja i njegove pomoćnike. Ako predloženi program njima osobno ne odgovara oni će iskoristiti svoj položaj u upravnom vijeću kod odlučivanja o sudbini ravnatelja. Ravnatelj da bi izbjegao tako lošu sudbinu njima će nastojati osigurati umjetnički položaj u kazalištu. Zakon dakle, potiče sukob interesa. Toga u kazalištima sada nema jer nema upravnih vijeća. Poku-

šajmo pretpostaviti da je predlagatelj sastavljajući ovaj Zakon nastojao prvenstveno riješiti pitanje HNK u Zagrebu. To možda i jest najveći problem. U toj nespretnosti u isti zakonski prijedlog utrpalo se i druga javna kazališta. Skupilo se svega i svačega što jedno s drugim ne ide. Jedan od mogućih rješenja bio bi naprimjer da se napiše posebni Zakon o HNK. Možda jedino u HNK upravno vijeće ima smisla, ali tako da u njemu sjedi ministar kulture i predstavnik grada Zagreba. Grad Zagreb financira to kazalište, a nema nikakve ingerencije nad njim. Prijedlog zakona odbacuje struka i kazalištu sklona politika. Zakon je nemoguće popraviti, jer je previše loš. Predlagatelju bi bilo najmudrije da ga povuče iz procedure. Dode li ipak do glasanja SDP ga neće moći podržati.

IDS je za maksimalnu slobodu kazališta, ali i odgovornost ljudi u kazalištu, pogotovo kada su financije u pitanju.

Netočno je kako ne treba Zakon, rekao je **Kruno Peronja (HDZ)**. Treba ovako moderan Zakon. Zašto? Jer osnivač je, između ostalog, država koja najvećim dijelom financira kazališta. Netočno je da se Zakonom ništa ne mijenja. Između ostalog uvode se i intendant i poslovni ravnatelj. **Jagoda Majska-Martinčević (HDZ)** rekla je kako je netočno da Prijedlog zakona ne podržava struka. Drugo, netočno je da će upravna vijeća više štetiti nego koristiti. Upravna vijeća, koja se malo drukčije zovu, imaju njujorški Metropolitan, Bečka državna opera, Berlinska njemačka opera i milanska Scala. Svi koji dijele novce imaju svoje ljude u upravnim vijećima, jer žele znati kako se ti novci troše. **Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ)** upozorila je kako je netočno reći da se ne zna kako će upravna vijeća upravljati, kada je u članku 21. vrlo jasno u 8 koraka predviđeno što će i kako će ona raditi. Mr. sc. **Ivan Bagarić (HDZ)** ustvrdio

je kada bi bilo ovako kako je gospodin Nenad Stazić kazao, bez nadzora, uprave, menagementa i kontrole onda bi u tim kazalištima gledali samo komedije. **Franjo Matušić (HDZ)** kazao je kako nije točno da ovaj Zakon potiče sukob interesa. Niti jednim svojim člankom Zakon ne potiče sukob interesa. Nadalje, Zakon ima ideju i koncepciju, samo treba razumjeti ono što se u njemu pročitava. Treće, nitko od predstavnika struke nije rekao da ne podržava Prijedlog zakona.

Dvojno i/ili trojno rukovođenje

U ime **Kluba neovisnih zastupnika** mr. sc. **Vladimir Šišljagić (neovisni)** rekao je kako je dobar prijedlog uvođenja upravnog vijeća, čiji se članovi imenuju iz redova uglednih umjetnika i radnika u kulturi te umjetničkog osoblja kazališta. Međutim, neće biti dobro konačno zakonsko rješenje da upravno vijeće upravlja kazalištem i time preuzme dio ovlasti i odgovornosti intendant. Moguće je da je riječ o zabuni, jer u dijelu Zakona govori se da upravno vijeće upravlja, a u drugoj odrednici da upravno vijeće nadzire. U svakom slučaju odrednica da upravno vijeće upravlja kazalištem nije dobra. Prijedlog zakona velikim dijelom ukida dosadašnje ovlasti i odgovornost intendanta i u upravljačkom smislu marginalizira njegovo značenje. Predloženo razgraničenje ovlasti i odgovornosti u kojoj poslovni ravnatelj organizira i vodi poslovanje i poslovnu politiku, a intendant organizira i provodi umjetnički program značajno sputavaju i ograničavaju u zamislima i idejama intendanta, a time i ostvarivanje umjetničkog programa. Dakle, nije dobro rješenje dvojno rukovođenje, pa čak i trojno s obzirom da određene ovlasti i odgovornosti ima upravno vijeće. Nelogičan je i predloženi članak 21. prema kojem upravno vijeće razmatra programsko i financijsko izvješće intendant iako je intendant umjetnički voditelj koji organizira i provodi umjetnički program i za njega je odgovoran. Zbog čega bi upravno vijeće razmatralo i usvajalo financijsko izvješće intendant

ta? Glavnu odgovornost za financijsko poslovanje snosi poslovni ravnatelj u nacionalnom kazalištu. Članak 32. propisuje situaciju kada intendant i poslovni ravnatelj mogu biti razriješeni i prije isteka mandata. To se događa u slučaju kada osnivač ne prihvati programsko, odnosno financijsko izvješće. Međutim, u tom slučaju i članovi upravnog vijeća trebali bi biti razriješeni, jer je njihova odgovornost također velika. Ništa se u Prijedlogu zakona ne govori o financiranju ostala tri nacionalna kazališta u Hrvatskoj, dakle onih u Rijeci, Splitu i Osijeku. Ova kazališta su od interesa za Hrvatsku, pa slijedom toga nadležno ministarstvo trebalo bi preuzeti jednim dijelom njihovo financiranje.

Uпитno je uvođenje instituta upravnog vijeća s vrlo velikim ovlastima u upravljanju i rukovođenju kazalištem.

Nenad Stazić (SDP) rekao je kako nije točno da se uvodi dvojno ili trojno upravljanje u nacionalnim kazalištima. Takvo upravljanje predviđeno je u svim javnim kazalištima, osim privatnih. Takvo upravljanje znači bezvlašće.

Iseljavanje Hrvata

Dan poslije, kada je nastavljena sjednica, **Pero Kovačević (HSP)** u ime Hrvatske stranke prava zatražio je hitno očitovanje nadležnih ministara u povodu šokantnih vijesti da se pred očima javnosti vrše pripreme za organizirano iseljavanje Hrvata u Australiju. Naime, stanoviti australski državljani koji u Hrvatskoj boravi bez radne dozvole vrbuje građane da se iseles u Australiju obećavajući im brda i doline. U tri dana javilo mu se za iseljavanje više od 6000 građana. To ukazuje na šokantnu činjenicu da tisuće ljudi želi bježati iz Hrvatske. Tražimo hitno očitovanje Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva vanjskih poslova te moguće protjerivanje tog i sličnih tipova iz

naše zemlje, rekao je **Pero Kovačević**. Predsjedavajući sjednicom, predsjednik Hrvatskog sabora **Vladimir Šeks (HDZ)** rekao je da će se zatražiti informacija od Vlade.

Na Prijedlogu zakona o kazalištima radi se tri godine, upozorila je u ime **Kluba zastupnika HDZ-a Jagoda Majksa - Martinčević (HDZ)** te dodala da su u javnu raspravu bili uključeni svi segmenti nužni za donošenje ovoga Zakona. Održano je više od 40 javnih tribina s kazališnim djelatnicima koje je organiziralo Hrvatsko društvo dramskih umjetnika. Održano je i dvadesetak sastanaka u Ministarstvu kulture kojima su također nazočili kazališni djelatnici svih profila. Na web stranicama Hrvatskog društva dramskih umjetnika može se pročitati 10 usvojenih prijedloga s rasprava koje su prethodile donošenju Prijedloga zakona.

Ako se krene od prve "neuralgične" točke, a to su upravna vijeća, treba reći da su vijeća predlagali glumci i redatelji te svi ljudi iz struke koji su sudjelovali na javnim tribinama. Što je upravno vijeće? Upravna vijeća imaju sva kazališta na svijetu. Onaj tko daje golem novac, jer kazalište je "skupa igračka" ima pravo vršiti nadzor nad tim kako se ti novci troše. To vrijedi i za nas. U četiri nacionalna kazališta u Hrvatskoj se ulaže oko 200 milijuna kuna godišnje. Stoga, zašto ne bi upravna vijeća mogla biti spona između financijera i kazališta. Čuo se kontraprijedlog da bi se činovnicima iz gradskih uprava ili ministarstva trebalo omogućiti da vrše nadzor. To je i do sada tako bilo. Znamo što se dogodilo. Dobili smo HNK u Zagrebu sa 12 milijuna kuna duga. Osim toga činovnici ne mogu meritorno upozoravati na propuste u financiranju, jer nisu za to educirani. Težina osoba iz kulture u upravnom vijeću korist je za kazalište, a nipošto šteta. Čulo se u raspravi da će nacionalna kazališta izgubiti svoj status. To se može demantirati ne samo člankom 18. u kojem se izrijekom kaže koja su nacionalna kazališta u Hrvatskoj. Nacionalna kazališta u nas imaju vrlo dugu tradiciju. Ono osnovno zbog čega su bila utemeljena u 19. stoljeću

treba ostati do danas, a to je njegovanje nacionalnog i svjetskog repertoara klasika te njegovanje stalnih ansambala. Međutim, opasnost je da se nacionalna kazališta ukinu sama po sebi, ponajprije u estetskom smislu. Jer ako mislimo da je nacionalno kazalište nacionalno po tome što u njemu nastupa Seve nacionalne, onda je to prilog za diskusiju o nekoj drugoj temi. Nacionalno kazalište nipošto se ne može pretvoriti u estradno kazalište. U upravna vijeća treba izabrati ljude koji će ukazivati na takve propuste, jer niti intendanti niti ravnatelji nisu bezgrešni.

Upravno vijeće može imati svoj smisao, ali se mora naći odnos između njega i umjetničkog pogo- na kazališta. Ne može upravno vijeće samo biti produžena ruka osnivača, a to znači politike.

Na Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu bili su pozvani predstavnici Hrvatskog društva dramskih umjetnika, sindikata u kulturi, glumaca i redatelja. Svi su konstruktivno diskutirali. Nitko od njih nije rekao da je Prijedlog zakona loš. Dapače, to je moderan Zakon. Rađen je sa ciljem da se kazališna djelatnost unaprijedi, ali i da se uvede i neki red, jer ako je u prošloj godini 50 % kazališta završilo poslovanje s gubitkom, tada doista nešto nije u redu. Upravna vijeća predlagala je struka. Kazališta velikim dijelom ovise o novcu, a taj novac poreznih obveznika mora biti pod kontrolom. Kada je riječ o zabrani natjecanja kazališnih radnika s kazalištem, to možda zvuči grubo. Međutim, to nije nikakva zabrana ili ograničavanje slobode umjetnika. To je naprosto uvođenje reda. Do sada u kazalištima je bilo slučajeva da pojedini umjetnici u svojim matičnim kućama u kojima su primali osobni dohodak, a išlo im je i socijalno i zdravstveno osiguranje, nisu po godinu ili dvije nastupali. Ali zato su vrlo marljivo igrali na svim mogućim drugim mjestima. To može biti i nada-

lje, ali pod nekakvim zakonskim okolnostima i regulativama. Kazalište mora imati slobodu. Intendant će i dalje imati slobodu kreiranja svog programa, ali taj program netko mora i platiti. I zato uvođenje poslovnog ravnatelja, kojeg su također predložila gospoda iz kazališta, znači i kontrolu državnog novca u kazalištu, ali i pronalaženje mogućih drugih izvora izvan kazališta kako bi ono bolje funkcioniralo. Klub zastupnika HDZ-a podržat će Prijedlog zakona.

Apsolutno je netočno, rekao je **Nenad Stazić (SDP)**, da je struka u javnoj raspravi podržala upravna vijeća. Zbog toga je i nastao spor u javnosti, jer politika zagovara nešto čemu se struka protiviti. **Miroslav Korenika (SDP)** upozorio je kako je netočno da nitko od struke nije rekao da je Zakon loš. Umjetnici HNK u Varaždinu i predstavnici sindikata zaključili su da je Prijedlog zakona loš. **Damir Kajin (IDS)** naglasio je kako možemo govoriti što god hoćemo, ali činjenica je da publiku u ta nacionalna kazališta dovodi Seve nacionalne. Kad bi sve predstave bile posjećene kao Karolina Riječka onda većina kazališta ne bi imalo gubitke.

Konkretna primjedbe

Još od 2003. godine otvorena je javna rasprava o sustavu organizacije kazališta u Hrvatskoj, podsjetio je u ime **Kluba zastupnika HSS-a Ante Markov (HSS)** te potom upozorio na neka konkretna otvorena pitanja u vezi s pojedinim odredbama predloženog Zakona. Tako u članku 3. Prijedloga zakona navodi se da kazališnu djelatnost mogu obavljati samo kazališta i kazališne družine. Na ovakav način postojeće kazališne kuće, kao oblik kazališnih organizacijskih oblika prestaju postojati te bi morale uskladiti svoj ustroj s novim zakonskim rješenjima u skladu s člankom 53. Zakona. Ovako radikalno rješenje je prebrzo. Uzrokovat će nestanak kazališnih institucija posebno u manjim sredinama poput Šibenika, Zadra, Karlovca, Požege, Vinkovaca. Članak 4. određuje što se to podrazumijeva pod potrebnim umjetničkim, organizacij-

skim i tehničkim radnicima. Međutim, ovako nepreciznim određenjem u pogledu nužnih kadrovskih potencijala, otvara se mogućnost širokog tumačenja. U članku 6. ne vidimo zakonsku prepreku da se kazališnom djelatnošću bave i udruge, sukladno Zakonu o udrugama, pa čak i kao obrti. U članku 11. ne vidi se više intencija da se granskim kolektivnim ugovorom na razini države ujednače plaće kazališnih djelatnika. Tako se ostavlja jedinicama lokalne samouprave da ovisno o svojim potencijalima urede to odlukom ili kolektivnim ugovorom. Iz stipulacije članka 12. moglo bi se zaključiti da osnivač raspisuje natječaj za intendanta odnosno ravnatelja što je u koliziji s odredbom članka 26. po kojoj natječaj raspisuje i provodi upravno vijeće. U vezi s člankom 20. postavlja se pitanje da li članom upravnog vijeća ostaje umjetnik koji je angažiran, primjerice, na godinu dana te nakon isteka tog roka ne bude više angažiran. Znači da li mu prestankom umjetničkog rada u kazalištu prestaje i članstvo u upravnom vijeću? Nadalje, treba doraditi odredbu o nadležnostima upravnog vijeća javnog kazališta. Držimo da upravno vijeće ne može davati prijedlog osnivaču, intendantu odnosno ravnatelju u svezi promjena u organizaciji kazališta. Pozdravljamo uvođenje poslovnog ravnatelja u nacionalno kazalište. Ipak ovlasti intendanta i poslovnog ravnatelja kao paralelnih voditelja nedovoljno su određene. To će izazvati probleme u praksi. Primjerice, nije određeno tko je osoba koja zastupa ili predstavlja nacionalno kazalište. Ili tko će biti upisan u sudski registar kao zakonski zastupnik ustanove? U članku 30. nužno je odrediti može li vanjski član upravnog vijeća javnog kazališta umjetnički djelovati u tom kazalištu i da li u tom slučaju dolazi do sukoba interesa. U članku 33. navodi se kako se privatna kazališta mogu osnovati kao ustanove, trgovačka društva i umjetničke organizacije. Ova odredba mogla bi se odnositi samo na privatna kazališta osnovana kao ustanove. Naime, način upravljanja trgovačkim društvima i umjetničkim organizacijama utvrđen je posebnim zakonima.

U članku 38. ne vidi se potreba da se revizija financijskog poslovanja obavlja svake godine. U članku 40. primjećuju se nejasnoće kod provođenja postupka audicije. Propisano je da intendant imenuje audicijsko povjerenstvo. Postavlja se pitanje u čijem domenu spada kadrovska problematika ustanove. Poslovni ravnatelj trebao bi imenovati audicijsko povjerenstvo, a na prijedlog intendanta. Također nije precizno riješeno što znači supotpis intendanta i poslovnog ravnatelja na ugovor o radu sa kazališnim umjetnikom. U članku 58. trebalo bi odvojiti stupanje na snagu Zakona od dana početka njegove primjene i to barem kroz dvogodišnje razdoblje. U tom bi se razdoblju jedinice lokalne samouprave, uz angažman Ministarstva kulture, upoznale sa svim intencijama ovog Zakona.

Može se reći da se predloženim rješenjima diraju umjetničke slobode i da politika sve više i više ulazi u kazalište.

Frano Matušić (HDZ) upozorio je kako je netočno da će usklađivanjem s ovim Zakonom nestati mala kazališta. To Zakon ne dotiče niti jednim svojim člankom. **Kruno Peronja (HDZ)** rekao je kako je netočno da se iz Zakona ne vidi tko će biti odgovoran za rad i zakonitost, intendant ili poslovni ravnatelj. Ravnatelj vodi poslovnu politiku i odgovoran je za zakonitost rada. Aktom o osnivanju i u registru on je upisan kao osoba koja je ovlaštena da predstavlja kazalište i odgovara za zakonitost rada. Kriv je navod, rekao je **Šime Lučin (SDP)**, kako se iz Zakona ne vidi tko upravlja kazalištom. Jasno je da upravno vijeće vodi kazalište, dakle da politika upravlja. Mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)** upozorio je kako je netočna tvrdnja da poslovni ravnatelj nema umjetničkih ambicija. Upravo ga Prijedlog zakona promovira u glavnu osobu koja će odlučivati o programu i repertoaru. Onaj tko drži "kesu" bit će i glavna umjetnička osoba.

Tko podržava Zakon?

Nenad Stazić (SDP) podsjetio je kako je o ovom Zakonu provedena svojevrsna javna rasprava u kojoj se moglo čuti što struka misli. Ne može se sada manipulirati s time što dva ili tri predstavnika struke, koji po volji parlamentarne većine sjede u Odboru za obrazovanje, znanost i kulturu, podržavaju Zakon. Naprosto je netočno da struka stoji iza ovog zakonskog prijedloga. Skupštine gradova i općina, znači predstavnici osnivača postavljaju ravnatelje. Tu nije ništa sporno. Ali kada dolazi do eventualne smjene ravnatelja onda će upravna vijeća služiti kao paravan politici za neopravdanu i neutemeljenu smjenu. Smjene će se pokrivati tobože stručnim mišljenjem upravnog vijeća. Tako su se smjenjivali ravnatelji svih bolnica. Ovako se nepotrebno kvari čist odnos između osnivača i ravnatelja. Kao razlog da se uvedu upravna vijeća spominje se činjenica da su kazališta radila gubitke, da ravnatelji nisu znali upravljati te da su zbog toga proizvodili gubitke. Tko mora kontrolirati ravnatelja? Osnivač. Nemojte tvrditi da će sada petoro ljudi biti kvalificiraniji za kontrolu nego što je to gradski ured za kulturu. Nećete među ovom petoricom naći jednoga koji zna ispuniti virman. U Zakonu je predviđeno da se jedanput godišnje mora napraviti revizija. To je u redu. Nadležni ured za kulturu, odnosno osnivač može napraviti reviziju u svakom momentu. Zar mislite da se u uredu za kulturu ne zna da li neki ravnatelj troši novce preko mjere? Dakako da se zna. Nema ni jednog gradskog ureda za kulturu ili osnivača koji ne zna kako mu radi kazalište u gradu ili općini. Kazalištem upravljaju intendant, a ovim komunalnim kazalištima upravljaju ravnatelji. Međutim, sada se uvodi ne dvovlašće nego trovlašće. Napisano je da upravno vijeće upravlja, ravnatelj rukovodi, a intendant vodi kazalište. Tko je glavni? Primjerice, radi se predstava i treba nabaviti scenografiju. Koliko će ta scenografija koštati? Intendant mislo sto tisuća kuna. Poslovni ravnatelj veli da se to daje napraviti za pedeset tisuća kuna, a upravno vijeće misli da

je potrebno osamdeset tisuća kuna. Tko po ovom Zakonu donosi odluku? Dok se oni dogovore prošli su svi termini da se napravi premijera. Ne može brod voditi pet kapetana. Ovo nije ideološki Zakon. Ovdje govorimo samo o kvaliteti Zakona. Uvažite primjedbe koje daje struka i dobronamjerna politika. Pokvarit će se odnosi u kazalištu ako se donese ovakav Zakon. Zakon je pun rupa.

Htjela bih obraniti struku od netočnog navoda gospodina Nenada Stazića - rekla je **Jagoda Majska-Martinčević (HDZ)**. Zašto mislite da bi se upravna vijeća tajno sastajala? Nisu to prvi kršćani. Vijeća će javno kao i revizija reći što misle. Uostalom, revizija je radila u HNK u Zagrebu, pronašla je manjkove i smijenilo se intendant. Vi ste to proglasili političkim činom što nije točno. **Kruno Peronja (HDZ)** također je upozorio kako je netočno da struka nije sudjelovala. HNK Split služilo se s ovim prvim čitanjem. Također i Hvarsko pučko kazalište, starogradsko amatersko kazalište "Petar Hektorović", glumci u Zagvozdu pozdravljaju Prijedlog zakona kao korak naprijed. **Frano Matušić (HDZ)** rekao je kako je netočno da predstavnici struke po našoj volji sjede u spomenutom Odboru. Na Odboru su bili zainteresirani predstavnici struke, sindikata umjetnika, glumaca i redatelja. Struka je rekla da je dobar dio njihovih zahtjeva uvažen. Dr. sc. **Petar Selem (HDZ)** ispravio je netočan navod da će upravna vijeća služiti kao paravan. Ne vidi se nikakav razlog da se unaprijed petoricu ili trojicu stručnih i čestitih ljudi optužuje da će bilo kome služiti kao paravan. **Ruža Lelić (HDZ)** upozorila je kako je netočna tvrdnja da uvođenje upravnih vijeća znači politizaciju kazališta. Preko upravnih vijeća osnivač će nadzirati rad kazališta. Kolega Nenad Stazić, rekla je **Marija Bajt (HDZ)**, dovodeći u pitanje stručni rad upravnih vijeća iznio je niz netočnih navoda. Naime, sve institucije u kulturi imaju upravna vijeća pa tako bi i kazalištem trebalo upravljati upravno vijeće. U upravno vijeće osnivač imenuje stručne ljude. **Krunoslav Markovinović (HDZ)** također je rekao kako je netočan

navod o kvalifikacijama članova upravnih vijeća. Nije jasno zašto unaprijed diskreditirati upravno vijeće. To dovodi do sumnje da se brane neke ranije stečene pozicije i prava iz vremena kada su se sve odluke donosile u komitetima.

Tajne

Ovaj Prijedlog zakona u nomotehničkom i sadržajnom smislu primjer je kako ne treba pisati zakone, naglasila je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Prijedlog zakona, a osobito njegovo obrazloženje pomalo je uvreda za zastupnike. Možda je predlagatelj kanio napisati zaista Prijedlog zakona o kazalištima, a sačinio je u biti kazalište od zakona. Ovako se zakoni ne pišu. Ovdje je već bilo kritizirano koje su ovlasti i prava vlasnika, odnosno osnivača. Još uvijek kruto i nenaučno shvaćamo pitanje vlasništva, pa mislimo da onaj koji daje novce i financira ima neograničena prava. Više puta je u raspravi bilo istaknuto kako je struka digla svoj glas. Upravo oni koji brane Vladin prijedlog govore da je struka sudjelovala u izradi što nije sporno. Ali to nije dovoljno. Velika većina struke koja ne podržava ovaj Prijedlog se bagatelizira. Onemogućava im se da javno kažu svoje primjedbe. Dapače, upozorava ih se da sve što je rečeno mora biti tajna.

U članku 25. govori se kako intendanta i poslovnog ravnatelja HNK u Zagrebu imenuje i razrješava Vlada. Naravno da to nije nikakav upravni akt. Ovo je ništa drugo nego goli akt vlasti. Vidimo da za one intendante i ravnatelje kazališta, kojima su osnivači županije, gradovi i općine, da tamo ipak sudjeluju i predstavnička tijela. To je onda mjesto gdje će se čuti razlozi smjene pa i razlozi imenovanja. Treba također upozoriti na nešto što se ponavlja iz jednog zakona u drugi. U članku 26. navodi se da se natječaj objavljuje u dnevnom tisku, a za nacionalna kazališta i u "Narodnim novinama". Ostaje sporan dnevni tisak. Ne može biti nešto objavljeno u "Zadarskom listu", a natječaj je za ravnatelja u nekom drugom kraju Hrvatske. Zabrinjava odredba članka 27. koja govori da

svi kandidati imaju pravo na uvid u sve podatke sudionika natječaja. Međutim, podatke koje sazna ne smije javno iznositi niti objavljevati. Zbog čega bi ovo bilo ikakva tajna? Onaj koji želi sudjelovati u javnom životu ima dužnost javno se izložiti. To je rizik na što se moraju odlučiti.

Ništa se u Prijedlogu zakona ne govori o financiranju ostala tri nacionalna kazališta u Hrvatskoj, dakle onih u Rijeci, Splitu i Osijeku.

Kolegica je želeći biti duhovita netočno izjavila da je predlagatelj napravio kazalište od Zakona, rekla je **Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ)**. Predlagatelj je napravio sasvim suvisli, moderan Zakon koji će uvesti reda u kazališta. I **Kruno Peronja (HDZ)** upozorio je kako je netočno da je ovo nemoderan Zakon. U 56 članaka vrlo dobro razrađuje pitanja kazališta. Prijedlog uvažava standarde, nomotehnički pristup, čitak je i jasan te uvjerljiv. Netočno je kako velika većina ne podržava Prijedlog zakona, rekla je **Jagoda Majska-Martincević (HDZ)**. O tome svjedoči četrdeset tribina sa strukom, dvadesetak sastanaka u Ministarstvu kulture i već spomenute web stranice. **Franjo Matušić (HDZ)** upozorio je kako je potpuno netočno da je nekome zabranjivano iznijeti svoje stavove po pitanju ovog Zakona. Upravo suprotno. Mediji su prepuni izjava intendanata, glumaca itd. Nismo više u doba komunizma da bi se nekome zabranjivalo govoriti. **Velimir Pleša (HDZ)** naglasio je kako je ova Vlada na masu stvari pokazala da je itekako demokratska za razliku od one prije koja nije htjela niti jedanput u četiri godine slušati ono što je Hrvatski sabor rekao. **Marija Bajt (HDZ)** također je upozorila kako je netočan navod da struka nije poštovana, te da se nešto skrivalo i u tajnovitosti radilo. **Krunoslav Markovinović (HDZ)** ispravlja dva netočna navoda. Kaže se da osnivač

ima neograničeno pravo, jer daje novac. Osnivač zapravo svoja prava ostvaruje preko upravnog vijeća, a ono se formira iz redova uglednih umjetnika i radnika u kulturi. Drugo, tvrdi se da će se zamagliti situacija formiranjem kolektivnih tijela. Pamtimmo vaša negativna iskustva, među ostalim i kolektivnog upravljanja bivše koalicijske Vlade.

Zakon zbog HNK u Zagrebu?

Miroslav Korenika (SDP) upozorio je kako dosadašnji tijek rasprave pokazuje da lijeva i desna strana dijametralno suprotno razmišljaju. Na sastanku održanom s umjetnicima u HNK u Varaždinu oni su potvrdili da su bile konzultacije sa strukom. Međutim, najveći dio onoga što su predlagali nije ugrađeno u tekst Zakona. Najveći dio umjetnika vezanih uz to kazalište smatra da je Prijedlog zakona loš. Prema tome, ne može nitko tvrditi kako su svi ocijenili da je zakon dobar. Tamo je rečeno da se Zakon ne donosi zbog kazališta i njihovog boljitka u Hrvatskoj, nego zbog nekoliko kazališta, a prije svega zbog HNK u Zagrebu. Ako su u tom kazalištu nastali gubici postavlja se pitanje što su do sada radili osnivači te zašto nisu na vrijeme reagirali da se spriječe gubici. Govorimo kako je financiranje kazališta i do sada bilo nedostavno. Međutim, ovim Zakonom ne rješavamo pitanje kako omogućiti kvalitetnije financiranje umjetnosti i kazališta eventualnim smanjenjem PDV-a na reklame, merketingom i svim ostalim.

Imamo primjer jednog kazališta u Hrvatskoj gdje su stvoreni gubici. Financijska ravnateljica dolazi u jedno drugo kazalište za ravnateljicu. Znači, tamo je stvarala gubitke, a ovdje će napraviti financijski preporod. Ovaj Zakon osim preko upravnog vijeća ne daje mogućnost umjetnicima u kazalištima da utječu na rad. Ostale ustanove u kulturi imaju umjetnička ili stručna vijeća. Zašto se nešto tako ne uvede u kazalište? Kod pitanja sukoba interesa vidimo neprincipijelnost Vlade kao predlagatelja. Ovdje se detaljno navodi kako umjetnici, ravnatelji ne smiju raditi u drugoj ustano-

vi. Postavlja se praktično pitanje smije li saborski zastupnik u okviru zakonom dopuštenog nešto raditi u slobodno vrijeme? Ovdje se govori kako druga kuća koja angažira glumca mora s njegovom matičnom kućom sklopiti ugovor. Kako će to izgledati s plaćanjem i svim ostalim? Dobar dio novih radnih mjesta u Hrvatskoj otvara se na određeno radno vrijeme. To će postati pravilo i u kazalištima. Postavlja se pitanje kako će jedan mladi umjetnik koji završi akademiju i ode u provinciju raditi na određeno vrijeme dobiti, primjerice kredit da riješi svoje stambeno pitanje? Predloženi zakon ima previše nedostataka. Trebalo bi uvažavati više glas javnosti i struke iz provincije. I u umjetnosti imamo metropolizaciju. Prijedlog zakona je kazališno i socijalno neprihvatljiv.

Ponovo je uslijedilo niz ispravaka netočnih navoda. Prvo je **Franjo Matušić (HDZ)** upozorio kako je netočno da se Zakon donosi samo radi HNK u Zagrebu. Zakonom se regulira kazališna djelatnost u Hrvatskoj. **Emil Tomljanović (HDZ)** ispravio je isti navod. **Krunoslav Markovinović (HDZ)** rekao je da svako kazalište ima ekonomistu, nekakvog šefa financija i svaki projekt u kazalištu ima određenu cijenu. Međutim, na plaćanje glumaca koji rade izvan matičnih kuća na familijarnim osnovama upravno vijeće može itekako upozoriti. Potpuno je netočno, rekla je **Jagoda Majksa-Martinčević (HDZ)**, da u Varaždin za ravnateljicu dolazi osoba koja je u Zagrebu proizvodila dugove. Ta osoba je u Zagrebu pokrivala gubitke, koje je napravio intendant kojeg je vaša Vlada postavila. Dr. sc. **Petar Selem (HDZ)** pojasnio je kako je riječ o gospođi Jasni Jakovljević koja je imenovana za vršioca dužnosti ravnateljice u varaždinskom kazalištu. Ona je spašavala HNK i pokrivala gubitke koji su drugi napravili. Uspjela je za oko tri milijuna kuna smanjiti dug dok je bila vršitelj dužnosti intendanta. **Velimir Pleša (HDZ)** naglasio je kako kazalište u Varaždinu niti na koji način nije provincijsko kazalište. U replici **Pero Kovačević (HSP)** rekao je kako su bitne dvije stvari. Prvo, ne smiju se dirati umjetničke slobode.

Znači, politika van iz kazališta. Dakle, treba omogućiti javnim pozivom izbor ravnatelja i intendanta. S druge strane ne smije se tolerirati financijska rastrošnost. Imali smo puno slučajeva raskalašenosti lošeg intendanta i lokalnih struktura koji su dovodili kazališta u gubitke. Nisu dobra rješenja upravno vijeće, ravnatelj, intendant. U odgovoru na repliku **Miroslav Korenika (SDP)** upozorio je kako su dosadašnji mehanizmi Zakona o kazalištu omogućili osnivačima da u slučaju gubitaka na vrijeme reagiraju. Postavlja se pitanje koji su razlozi da nisu reagirali. Ministar kulture trebao je postaviti pitanje nečije odgovornosti za gomilanje gubitaka. **Vladimir Štengl (HDZ)** potsjetio je kako se stalno provlači teza da o financijama treba raspravljati samo financijski stručnjaci. Hrvatski sabor ima pravo raspravljati o svemu, pa tu piramidu treba pustiti i niže prema upravnim vijećima.

Na Prijedlogu zakona radeno je tri godine. Među ostalim, održano je više od 40 javnih tribina i dvadesetak sastanaka u Ministarstvu kulture na kojima su sudjelovali kazališni djelatnici svih profila.

Jelena Pavičić Vukičević (SDP) govorila je o situaciji u kazalištu danas. Svako kazalište postoji radi publike i programa. Program mora imati umjetničke standarde, mora biti avangardan i ispred svog vremena. S druge strane program mora odgovarati zahtjevima publike. Poseban je problem što stalno osjećamo da moramo birati između ta dva kriterija. Kazališni programi su skupi. Tu onda ulazimo u problem postoji li u Hrvatskoj dovoljno kvalitetno obrazovan kulturni menagement koji može realno planirati i utjecati na osnivača da se dobije dovoljno novaca te da se kod različitih sponzora dobiju i druga sredstva. Naša kazališta nisu privatizirana, a ponašamo se kao da jesu, kao da

su na slobodnom tržištu. Svi glumci ne mogu se jednako tretirati. Činjenica što danas u Hrvatskoj postoji desetak glumaca koji su medijski više eksponirani ne znači da oni ostali ne obavljaju kvalitetno svoj posao unutar matične kuće. Jedna je uvažena glumica na naslovnici jednog magazina izjavila kako ne može prihvatiti glavnu ulogu u svojoj matičnoj kući jer ima glavnu ulogu u jednoj sapunici. Takav govor je i doveo do potrebe da se pronade rješenje kako bi glumci više bili vezani uz svoju kuću ili da se ugovorom određeno vrijeme vežu za projekte. Država treba učiniti napor u dodatnom obrazovanju kulturnog menagementa, koji će omogućiti kvalitetan način planiranja. S druge strane javnosti treba obrazložiti da kulturni program košta. Kulturni program mora zadovoljavati različite kriterije. Rasprave o tome da li ova ili ona pjevačica može ili ne može biti angažirana u jednoj nacionalnoj kući iznimno su loše. To nas tjera da odabiremo između umjetničkih kvaliteta i zahtjeva publike.

Audicija

Jagoda Majksa-Martinčević (HDZ) upozorila je kako se u ovom Zakonu osim o glumcima govori o kolektivnim umjetničkim tijelima orkestra, zbora, baleta i plesa.

Franjo Matušić (HDZ) pohvalio je Ministarstvo kulture koje je izašlo već s Nacrtom prijedloga zakona na web stranice. Kada je Prijedlog zakona usvojen na Vladi ponovo je stavljen na web stranice da ga i dalje mogu pratiti svi oni koji su zainteresirani. Velika i široka rasprava, prije svega stručna, vodila se oko ovog Prijedloga zakona. Nitko nema pravo reći, jer je to neistina, da netko nekome ne dopušta da iznese svoj stav. Tko diže najviše buke? Galamu dižu oni koji će temeljem ovog Zakona možda ostati bez ovlasti i koji će možda izgubiti dio pozicija, koje su do sada imali. Konkretno riječ je o intendantima. Najveću buku dižu oni koji će dobiti nadzorno tijelo. Najveći je spor oko toga što radi upravno vijeće. Funkcije upravnog vijeća ne mogu se nazvati upravljačkim već nadzornim. Nije nakana

da se stvori tijelo koje će upravljati umjesto intendanta ili ravnatelja, nego je riječ o tijelu koje će biti spona s osnivačem i onih koji upravljaju kazalištem.

U članku 14. nije precizirano je li mišljenje ministra kulture o prestanku rada kazališta obvezujuće ili ne? To je zamjerka struke. Kazališni djelatnici zatražili su da to mišljenje bude obvezujuće. Oni ne žele da odluka o prestanku rada kazališta bude prepuštena isključivo lokalnoj samoupravi. U članku 30. treba precizirati da kazališni umjetnici uz svoje poslove, a uz prethodnu suglasnost intendanta odnosno ravnatelja, mogu umjetnički djelovati. Struka predlaže da se iz članka 35. izbace javnokazališne družine. Nadalje, trebalo bi zaštititi one umjetnike koji iza sebe imaju duži umjetnički staž. Treba se odrediti koja je to godina i treba se konkretnije odrediti prema mogućnosti audicije. Nije primjereno kad se neki renomirani umjetnik želi angažirati u renomiranom kazalištu, primjerice u HNK, da se njega dovodi u situaciju da polaže audiciju. Poželjno bi bilo ostaviti mogućnost da audicija nije obvezna, osim u slučajevima gdje to odrede upravno vijeće i intendant, a to je najčešće kod primanja novih, mladih umjetnika. Vrlo je malo kazališta koja mogu poslovati bez gubitaka. Treba čestitati svim kazališnim umjetnicima koji su svih ovih godina održali tu umjetnost na visokom nivou u Hrvatskoj.

Mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)** rekao je kako je netočan navod da upravno vijeće nema upravne funkcije, nego nadzorne. Kad bi to bilo tako predlagatelj bi upotrijebio sintagmu nadzorno vijeće, a ne upravno vijeće. Drugo, rekli ste da bi intendant trebao biti nadređen poslovnom ravnatelju, što je u redu. Ali, činjenica je da iz ovog Zakona to ne proizlazi, nego upravo obrnuto. U replici **Nenad Stazić (SDP)** upozorio je da se, ako se usvoji ovakav Zakon, kazalištarci neće moći održati. Zastupnik je naveo kako se najaktivnije u raspravu oko zakona uključila gospođa Vitomira Lončar. Ona vodi privatno kazalište i na nju se ovaj Zakon ne primjenjuje. Ona se uključila da bi pomogla Mini-

starstvu kulture, jer nešto o tome zna, jer to godinama radi. Ona govori da ovo sve skupa ne valja. Kažete, nije namjera predlagatelja da upravna vijeća upravljaju. A u Zakonu piše da upravna vijeća upravljaju. Ovo što tu piše ne valja. Po tome se neće moći raditi. Ovo je zlo za kazalište. U odgovoru na repliku **Franu Matušić (HDZ)** rekao je da se nasuprot gospođi Vitomiri Lončar ima Hrvatsko društvo dramskih umjetnika koje okuplja stotine Vitomira Lončar. Imate sindikat djelatnika u kulturi koje okuplja tisuće Vitomira Lončar. Nije Vitomira Lončar mjera za kazališnu umjetnost u Hrvatskoj, bez obzira što cijenim njen rad. Pročitajte u članku 21. što stvarno radi upravno vijeće, zaključio je Franu Matušić svoj odgovor na repliku. U drugoj replici **Marija Bajt (HDZ)** rekla je kako podupire članak 14. gdje odluku o prestanku javnih kazališta može donijeti osnivač uz obvezujuće mišljenje ministra kulture. Ustrojstvo i upravljanje kazalištem sukladno je Zakonu o ustanovama i Zakonu o upravljanju javnim ustanovama u kulturi. Sve institucije u kulturi imaju upravna vijeća. Ne vidim strah od upravnih vijeća u kazalištu, osobito kada se kaže da upravno vijeće ima toliko i toliko članova iz reda uglednih umjetnika i radnika u kulturi. U ponovnom obraćanju **Franu Matušić (HDZ)** rekao je kako su ovi koji se danas zalažu za stručnost u institucijama u kulturi omogućili da na čelo kulturnih institucija dođu i osobe sa srednjom stručnom spremom. To je pljuska ugledu kulture. U tim ustanovama su djelatnici koji moraju imati visoku stručnu spremu, a njihov ravnatelj, gle čuda, po prijedlogu SDP-a mogu biti sa srednjom školom. Ovim Zakonom takve se nepravilnosti ispravljaju.

Dvojbe

Tri su ozbiljne dvojbe i spora oko Prijedloga zakona, naglasio je **Dragutin Lesar (HNS)**. Prva je dvojba tko je bio uključen u izradu Prijedloga zakona. Govori se da su praktički svi kazališni umjetnici imali mogućnost sudjelovati u izradi. To je točno.

Međutim, većina onih koji su sudjelovali u razgovorima tvrde da ovaj tekst Prijedloga zakona nema nikakve veze s onim što je bilo u završnim razgovorima. Gospođa Vitomira Lončar i gospodin Željko Vukmirica neće valjda lagati kada tvrde da ovaj Zakon nema takvog pristupa kao što je bilo razgovarano. Druga je dilema tko inzistira da se uvedu upravna vijeća u kazalištima. Siguran sam da takvu koncepciju snažno podupire i premijer Ivo Sanader. On kao bivši intendant kazališta zna da intendant ne može biti uspješan ako kazalište nema političko upravno vijeće. Treće, tko i zašto imenuje upravno vijeće? Upravno vijeće imenuje predstavničko tijelo osnivača, dakle gradsko vijeće, županijska skupština ili općinsko vijeće. Upravno vijeće javnog kazališta i javne kazališne družine kojima je osnivač Hrvatska, imenuje ministar kulture. Zašto u Varaždinu gradsko vijeće mora imenovati upravno vijeće, a ne poglavarstvo ili gradonačelnik, a ovo što je od nacionalnog značaja i osnivač Hrvatska imenuje ministar. To je nepovjerenje prema lokalnoj i regionalnoj samoupravi da njihovo mora ići na predstavničko tijelo. Međutim, ako je u pitanju država, onda je dovoljno da ministar imenuje. Svaka dilema o tome zašto se uvode upravna vijeća je otklonjena kada se vidi da ono upravlja. Intendanta i poslovnog ravnatelja HNK u Zagrebu te nacionalnog kazališnog ansambla imenuje i razrješava Vlada na prijedlog ministra. Ali intendante i poslovne ravnatelje ostalih nacionalnih kazališta imenuje i razrješavaju predstavnička tijela osnivača, znači gradska i općinska vijeća te županijske skupštine. Opet idemo na predstavničko tijelo ali kad su nacionalne institucije u pitanju onda su tu ministri ili Vlada. Nije sporno da onaj tko osigurava novac ima pravo nadzora i kontrole te pravovremene intervencije, ako se vidi da nešto nije u redu. Ali zar se zaista vjeruje da se taj mehanizam ostvaruje kroz upravno vijeće. Zar se zaista vjeruje da možemo postići kontrolu ako se radi o eminentnim stručnjacima kulture, a da ih prije ne dokvalificiramo za financij-

sko poslovanje. Kazalištima ne trebaju upravna vijeća koja daju stranke i partije, nego im trebaju sposobni menadžeri koji će osigurati financije.

Kolega Dragutin Lesar rekao je kako su upravna vijeća politička tijela, podsjetila je u ispravci netočnog navoda **Marija Bajt (HDZ)**. Međutim, u članku 20. Prijedloga zakona kaže se da upravno vijeće ima tri ili pet članova od kojih većinu imenuje predstavničko tijelo osnivača iz reda uglednih umjetnika i radnika u kulturi. Ostale članove iz svojih redova bira umjetničko osoblje kazališta. Krivi je navod, rekao je **Krunoslav Markovinović (HDZ)**, kako kazalište ne može biti uspješno ako iza sebe nema politički snažno upravno vijeće. Dovoljno je da svoje glumce i pjevače kazalište pošalje na bolovanje i angažira prihodovnu Severinu, a sutra još prihodovnije Cecu. U replici **Pero Kovačević (HSP)** upitao je otkud podaci da predsjednik Vlade osobno stoji iza ovih rješenja. Nadalje, sam izraz nacionalno kazalište govori dovoljno o sebi. To kazalište ne može biti na tržištu. Ono promiče tradiciju, kulturu i sve ostalo. I nemojte nacionalno kazalište miješati sa Severinom, zatražio je Pero Kovačević. U odgovoru na repliku **Dragutin Lesar (HNS)** rekao je kako nije tvrdio da je siguran da iza zahtjeva za upravna vijeća stoji i predsjednik Vlade, nego je rekao "čini mi se". **Jagoda Majska-Martinčević (HDZ)** upitala je Dragutina Lesara zašto je prošla Vlada dopustila da intendant HNK u Zagrebu napravi takve gubitke. Nitko ga nije smijenio. To je učinio ministar u novom sazivu Vlade. Zašto nije netko smijenjen u prošlo mandatu ne znam, jer nisam bio u Hrvatskom saboru, odgovorio je **Dragutin Lesar (HNS)**.

Djelovati blagotvorno

Svaka pametna vlast i politika uvijek je bila zainteresirana za kulturu. Samo je pitanje na koji način i s kojim ciljem, rekao je mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)**. Dakle, što je bila namjera, da li kulturu staviti u fokus razvoja ili je namjera, na daj Bože, manipulacija kulturom. Veza

između kulture i politike nije nikakva novost. Politika može blagotvorno, ali i pogubno djelovati na područje kulture. Naš bi trebao biti zajednički interes da pokušamo blagotvorno djelovati u interesu kulture. Teatar ima posebno mjesto u ambijentu svakog grada. Srce Splita često je kucalo u svojoj povijesti upravo kroz teatar. Često je srce neke nacije znalo kucati kroz teatar. Što je ovdje izazvalo nedoumice ili razilaženja? To je pitanje uloge upravnih vijeća i poslovnog ravnatelja. Za drugo čitanje trebalo bi izbjeći sumnje kako bi upravna vijeća trebala biti produžena ruka politike. Što je poslovni ravnatelj u odnosu na intendanta? Doživljavali smo kazališta i kroz intendanta. Intendant je davao pečat kazalištu. Po ovom Prijedlogu zakona u istu ravan stavljeni su poslovni ravnatelj i intendant. Ne postoji kriza publike u kazalištima. Ali ne možemo kazalište doživljavati kao tvornicu u kojoj se stvara neka novostvorena vrijednost. Nije to mjerljivo, pa čak niti prodanim kartama. Kada govorimo o teatru govorimo o nečemu složenom. Jedan veoma ugledni hrvatski kritičar rekao je kako je sada intendant sedmi čovjek. Zašto sedmi? Ispred njega je upravno vijeće sa pet članova i poslovni ravnatelj. Čovjek koji je bio personifikacija, simbol, znak i brend kazališta postaje sedmi čovjek. Postavlja se pitanje hoće li intendant moći kao i do sada odlučivati u umjetničkoj i programskoj dimenziji ili ćemo sutra pamtit i kazališta po kolektivnom rukovodstvu, a ne po intendantu.

Kolega Marin Jurjević rekao je da bi upravna vijeća bila produžena ruka vulgarne politike, podsjetila je **Marija Bajt (HDZ)**. Međutim, predloženi članak 20. ne govori o politizaciji. Sve institucije u kulturi inače imaju upravna vijeća. Ne znam zašto je tolika borba protiv upravnih vijeća u kazalištima.

O gubicima gospodina Tarbuka

Dr. sc. **Antun Vujić (SDP)** rekao je kako nemaju svi zakone o kazalištima. Zakon o kazalištima zapadno od Hrvatske imaju jedino Slovenija i Norveška. Što to znači? To znači da time odmah

padaju u vodu neki argumenti da Zakon o kazalištima može riješiti ono što se inače u kazališnom životu ne može riješiti. Kada se javila potreba da se donese novi Zakon, onda je rečeno kako postoji problem što kazališta ne mogu funkcionirati jer imaju 500 zaposlenih, a znači ne smiju imati 501 ili zato što neko drugo ima 30, a ne smije imati 31. Dakle, treba nam mogućnost da umjetnički ansambli, pjevači, glumci cirkuliraju da bi kazališta mogla funkcionirati. To je smisao Zakona o kazalištima. U izvedbi trebalo je osigurati protočnost. I drugo, trebalo je osigurati zaštitu tih ljudi da imaju određena socijalna i druga prava. Ništa od toga u ovom Zakonu nije riješeno. Umjesto novog dobili smo jedan još stariji Zakon. Zašto stariji? Zato što je 1997.g. ukazom predsjednika Franje Tuđmana izmijenjen prethodni Zakon koji je govorio o upravnim vijećima na

Kazalište je "skupa igračka". Samo u četiri nacionalna kazališta u Hrvatskoj ulaže se oko 200 milijuna kuna godišnje.

način da se u članku 22. reklo: "Kazalištima sa statusom nacionalnih kazališta upravlja intendant, a ostalim javnim kazalištima upravlja ravnatelj". Tada se ispravno pošlo od načela da je kazalište individuum. Kada to nije, onda birokracija upravlja kazalištem. Ovo je način kako da se ponovo sve baci u sivilo. Kada se govori o Zakonu o ustanovama to nema nikakve veze s pitanjem upravnih vijeća u kazalištima. U ustanovama postoje upravna vijeća, ali i stručna vijeća. Ovim Prijedlogom zakona zatvorit ćemo se u anonimnost i kroz anonimnost razračunavati se s neanonimnim ljudima. Služimo se jednim argumentom koji je krajnje lažan i nepošten. Zdravo za gotovo uzima se da se ovaj Zakon donosi zbog nekih gubitaka. Kao primjer tih gubitaka spominje se gospodin Tarbuk i HNK u Zagrebu. Kako stoje ti gubici gospodina Tarbuka? U njegove gubitke uračunato je 4 miliju-

na kuna neplaćenog gradskog duga od nekoliko godina prije njega. Uračunato je 1,6 milijuna kuna sudske kazne zbog jednoga raskida radnog odnosa koji su počinili oni prije njega. Uračunato je 1,2 milijuna kuna PDV-a na inače besplatno dijeljene ulaznice. Zbrojite i dobit će se cifra od blizu 7 milijuna kuna. Gospodin Tarbuk označio je novu epohu u ovome kazalištu. Isto se to može reći za gospodina Para. HNK ima 501 zaposlenog. Jedan je preko crte jer smije imati samo 500. Budimpeštanska opera i balet, bez drame, imaju 1600 zaposlenih. Hrvatska narodna kazališta godišnje imaju više publike nego što ima prva nogometna liga kroz sve utakmice u toku godine. Sada mijenjamo ono što ne treba mijenjati, jer je upravo ovo prethodno civilizacijska tekovina. Vraćate stvar na sivo upravljanje kazalištem putem anonimnih ljudi. A da je tome tako pokazuje praksa posljednja dva mjeseca u kojoj ljudi koji nešto znače u ovoj kulturi nestaju, od gospodina Tarbuka, preko gospodina Šuteja, gospodina Šipušca, gospodina Šaca i gospodina Šnajdera. Izgleda da je ovdje nekima cilj da pobjede mediokriteti, jer je mediokritetski i ovaj Zakon. On čak nije politički. On je ispod razine politike. On je birokratski ograničen i nikome ne treba.

Bilo je slučajeva da pojedini umjetnici u svojim matičnim kućama, gdje su uredno primali osobni dohodak, nisu po godinu i dvije uopće nastupali. Ali su zato marljivo igrali na svim mogućim drugim mjestima.

U ispravku netočnog navoda **Krunoslav Markovinović (HDZ)** citirao je Antuna Vujića koji kaže kako se kroz anonimnost obračunavamo s neanonimnim. Međutim, ovdje piše da predstavničko tijelo osnivača imenuje većinu članova upravnog vijeća iz reda uglednih umjetnika i radnika. Ako su ugledni, pa valjda nisu anonimni. U replici

Frano Matušić (HDZ) rekao je kako nije točno da se uvođenjem upravnog vijeća otvara mogućnost da birokracija upravlja nacionalnim kazalištem. Birokracija i sada može upravljati tim kazalištem. Prijedlozi programa rada moraju doći u birokratske okvire. Zna se tko prihvaća proračune i odobrava sredstva. Sigurno je da bi i gospodinu Tarbuku bilo lakše raditi na poziciji intendanta da je imao upravno vijeće. Jasno je da sadašnji vlasnici, osnivači tih institucija ne mogu svakodnevno pratiti i rad i djelatnost kazališta na način na koji to može raditi upravno vijeće. U odgovoru na repliku dr. sc. **Antun Vujić (SDP)** upozorio je da je praksa upravnih vijeća pokazala svu zatvorenost kazališta. Vijeća su bila ranije pa ih je Zakon iz 1997.g. mijenjao u korist intendantata. Prvo je pravilo da kultura ima ime i prezime. Ona ga na ovaj način neće imati. A što se tiče Tarbuka stvarno nije fer što se govori o dugovima toga čovjeka. Bilo bi onda fer i priznati koliki je iskorak napravio HNK u cijelom tom periodu.

Ovo je još jedan u nizu loših dokumenata koje je u zadnje vrijeme izradila Vlada, naglasila je **Dorotea Pešić Bukovac (IDS)**. Vidimo da osim Ministarstva kulture nitko nije zadovoljan ovim Zakonom, niti glumci, niti redatelji, niti intendant, niti kazališta, a niti jedinice lokalne samouprave. Za koga je uopće pisan ovaj Zakon, da li za struku ili za Ministarstvo? Ovo je pokušaj centralizacije. Svi samo dajte novac u državnu kasu, a natrag ćete dobiti onoliko kako budu ljudi u Ministarstvu raspoloženi. Porezni obveznici plaćaju i za kulturu. Ne znamo po kojim će se kriterijima dijeliti novac kazalištima. Kako objasniti da će Ministarstvo financirati samo kazalište u Zagrebu, a ostala 3 moraju financirati jedinice lokalne samouprave. Zar nije sramota da druga država financira Riječko kazalište, a ne njegova matična država. Što se tiče uvođenja upravnih vijeća radi se o političkoj želji za kontrolom. Bila bi dobra financijska kontrola, ali ovo će biti politička kontrola. Do sada intendant je biran u jedinicama lokalne samouprave na temelju svog programa. Ako budemo imali samo

financijski aspekt kao primarni, intendant neće moći provesti svoj program. A na temelju toga će se kroz upravno vijeće moći smijeniti takav intendant. Uvođenjem upravnog vijeća dovodi se u pitanje kredibilitet intendanta, jer on samo formalno vodi kazalište. Očekivati je da će umjesto zaista kulturne javnosti članovi upravnih vijeća biti podobni poslušnici. Imali smo loše iskustvo s upravnim vijećima iz 1995.g., a sada se ponovo vraćamo na tu godinu. Kroz to se smanjuju uloga intendanta i poslovnog ravnatelja. U članku 18. navode se nacionalna kazališta, ali zato što je nešto navedeno kao nacionalno kazalište ne znači da će tako i biti. Čini se da su navedena nacionalna kazališta samo mrtvo slovo na papiru.

Prijedlog zakona poslovnog ravnatelja promovira u glavnu osobu koja će odlučivati o programu i repertoaru. Onaj tko drži "kesu" bit će glavna umjetnička osoba.

Cijelo izlaganje kolegice jedan je veliki netočni navod, rekla je **Jagoda Majska-Martinčević (HDZ)**. Iz izlaganja vidi se da uopće ne poznaje materiju. Nacionalna kazališta i do sada su se itekako sufinancirala. Sufinancirali su se programi od nacionalnog interesa. Išli su, a idu i danas u okviru mogućnosti novi i u Rijeku, Osijek i Split. Drugo, kada kažete kako nitko nije zadovoljan ovim Zakonom to ste paušalno rekli. Dr. sc. **Ivan Čehok (HSL)** rekao je kako Varaždinske barokne večeri primaju sredstva od Ministarstva kulture kao i sve druge nacionalne kulturne manifestacije.

Je li upravno vijeće produžena ruka politike?

Jedno od pitanja koje se čitavo vrijeme provlači je tko je sudjelovao i pomogao Vladi u ovom Prijedlogu, upozorio je **Antun Kapraljević (HNS)**. S jedne strane dobiva se informacija da je većina

tih prijedloga usvojena, a s druge strane govori se da većina prijedloga nije prihvaćena. Treba razjasniti pitanje tko je sudjelovao u ove tri godine u izradi Prijedloga zakona. Iz Prijedloga zakona proizlazi da će biti trovlašće. Znači ravnatelj rukovodi, intendant vodi, a upravno vijeće upravlja. To je zamršena situacija. Postavlja se pitanje na koji bi način to trovlašće moglo funkcionirati u praksi i da li će upravno vijeće biti produžena ruka politike. Osnivač ima interes da kontrolira financije, ali ovdje se daje osnivaču da kontrolira i program. To bi dovelo do toga da politika direktno utječe na program. Samim tim funkcija intendanta ne bi imala onu svrhu koju treba imati u kazalištima. Ljudi koje imenuje politika mogli bi biti, primjerice za dramu oni koji su u životu najveću dramu vidjeli na utakmici Čakovec-Cibalija. Onaj koji bi bio zadužen za operu taj bi bio recimo drugi na natjecanju pjevača amatera. Za balet bi mogli staviti nekoga tko kada čuje za "Labude jezero" misli da je to nova pošast, da dolazi ptičja gripa. Moglo bi se staviti i Zdravka Mamića, jer i on je ugledan. Postavlja se pitanje što će upravno vijeće kontrolirati, program, programsku politiku ili financije? Ovdje im se daju ovlasti da kontroliraju sve i to je najgore. Oni kontroliraju kompletan rad kazališta, a to je direktno uplitanje politike u rad. Članove upravnog vijeća javnog kazališta i javne kazališne družine kojoj je osnivač Hrvatska imenuje ministar kulture. Zašto Hrvatski sabor ne imenuje upravna vijeća, jer osnivač je Hrvatska? Nadalje, nacionalnog prvaka, a imamo ih samo tri, također imenuje ministar, dok plaću prebacujemo onom kazalištu kod kojega je taj umjetnik zaposlen.

Dobar dio novih radnih mjesta u Hrvatskoj otvara se na određeno vrijeme. To će postati pravilo i u kazalištima.

Kolega Kapraljeviću, upozorila je **Jagoda Majska-Martinčević (HDZ)**,

vaše kvalifikacije su ispod nivoa. Da li doista sumnjate da u Hrvatskoj nema ljudi čija je kazališna stručnost, umjetnička i kulturna, mjerljiva ili to moraju biti vaši Mamići? U odgovoru na repliku **Antun Kapraljević (HNS)** rekao je da ne sumnja u stručnost i u kvalifikacije naših djelatnika u kulturi. Ali isto tako zna se kakva su iskustva na terenu s imenovanjem upravnih vijeća bolnica i drugih institucija. **Marija Bajt (HDZ)** ustvrdila je kako je netočno da su upravna vijeća direktno uplitanje politike u rad, jer u članku 21. Prijedloga zakona točno je propisano što upravno vijeće radi i koje su njegove nadležnosti.

Otvorenost Ministarstva kulture

Stjecajem okolnosti sedam godina sam dužnosnik u istom Ministarstvu, rekao je na početku svog obraćanja zastupnicima državni tajnik Ministarstva kulture dr. sc. **Jadran Antolović**. On je naveo kako je sudjelovao na svim javnim tribinama koje su bile organizirane te na svim skupovima i sastancima koji su bili usmjereni na to da se pokuša pronaći odgovor na pitanja kako sročiti novi Zakon o kazalištima. Tada ni u kojem slučaju nije se pojavila ni blizu teza da nam nije potreban Zakon o kazalištima. Teško je nabrojati tko je sve sudjelovao na tim tribinama. Ali i danas se može ponoviti što je tko govorio i tko se za što zalagao. Rasprava je zasigurno vođena na jedan od najdemokratskijih načina. Metoda rada Ministarstva kulture u doba gospodina Antuna Vujića i sada u doba ministra Bože Biškupića bila je transparentnost i otvorenost za mogućnost za prijedloge. Konačno i mnogi zastupnici su se pripremali za rasprave sa weba teatar.hr. Sve to govori o tome tko je sudjelovao u izradi ovog Prijedloga. Drugo, pojedini prijedlozi koji su se čuli, na primjer objektivnost audicije, ne mogu biti materija koja se uređuje Zakonom, nego eventualno podzakonskim aktom ili možda kolektivnim ugovorom. Predlagatelj ne tvrdi da su ovo najbolja rješenja. Zato se i radi o prvom čitanju. Razmotrit ćemo svako predloženo

no rješenje. Netko je ovdje dobro rekao da treba voditi računa o mogućnostima društva, jer 200 milijuna kuna samo za četiri nacionalna kazališta iz proračunskih sredstava nisu mala sredstva. Također, nisu zanemariva ni sredstva koja iz državnog proračuna idu javnim kazalištima ovisno o razini programa tj. financiraju se samo oni od nacionalnog interesa. S jedne strane, dakle imamo ograničene mogućnosti, a s druge želimo osigurati slobodu umjetničkog i kazališnog stvaralaštva na najvišoj mogućoj razini.

Primjeri Francuske i Njemačke

Nažalost, ovom Zakonu nije prethodila analiza katastrofalne kulturne situacije u nas, upozorila je mr.sc. **Alenka Košiša Čičin-Šain (HNS)**. Svojedobno francuski ministar za kulturu Andre' Marlaux naredio je Francuzima da se kulturno probude, da povežu rastrgane niti svoje kulture sa svojom prošlošću. Samo tako bi mogli imati i budućnost. I Francuska se ne bi nikada pridigla bez zakona kojim je nametnuo na cijelom njezinom teritoriju osnivanje sada već glasovitih kulturnih centara. Što bi to bilo kod nas? Kod nas bi to mogli biti avangardni, moderni kontejneri, često pet ili šest dvorana s kazalištima, bilo za odrasle ili djecu, glazbenim dvoranama, dvoranama za eksperimentalni film, plesnim školama. U Njemačkoj Konrad Adenauer obavještava Njemce, koji su još bili izgladnjeli, da će novo prosvjetiteljstvo biti moguće samo ako se tadašnja presiromašna Njemačka bude odrekla kruha da bi mogla investirati u školstvo, obrazovanje i kulturu. Naredio je da se izgradi mreža kazališta koja danas čini Njemačku najjačom kulturnom silom na svijetu. Ne treba ići tako daleko. Slovenci ulažu u kulturu proporcionalno tri puta više od Hrvatske. Kako stoje stvari kod nas? Istra se ne može pohvaliti da je uspjela sebi podariti respektabilno kulturno lice. Dalmacija do Makarske prava je kulturna pustinja. Pođimo u Slavoniju. Što reći? Da se ne govori o Zagrebu i njegovoj getoizaciji kulture. Cijela je kultura Zagreba ugura-

na u nešto što se zove centar grada, ali pravi centar se nalazi negdje drugdje. To je taj geto. Novi Zagreb sa 250.000 stanovnika živi stvarnost jedne depresivne spavaonice. Novi Zakon koji se predlaže konzerviranje je te katastrofe. Nije li sramotno da Budimpešta ima više kulturne infrastrukture nego cijela Hrvatska. Upravna vijeća predstavljaju povratak samoupravljanja. S druge strane pridone centraliziranoj kontroli financijera. Treba reći "ne" novim radničkim savjetima i "da" administrativnim direktorima imenovanim izravno od financijera. Drugi tragikomični prijedlog je onaj o kategorijama glumaca. Oni bi bili podijeljeni u dvije grupe. Na grupu smrtnika koji imaju ugovor o djelu s vremenskim rokom te na grupu božanskih glumaca koji su doživotno na glumačkom Olimpu u doživotnom angažmanu. Jesmo li svjesni brutalne gluposti tog prijedloga? Treba imati hrabrosti da se pročitaju prijedlozi koji se odnose na glumce prvake. Gospodin ministar u ovom Zakonu farizejski ne planira već blagoslivlje na desno i na lijevo. Dozvoljava si pravo veta i imenovanja. Jedino što on ne daje to je novac.

Kolegica ne poznaje povijest kazališta, upozorila je u replici **Jagoda Majska-Martinčević (HDZ)** upitavši zašto odricati ministru kulture da na prijedlog struke dodijeli titulu nacionalnog prvaka. Svugdje u svijetu postoje mehanizmi da se nacionalni prvaci na neki način izdvoje i nema nikakvog razloga da to ne stoji u Zakonu. Ukupno možda imamo pet nacionalnih prvaka. To je jako malo. I upravo to treba poticati, a ne zatirati. Smeta velika politizacija koja se vraća u kulturu, odgovorila je mr. sc. **Alenka Košiča Čičin-Šain (HNS)** te dodala kako smetaju i smjene i čistke koje se dešavaju u zadnjih godinu dana. Ti naši velikani, kojih imamo vrlo malo, upravo silaze s javne scene.

Pravnički predložak

Tekst ovog Zakona u najvećem dijelu prepisuje ono što piše u drugim propisima, upozorio je dr. sc. **Ivo Josipović (neovisni)**. Interesantan je prav-

nički predložak jer dijelom konkurira famoznom Zakonu o lovstvu. Ono što je jedini ozbiljni problem to je pitanje upravljanja. Drugo specifično pitanje je pitanje audicije. Unatrag dvije-tri godine najprije hoćemo upravna vijeća, jer nam se to čini sjajno, a onda vidimo da se izgubio personalitet, pa zagovarimo piramidu. Sklon sam jasnoj piramidi odgovornosti intendanta. Pri tome nisam protiv upravnog ili nadzornog vijeća. Ali situacija u kojoj je zaista kreirano trovlašće nije sretna za efikasnost upravljanja sustavom. Posebno će u neugodnoj situaciji biti intendant, jer je prva figura ravnatelj. Nikako se ne može razumjeti da se institucije dijele na kazališta i kazališne družine, ovisno o tome je li neko ima ili nema prostor. Drugo, definicije su neprecizne, jer po ovome ispada da su i Zagrebački solisti i Koncertna direkcija kazališne družine. Isto tako kaže se da su kazališta pravne osobe koje pripremaju i/ili organiziraju izvođenje. Dakle, moguće je da je to posrednik. Onda u člancima 4. i 5. definiraju se entiteti kao pravne osobe, ali već u članku 6. nisu numerirani, pa

Najveću galamu oko ovog Zakona dižu intendanti, koji će možda ostati bez nekih ovlasti i pozicija koje su do sada imali.

je teže pratiti. Na neki način pomiješani su prerogativi koje država kroz Zakon može i mora imati kao vlasnik kazališta u odnosu na one slučajeve kada je riječ o privatnim institucijama. Ako netko želi osnovati privatno kazalište ministar nikakvim pravilnikom nema što propisivati. Nadalje, imate odredbe koje se ponavljaju. Nigdje se ne govori čemu služi očevitnik kazališta. Možda on ima neku svrhu, ali se ovdje ne vidi. Ili imate opće odredbe gdje se kaže što su sredstva za program, pa se kaže da su to plaće, honorari itd. To su opće kategorije. Ima li ih smisla stavljati u Zakon? Članak 11. je odredba koja je barem u varijanti privatnog kazališta problema-

tična sa aspekta ustavnosti. Ako je ikako moguće u normiranju se treba ograničiti na javna kazališta, a privatna ostaviti sa strane, jer je to nešto čemu Ustav jamči punu neovisnost i samostalnost. Isto tako, odluku o prestanku javnih kazališta može donijeti osnivač uz prethodno mišljenje ministra kulture. U redu. Ali zamislite u Splitu ili u Virovitici netko osnuje kazalište, nema novaca i hoće ga ukinuti. Što znači u tome prethodno mišljenje ministra kulture? Vrlo je jasno tko je gazda kada se u članku 22. kaže da poslovni ravnatelj organizira i vodi poslovanje te je odgovoran za zakonitost rada. To je upitno rješenje. Treba postojati ravnatelj, ali da se ipak zna da je prvi intendant. To je i neka naša kulturna tradicija. Nadalje, odredba o odreknuću osnivačkog udjela je neustavna. Imate odredbe gdje se štite umjetnici. Ali oni su uvijek povezani s formulacijom "može". Te neke zaštitne formulacije trebale bi biti decidirane. Predlažem da ministra oslobodite nemoguće misije. U članku 43. propisano je kako ministar kulture posebnim pravilnikom utvrđuje koji se kazališni radnici smatraju kazališnim umjetnicima. U članku 49. ispušten je tipičan ugovor. Kaže se da se zaključuje ugovor o autorskom djelu ili ugovor o djelu, a što je s izvođačkim ugovorom? To je tipični kazališni ugovor. Ovaj Zakon neće ništa bitnoga promijeniti.

Financiranje programskih aktivnosti

Slavko Linić (SDP) zadržao se kod problema sredstava za rad kazališta i kazališnih družina odnosno pitanja financiranja. To je najslabije obrađeno poglavlje u Prijedlogu zakona. Evidentno je da su odredbe od 9. do 12. koje govore o prostoru, plaćama i financiranju programskih aktivnosti i materijalnih izdataka, vrlo općenite. Ostaje pitanje jesmo li uopće u Prijedlogu zakona dobili ocjenu stanja i da li se pokušalo ocijeniti stanje u nacionalnim kazalištima, možemo li biti zadovoljni sa standardom zaposlenih i standardom programa. Nedvosmisleno je da koliko god

davali za kulturu to nije dovoljno. Ako želimo definirati bolji status kazališta potrebno je nešto više reći o preraspodjeli sredstava unutar kulturnih potreba i u dijelu obveza države, županija i gradova. Ako se netko odluči da ima kazalište, da ima nacionalno kazalište onda mora imati neke obveze. Zato smatram da su odredbe vrlo loše i krive. Jednostavno imamo poruku, eto nacionalno kazalište u Rijeci ne vidi Republiku kao osnivača, pa neće biti ni sredstava. Zašto? Jer u odredbama o financijskom praćenju to nije dovoljno jasno definirano. Postoji strah da pojedine programe neće pratiti državni proračun, što vjerujem da se neće dogoditi. Evidentno je da bi se u tom dijelu nešto trebalo promijeniti. Kada se govori o financijskim planovima postoji problem odnosa profesionalno zaposlenih i onih koji su na honoraru. U nedostatku sredstava evidentno je da u nacionalnim kućama oni koji su stalno zaposleni koji puta limitiraju kvalitetu projekta, jer neće biti novaca za honorare. Znači, neće biti novaca za jake projekte sa zvučnim imenima iz razloga što se previše novca daje za tekući pogon. I taj dio na neki način trebalo bi definirati. Nadalje, ostaje vječiti problem trebaju li ulaganja poslovnog sektora u kazališta biti oslobođena i porezno stimulirana. Ministar kulture morao bi inzistirati na poreznim olakšicama za kazališta. Financijski status kazališta nećemo ovim Zakonom popraviti, jer nema dodatnih izvora sredstava. Osnivači, barem u nacionalnim kazalištima, imaju kontrolu kroz redovita izvješća i donošenje godišnjih planova. Ako govorimo o dijelu financijske kontrole i nadzora, ali i programske, ipak se to kod nekih kazališnih institucija provodi na tijelima upravljanja proračunom grada i županija. Zato je i pitanje je li potrebno postavljati upravno vijeće da bi imali kolektivni organ upravljanja, a ne individualni kao što je jedan snažan intendant. Dakle, treba ostaviti mogućnost osnivačima da izaberu gdje žele snažnog individualca, a gdje žele kolektivno tijelo upravljanja.

U petminutnoj raspravi u ime Kluba zastupnika HNS-a **Jozo Radoš (HNS)**

rekao je da se sve ove promjene koje se predlažu svode na gubitak ili smanjivanje samostalnosti i autonomije hrvatskih kazališta. Pri tome ne treba sporiti da u segmentu upravljanja ima poteškoća. Prije pola godine uveli smo školska vijeća koje imenuje predstavničko tijelo, a ne više roditelji i nastavnici. Upravna vijeća ustanova u kulturi često su puta ili političke batine ili nezaslužena apanaža. Čast izuzecima, ali to je najčešće tako. Uvoditi upravna vijeća i u kazališta, a nemamo dobra iskustva s drugim upravnim vijećima sigurno je korak nazad. Ista je priča i oko dominacije koju će poslovni direktor, a ne samo upravno vijeće imati nad intendantom. To je nastavak istoga negativnoga procesa vanjskoga upravljanja institucijama u kulturi, ovoga puta u kazalištima. Treća primjedba odnosi se na prethodne programske smjernice koje se donose na temelju strategije kulturnog razvitka, dokumenta kojega imamo, ali kojega je vrlo teško pretočiti u nešto što bi bile programske smjernice.

Intendanti bi trebali biti glavne i odgovorne osobe u nacionalnim kazalištima, a u ostalim kazalištima to bi trebali biti ravnatelji.

Netočno je kako smo uveli institut školskih vijeća, rekao je **Franjo Matušić (HDZ)**. Postoji institut školskih odbora čije članove biraju nastavnici, roditelji i predstavnička tijela. Moguće je da sam rekao vijeće, a ne školski odbor, što je običan lapsus, pojasnio je **Jozo Radoš (HNS)**. Međutim, po novome Zakonu roditelji i nastavnici samo predlažu, a članove školskih odbora imenuju predstavnička tijela. **Velimir Pleša (HDZ)** upozorio je kako nema nikakvih ugovora o apanaži budući da članovi školskih odbora ne dobivaju nikakvu naknadu. Što se tiče apanaže, ustvrdio je **Jozo Radoš (HNS)**, imate nadzorne odbore i upravna vijeća gdje se dobiva do nekoliko tisuća kuna.

Koji navodi nisu ispravljani?

Za **Klub zastupnika PGS/SBHS/MDS-a** ovaj Prijedlog zakona nije prihvatljiv te predlažemo da se ili odbije ili povuče iz procedure, rekao je u ime Kluba mr. sc. **Nikola Ivaniš (PGS)**. Iz rasprave proizlazi da je ostao čitav niz dvojbi koje Zakon ne rješava. Dapače u odnosu na dosadašnja zakonska rješenja otvara se čitav niz situacija koje će dovesti do novih dvojbi. Čitav niz javnih i kulturnih djelatnika priklonilo se ovakvom stavu postavljajući pitanje gdje je nađen razlog da se novi Zakon uopće donosi. Što je bio pravi razlog? Je li zaista razlog za donošenje novog Zakona HNK u Zagrebu i smijenjeni intendant i ti uvjetni dugovi? Od čitavog niza ispravaka netočnih navoda to se nije ispravljalo, pa ostaje vrlo logično prihvatiti da je to točno. Ako je tako mislimo da zbog jednog kazališta, pa bilo ono najveće, nije potrebno pisati novi Zakon. Dodajući argumente koje je zastupnik Ivo Josipović s pravnog aspekta iznio, a kojima se također nije oponiralo, jasno je da se nije bilo teško prikloniti stavu i predložiti da se Zakon ili povuče ili odbije u prvom čitanju. Kad je riječ o nacionalnim kazališnim kućama nacionalno nije samo ono što je u Zagrebu. Po ovoj zemlji dešava se puno toga u kazališnoj kulturi što je itekako od nacionalnog značaja, a dešava se uvjetno rečeno po periferiji ili provinciji. Apsolutno je neprihvatljivo da se s državne razine isključuju iz financiranja kazališta u Osijeku, Splitu i Rijeci.

Nekad su se u kazalištu i oko kazališta sukobljavale poetike, a danas se sukobljavaju politike.

Nije točno da će ovaj Zakon ukinuti financiranje države nacionalnih kazališnih kuća u Rijeci, Osijeku i Splitu, rekao je **Franjo Matušić (HDZ)**. To nigdje ne piše. Umjetnici žele da se u Zakon vrati da ministar daje konačnu suglasnost na imenovanje ravnatelja i u drugim nacionalnim kazališnim kućama, a ne samo

HNK u Zagrebu. Dvojba je, kaže **Krunoslav Markovinović (HDZ)**, da li Zakon ili bezakonje, jer ako dozvolimo intendantima pjesničku slobodu kao do sada zamjerit će svi oni kojima su kazališta ostala dužna.

Poetika i politika

U ime Kluba zastupnika HSLŠ-a, LS-a i DC-a dr. sc. **Ivan Čehok (HSLŠ)** naglasio je kako su se nekada u kazalištu i oko kazališta sukobljavale poetike, a danas se sukobljavaju politike. Gotovo da bismo na prste jedne ruke u novije vrijeme mnogi pobrojati kazališne polemike koje su bile potaknute estetskim ili poetskim razlozima. Većina je potaknuta političkim razlozima. Ono što definitivno nije dobro u ovom Zakonu je izrazito normiranje. Riječ je o prereregulaciji prava i obveza. Moramo shvatiti da se stvarnost unutar kazališnih kuća opire suvišnom administriranju. Treba naglasiti kako je svaki kulturni projekt u Hrvatskoj koji na bilo koji način pridonosi kulturi građana i zajednice nacionalni projekt. Prema tome bilo da je riječ o kazalištu u Virovitici, bilo da je riječ o privatnoj kazališnoj družini ili o izvedbi HNK u Zagrebu sve to promiče

Kad je riječ o nacionalnim kazališnim kućama nacionalno nije samo ono što je u Zagrebu.

hrvatsku kulturu. Dakako, ako je riječ o kvalitetnim predstavama. HNK u Varaždinu, koje je jedno od najboljih kazališta izvan kategorije nacionalnih, dobiva od Ministarstva kulture 150.000 kuna godišnje, a jednako promiče hrvatsku kulturu kao i ono kazalište koje dobiva milijunske iznose. To nema smisla. Nemojmo zbog normi dijeliti kazališta, stvarati zlu krv, nego potičimo konkurenciju.

Potičimo privatnu inicijativu u kulturi. Kao gradonačelnik slažem se s time da postoje upravna vijeća. Upravna vijeća su dobra, tim više ako će se birati iz redova uglednih kazališnih djelatnika, ali i tu nije dobra pretjerana regulacija. Ako smo kao grad osnovali svoje kazalište onda ostavite mogućnost da sami odredimo kakvo će biti to upravno vijeće i hoćemo li imati i ravnatelja i intendanta ili ćemo sve objediniti u jednoj osobi. Trebalo bi propisati obvezu županija na čijem području postoje kazališta da ta kazališta financiraju.

Riješiti pitanja poreznih olakšica

Državni tajnik Ministarstva kulture dr. sc. **Jadran Antolović** naglasio je kako nitko nema namjeru uređivati nikakve uvjete za rad privatnih kazališta. Međutim, i privatna kazališta imaju se pravo javiti na proračunska sredstva. Tada moraju prihvatiti odgovarajuće uvjete financiranja i financijskog nadzora koji je izjednačen s nadzorom nad javnim kazalištima. Što se tiče primjedbi vezanih uz pravilnik iz članka 43. važeći Zakon precizira isti takav pravilnik. Na temelju tog pravilnika ministar je izvršio tu nemoguću misiju i utvrdio na prijedlog struke tko se smatra kazališnim umjetnicima. Netočno je da se samo iz HNK Zagreb generira potreba donošenja Zakona.

U ime Kluba zastupnika SDP-a dr. sc. **Antun Vujić (SDP)** rekao je da je zaista bilo različitih interpretacija i potreba da se ide i ranije u izmjenu Zakona. Međutim, činjenica je da do tih prijedloga nije došlo u razdoblju od 2000. do 2003. godine zato što su se nastojali sagledati dodatni elementi, gdje treba raditi stvarni iskorak. Stvarni iskorak treba raditi u drugim zakonima koji će osloboditi umjetničku strukturu koja je vezana na kazališta. Treba riješiti pita-

nje raznih poreznih olakšica, riješiti pitanja financiranja poreznih olakšica za sama kazališta, za samostalne umjetnike ili cijelu tu strukturu. Predlažemo Ministarstvu kulture da se vrati u nulto čitanje s ovim Zakonom te da ga proširi na pitanja poreznih olakšica, rada i prava iz rada za populaciju vezanu uz kazalište.

Hrvatska narodna kazališta godišnje imaju više publike nego što ih imaju sve utakmice prve nogometne lige.

Klub zastupnika HDZ-a će podržati ovaj Prijedlog zakona u prvom čitanju, rekla je u ime Kluba **Jagoda Majska-Martinčević (HDZ)**. Očekujemo da će do drugog čitanja doći puno prijedloga i mišljenja, a sve u cilju poboljšanja. Za žaliti je da je veći dio današnjih diskusija potrošen na politiku, a manje na kulturu. Puno više razgovarali smo o upravnim vijećima, a vrlo malo o umjetnicima i njihovom položaju. Kad je kultura u pitanju s tako transparentnom i raznorodnom mrežom djelatnosti kakva su kazališta veliko je umijeće i hrabrost Ministarstva kulture da je uopće posegnulo za ovim poslom. To je dobro. Svi zajedno, a poglavito mi iz HDZ-a želimo poslati poruku, prije svega umjetnicima, da će se ovaj Zakon dalje doradivati i raditi za njih da bi njima bilo bolje.

Time je rasprava bila okončana. Ishod rasprave - prihvaćen je Prijedlog zakona o kazalištima većinom glasova nazočnih zastupnika (69 glasova "za", 2 "suzdržana" i 9 "protiv"). Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona o kazalištima.

A.Š.

PRIJEDLOG ZAKONA O UDŽBENICIMA ZA OSNOVNU I SREDNJU ŠKOLU

Školski udžbenici za više naraštaja

Hrvatski sabor tijekom 17. sjednice prihvatio je Prijedlog zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu, što ga je u prvom čitanju predložila Vlada Republike Hrvatske. Sabor je Prijedlog zakona prihvatio u prvom čitanju, uz zaključak da se sve primjedbe i prijedlozi iz rasprave upute predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. I dok je dio klubova i zastupnika podržao predloženi zakon, njegovu intenciju da se riješe nagomilani problemi vezano uz udžbenike, dio ih je odbacio predložena rješenja, ističući da neće pridonijeti kvalitetnijim udžbenicima, da neće olakšati đачke torbe, da će onemogućiti mlade autore, da zadire u autonomiju učitelja i nastavnika i sl.

O PRIJEDLOGU

Vlada u obrazloženju Prijedloga zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu ocjenjuje da će njegove posljedice biti smanjenje broja udžbenika po nastavnom predmetu, korištenje u školi istih udžbenika četiri školske godine, kvalitetniji udžbenici, ukupno manji broj udžbenika u školama i mogućnost da više naraštaja koristi iste udžbenike.

U obrazloženju se podsjeća da je Zakon o udžbenicima za osnovnu i srednju školu donesen 2001., izmjene i dopune 2003., a te je godine donesen i Udžbenički standard koji je odredio ključne elemente što ih mora imati svaki udžbenik da bi bio odobren za uporabu u školama. U primjeni Zakona pokazalo se da se svake godine odobrava sve veći broj udžbenika za pojedine razrede, pa ih tako u istim nastavnim predmetima i istim razredima, obično nižim osnovne škole, ima sedam, osam, među kojima i

više udžbenika istog nakladnika. To je, napominje se u obrazloženju, stvaralo nastavnicima dosta problema u odabiru udžbenika i otežava korištenje istog udžbenika sljedećem naraštaju učenika.

Važeći Zakon omogućio je i da su za pojedine nastavne predmete u uporabi razgranati udžbenici (udžbenici u više svezaka za jedan nastavni predmet), što pak bitno pridonosi ukupnoj težini učeničke torbe i povećanju cijene udžbenika za taj nastavni predmet (za više od 50 posto u odnosu na neke druge udžbenike).

U obrazloženju se upozorava i na tzv. klonirane udžbenike, odnosno na pojavu da se udžbenici koje povjerenstvo nije prihvatilo, kao i oni koji su zbog zastupljenosti manje od 10 posto povučeni iz uporabe, uz vrlo male promjene pojavljuju u postupku odobravanja sljedeće godine, bilo s istim ili s drugim nakladnikom. To, upozorava se, stvara zbrku i privid novih udžbenika.

Posljedice zakona bit će smanjenje broja udžbenika po nastavnom predmetu, korištenje u školi istih udžbenika četiri školske godine, kvalitetniji udžbenici, mogućnost da više naraštaja koristi iste udžbenike.

Podsjeća se također da važeći Zakon ne omogućuje povlačenje iz uporabe udžbenika koji su, osobito u srednjoj školi, odobreni čak i prije 10 godina, a u kojima su materijalne činjenice zastarjele, što bitno utječe na vjerodostojnost sadržaja i upućuje učenike na pogreš-

ne zaključke i otežava stjecanje znanja. Prema važećem Zakonu udžbenici se odobravaju na neodređeno vrijeme što ne potiče ni autore, ni pojedine nakladnike na osuvremenjivanje udžbenika u skladu sa znanstvenim dostignućima i prema novim spoznajama u nastavnoj teoriji i praksi, navodi se u obrazloženju.

Prijedlogom novog zakona pak, udžbenik se definira kao osnovno nastavno sredstvo, te precizira da za jedan nastavni predmet za pojedini razred može biti izdan samo jednodijelan udžbenik, osim za hrvatski jezik gdje može biti dvodijelan - jezik i književnost. Time će se, navodi se u obrazloženju, bitno smanjiti maloprodajna cijena udžbenika, kao i težina učeničke torbe.

Zakon uređuje i postupak odobravanja udžbenika i predviđa da iz objavljenog popisa odobrenih udžbenika, učiteljsko, odnosno nastavničko vijeće škole, na prijedlog učitelja, odnosno nastavnika izabire udžbenik. Propisuje se i da će u školi po nastavnom predmetu u uporabi biti najviše tri udžbenika za koje su se škole opredijelile u najvećem postotku, ali ne manjem od 10 posto. Škola je dužna izabrani udžbenik upotrebljavati četiri školske godine.

Propisuje se i mogućnost povlačenja iz uporabe u slučaju kada se utvrdi da u udžbeniku ima netočnih i zastarjelih podataka koji bitno utječu na vjerodostojnost sadržaja i koji upućuju učenike na pogrešne zaključke ili otežavaju stjecanje znanja.

Zakon propisuje i zadaće svih subjekata u postupku odobravanja i izbora udžbenika - nakladnika, stručnih povjerenstava, resornog ministra, te učiteljskih i nastavničkih vijeća, učitelja i nastavnika u školama, te uz ostalo propisuje da je

nakladnik dužan udžbenik objavljen u katalogu udžbenika dostaviti u prodajnu mrežu do 15. kolovoza.

Zakon propisuje i rok, četiri mjeseca od dostave zahtjeva za odobrenje udžbenika, u kojem se nakladnika treba obavijestiti o mišljenju stručnog povjerenstva. To povjerenstvo utvrđuje usklađenost udžbenika s nastavnim planom i programom, a imenuje ga ministar. Uređuje se i pitanje sprječavanja sukoba interesa članova stručnog povjerenstva, pa tako svaki član stručnog povjerenstva potpisuje izjavu da nije autor udžbenika, te da nije rodbinski ni poslovno povezan s autorom i nakladnikom.

Zakonom su propisane i novčane kazne za škole i nakladnike i odgovorne osobe u njima za postupanja suprotna zakonu.

RADNA TIJELA

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu, matično radno tijelo za Prijedlog zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu, većinom je glasova Saboru predložio da prihvati Prijedlog zakona, a svi prijedlozi i primjedbe iz rasprave upute predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga.

U raspravi su preispitana predložena rješenja koja idu za unaprjeđivanjem stanja nastaloga primjenom postojećega Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu, pri čemu je ukazano na dosadašnje povoljne učinke natjecanja većeg broja autora i izdavača i mogućnosti izbora između udžbenika. U isto vrijeme, novi zakon trebao bi na različitim točkama pružiti jamstva protiv toga da komercijalni razlozi izdavača i drugih zainteresiranih ne prevladaju nad razlozima struke i pedagoškim zahtjevima. U tijeku daljnjeg postupka donošenja zakona treba ugraditi rješenja koja bi uzela u obzir socijalne okolnosti učenika, odnosno njihovih roditelja, ali ni te socijalne okolnosti ne bi trebale prevladati nad razlozima struke i pedagoškim razlozima, ističe se u izvješću Odbora.

Rješenje kojim se status pojedinog udžbenika utvrđuje za razdoblje od četiri godine, u raspravi je ispitano s različiti-

tih stajališta, te je ukazano i na njegove pozitivne strane, ali i na sukob takvoga rješenja s nekim drugim vrijednostima i ciljevima što ih također treba zastupati zakon o udžbenicima u našim prilikama. Bilo je kritičkih osvrta na rješenja prema kojem izbor između više udžbenika ne bi bio u ovlasti svakog nastavnika, već tijela na razini školske ustanove. Na sličan način pristupilo se i rješenju prema kojem bi se ubuduće izdavali, osim za hrvatski jezik, jednodijelni udžbenici.

Radna i stručna tijela (stručna povjerenstva) koja djeluju pri Ministarstvu, u postupku odobravanja udžbenika moraju i putem novih zakonskih rješenja sačuvati svoj stručni i drugi integritet, odnosno, mora im se omogućiti najveća djelotvornost, uz istodobno onemogućavanje sukoba interesa, mogućih u ovom osjetljivom poslu. Izraženo je uvjerenje da će, ako se utvrde najbolja odnosno prikladna rješenja, za nekoliko godina propisi na ovom području biti bitno reducirani, a možda i nepotrebni, navodi se u izvješću Odbora.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, predloženi je zakon razmotrio kao zainteresirano radno tijelo. Članovi Odbora u raspravi su istaknuli da je potrebno zadržati odredbu iz važećeg Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu (čl. 3. st. 2. NN. 117/01) koja se odnosi na neodobravanje udžbenika čiji je sadržaj protivan Ustavu, a neprimjeren je osobito u pogledu ljudskih i manjinskih prava, temeljnih sloboda i odnosa među spolovima, te odgoju za demokratsko društvo, jer ne postoji nikakvo valjano obrazloženje za ukidanje ovakve odredbe.

Kada je riječ o udžbenicima na jeziku i pismu nacionalnih manjina, posebno je naglašen problem neprevođenja udžbenika za srednje škole i vrlo mali postotak prevedenih udžbenika za osnovne škole, čak i kod manjina s dugom tradicijom u obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (talijanska). O ovom pitanju bi se trebalo voditi računa pri dodjeli i raspodjeli sredstava iz Državnog proračuna predviđenih za 2006. godinu na pozicijama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, navodi se u izvješću Odbora.

Predloženo je da se predvide i određene mjere kako bi se spriječio utjecaj nakladnika na izbor udžbenika kojima su oni izdavači, imajući u vidu njihove posebne interese koji se često ne podudaraju s interesima učenika, odnosno nastavnika. S tim u vezi, članovi Odbora su mišljenja da ovaj problem treba posebno razmotriti prije rasprave o Konačnom prijedlogu zakona.

Zakonom bi trebalo onemogućiti da državni službenici u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, budu autori udžbenika, jer se u praksi događalo da dolazi do sukoba interesa.

Izraženo je mišljenje da bi se zakonom trebalo onemogućiti da državni službenici u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, budu autori udžbenika, jer se u praksi događalo da dolazi do sukoba interesa.

U svezi odredbe članka 14. stavka 3. Prijedloga zakona, kojom je predviđeno da izabrani udžbenik mora biti u uporabi četiri godine, izneseni su suprotstavljeni stavovi. S jedne strane smatra se nepotrebnim povlačiti dobar i kvalitetan udžbenik nakon isteka četiri godine, a s druge strane izraženo je mišljenje da podaci u udžbenicima zastarijevaju i nakon dvije godine, tim prije što se sve više u nastavi koriste osobna računala te se uvode novi pristupi i načini iznošenja nastavnih sadržaja, navodi se u izvješću Odbora koji je jednoglasno predložio zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona, a primjedbe, prijedlozi i mišljenja upućuju predlagatelju radi izrade Konačnog prijedloga zakona.

Takav je zaključak Saboru predložio i **Odbor za ravnopravnost spolova**, koji je o Prijedlogu raspravljao kao zainteresirano radno tijelo. Predstavnik predlagatelja uvodno je upoznao Odbor s razlozima donošenja Zakona, a među važnijima je uvođenje reda među nakladnicima, smanjenje broja udžbenika po nastavnom predmetu, povećanje

kvalitete, snižavanje cijena, te mogućnost korištenja istih udžbenika za nekoliko naraštaja.

Odbor je raspolagao i pisanim mišljenjem pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, te je podržao njeno mišljenje kojim se ukazuje na nužnost da se izrijeckom propiše u Zakonu da se neće odobriti onaj udžbenik čiji je sadržaj protivan Ustavu, ako je neprimjeren osobito u pogledu ljudskih i manjinskih prava, temeljnih sloboda i odnosa među spolovima, te odgoju za demokratsko društvo. Naime, Odbor smatra da ovo važno pitanje treba riješiti Zakonom, a ne podzakonskim aktom, tim više jer postoji cijeli niz propisanih obveza promicanja ravnopravnosti spolova, kako Zakonom o ravnopravnosti spolova tako i Konvencijom UN -a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.

Ukazano je i da se polako počinju uklanjati stereotipi iz udžbenika, te da je nedvojbeno školski sustav feminiziran, ali i da rad s djecom društvo premlađo vrednuje. Iznijeto je mišljenje prema kojemu država, tj. nadležno ministarstvo treba konzultirati struku s jedne strane, te učenike i roditelje s druge strane, a nipošto nakladnike. S tim u svezi, istaknuto je, da nakladnici na slobodnom tržištu teže za što većom zaradom, što je često puta u nesuglasju s interesima učenika - roditelja - nastavnika - i u konačnici kvalitetnog obrazovnog sustava, navodi se u izvješću Odbora.

Donošenje Prijedloga zakona podupro i **Odbor za zakonodavstvo**, koji je ukazao na nužnu doradu odredbi Prijedloga u pravnom i nomotehničkom smislu.

RASPRAVA

Uvodno se s dodatnim obrazloženjima Prijedloga zakona zastupnicima obratio državni tajnik Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa dr. **Nevio Šetić**. Udžbenička problematika stasala je u posljednjih deset godina, danas imamo kvalitetnije udžbenike i to treba nastaviti, kazao je. Upozorio je i na slabosti postojećeg Zakona, kao npr. sve veći broj udžbenika za pojedine razrede, pojavu tzv. kloniranih udžbenika,

nemogućnost da se iz uporabe povuku udžbenici odobreni i prije deset godina, a u kojima ima zastarjelih materijalnih činjenica, pa tako u nekima još stoji da Hrvatska ima dvodolni parlament. Želimo, a ovim prijedlogom i smanjit će se broj udžbenika po nastavnom predmetu, i dalje omogućiti tržišna konkurencija nakladnika, čime se čuva i kvaliteta udžbenika, dobiti kvalitetnije udžbenike i manji broj udžbenika po nastavnom predmetu, kazao je. Napomenuo je da je prijedlog u prvom čitanju, te da predlagatelj sa zanimanjem očekuje raspravu i prijedloge.

Nakon uvodnog obrazloženja, mišljenje **Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu** zastupnicima je prenijela **Ivanka Rokandić**, **Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** dr. **Furio Radin**, te **Odbora za ravnopravnost spolova** **Gordana Sobol**.

Uredit će se nesređena problematika udžbenika

Raspravu je u ime **Kluba zastupnika HDZ-a** otvorila **Ivanka Rokandić** istaknuvši da je od početka mandata Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa učinilo znatne korake u svrhu konkretnog unapređenja odgojno-obrazovnog procesa, donijelo Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS). Prijedlog zakona uredit će nesređenu problematiku udžbenika, kazala je. Prijedlogom se definira da je udžbenik osnovno nastavno sredstvo, da on može biti izdan samo kao jednodijelni, osim za hrvatski jezik. To ujedno znači kvalitetni udžbenici, manji broj udžbenika i lakša učenička torba, istaknula je. Naglasila je da su točno propisani rokovi za pojedine faze, da bi možda na tri mjeseca trebalo skratiti rok za dostavljanje mišljenja stručnog povjerenstva nakladniku, te ostaviti mogućnost nakladniku da u roku osam dana udžbenik koji je na prijedlogu dostavi na doradu. U ime Kluba podržala je smanjenje broja udžbenika po nastavnom predmetu najviše do tri, te korištenje u svim paralelnim razrednim odjelima istih udžbenika. Važnim

novinama ocijenila je i odobravanje udžbenika na određeno vrijeme kao i mogućnost povlačenja udžbenika s netočnim i zastarjelim podacima. Kao takav primjer navela je udžbenike prirode i društva, zavičajni dio za Sisačko-moslavačku županiju u kojima se još prošle godine moglo pročitati da su općine Križ, Vojnić i Lasinja u sastavu te županije, iako to nisu od 1997., ili da pojedine tvrtke broje do 12 tisuća radnika, poput Željezare Sisak, iako ona to odavno nema. Kao novinu istaknula je i propisivanje tko može biti član stručnog povjerenstva radi sprečavanja sukoba interesa. Klub zastupnika HDZ-a smatra da u zakonu treba propisati i tko može biti autor udžbenika. Podsjetila je da nadzornici, savjetnici pišu udžbenike i često ih pokušavaju nametnuti nastavniku. Trebalo bi, dodala je, propisati i tko, gdje i kako može vršiti prodaju i distribuciju udžbenika, jer nadzornik često početkom školske godine dolazi u školu i prodaje iz torbe udžbenik učenicima i nastavnicima. Predložila je da se razmisli i o izboru pojedinih udžbenika na razdoblje od četiri godine, kao i tomu da izbor između više udžbenika bude u ovlasti nastavnika, odnosno učiteljskog vijeća na prijedlog učitelja i nastavnika, ili da ga bira sam nastavnik i učitelj. Najveći dio školske javnosti podržava donošenje ovog zakona, kazala je i izrazila nadu da će biti poboljšani prijedlozi iz rasprave i odgovoriti na želje mladih da im se uz ostalo i smanji težina učeničke torbe.

Učenici iz Slavenskog Broda izračunali su da đak prvak nosi torbu tešku 7,26 kilograma, a ima u njihovu razredu i jedan učenik koji ima 16 kilograma.

Učenici iz Slavenskog Broda izračunali su da đak prvak nosi torbu tešku 7,26 kilograma, a ima u njihovu razredu jedan učenik koji ima 16 kilograma, kazala je, zaključno najavljujući da će

Klub zastupnika HDZ-a prihvatiti predloženi zakon.

Pero Kovačević (HSP) u ispravku je naglasio da će se moći reći da je Ministarstvo učinilo bitne pomake tek kad se riješi pitanje udžbenika, preobilnog nastavnog programa, teških torbi i materijalnog položaja nastavnika, profesora i cijelog školstva.

Klub zastupnika HSP-a podržava Prijedlog zakona kao dobar prijedlog za rješavanje nagomilanih problema, međutim, to neće biti dovoljno ne zadirući u problem nastavnog i školskog programa, istaknuo u ime Kluba **Pejo Trgovčević**. Zamijetio je da u Prijedlogu zakona nije jasno kako će Ministarstvo riješiti problem smanjivanja broja udžbenika na tri ili manje, a ne zadirući u problem rješavanja školskog programa. Nije dobro, nastavio je, jednostavno odrediti ili smanjiti pojedine udžbenike i odrediti samo na četiri godine. To bi, smatra, trebalo urediti fleksibilnije, na primjerice tri plus dvije godine, ili slično. Ministarstvu je preporučio da u drugom čitanju obrati pozornost na školske programe za niže razrede, učenike do 10 godina, udžbenike u kojima je nagomilan velik broj stranih riječi koje nisu primjerene njihovu uzrastu. Kao primjere naveo je riječi kao akustika, digitalni, distribucija, patrijarhat, perpetum mobile, rondela, itd. U Klubu se ne slažu da će se donošenjem zakona o udžbenicima poboljšati kvaliteta školovanja. Hoće, ali ako se bude uspoređo rješavao i problem školskog programa, kazao je. Naglasio je da u Klubu ne žele da to bude samo reforma radi reforme, da zakon rješava kakav će biti uvez udžbenika, njegova debljina ili kvaliteta papira. Zaključno je u ime Kluba zastupnika HSP-a podržao intenciju rješavanja problema udžbenika, te upozorenje da puno toga treba promijeniti do drugog čitanja.

Umjesto nekoliko malih jedan veliki udžbenik?

Jozo Radoš u ime Kluba zastupnika HNS-a upozorio je na opće stanje u hrvatskom školstvu, blokirane račune srednjih škola, rad u tri smjene u osnov-

nim školama, potplaćene nastavnike, nedovoljna ulaganja, smanjenje udjela proračuna Ministarstva obrazovanja u ukupnom proračunu u odnosu na prošlu godinu. Kao temeljni problem cijelog sustava naveo je da reforme nisu dobro pripremljene. Podsjetio je na najavu da će se s novim zakonom o udžbenicima ići školske godine 2005/06., a ići će se eventualno sljedeće školske godine. Nedopustivom je ocijenio situaciju da ima sedam, osam, pa i deset udžbenika po istom predmetu. Međutim, iskustvo je pokazalo da je, ako se nema sto posto ili puno bolji prijedlog zakona od važećeg, u to bolje ne dirati, kazao je. U nastavku je objasnio zašto Prijedlog zakona nije tako dobar da bi ga uopće trebalo donositi. Problem koji mu se čini nerješivim u Prijedlogu je ukidanje tzv. razgranatosti udžbenika i time smanjenje težine školskih torbi, jer se boji da će one postati još teže. Umjesto nekoliko malih udžbenika imat ćemo jedan veliki koji će se morati cijelo vrijeme nositi u torbi, kazao je. Posebno problematičnim smatra da se udžbenikom smatraju i radna bilježnica, zbirke zadataka, atlas.

Znači li to da više nećemo imati zemljopisni ni povijesni atlas koji problematiku obrađuju na cjelovit način i koriste se od petog do osmog razreda, nego u svakom udžbeniku atlas koji obrađuje nastavu za tu godinu, upitao je, upozoravajući da će to automatski povećavati i cijenu udžbenika. Bude li u udžbeniku i radna bilježnica onemogućava se da više učenika koristi jedan te isti udžbenik, jer će po njemu pisati, kazao je, očekujući da će logika ostaviti situaciju kao sada, da će povijesni i zemljopisni atlas i radne bilježnice biti odvojene. Školske torbe mogu se smanjiti, ali na puno kompliciraniji način, ne mehanički Zakonom o udžbenicima. Za kvalitetan udžbenik treba imati jasan obrazovni standard, HNOS za osnovne škole je u eksperimentalnoj provedbi, za srednje se još traži. Na temelju toga treba izraditi nastavne uputnike, odnosno kurikulume, pa eventualno onda očekivati da s dobrim udžbenicima dođe i do poboljšanja ukupnog nastavnog procesa. Samim zakonom nije logično očekivati da će

doći do poboljšanja kvalitete udžbenika, kazao je. Upitao je i zašto se za uporabu udžbenika mehanički uzelo četiri godine, ne primjerice tri, ili pet. Na koliko optimalno ograničiti uporabu udžbenika trebaju reći stručnjaci, rekao je, dodajući da treba prihvatiti povlačenje udžbenika u slučaju zastarjelosti. Upozorio je da članak 8. na vrlo stidljiv način govori o sukobu interesa, samo po osnovi rodbinske i poslovne povezanosti. To je nešto puno dublje, to treba rješavati na puno drugačiji i ozbiljniji način, kazao je. Istaknuo je kako bi bilo logično da se predvide kaznene odredbe i za Ministarstvo koje je važan čimbenik u procesu usvajanja udžbenika, da je rok od četiri mjeseca za obavijest nakladniku prevelik i da treba razmisliti o njegovu smanjenju. Zbog svih dilema, neriješenih pitanja Klub zastupnika HNS-a neće podržati predloženi zakon, najavio je.

Mr. Vladimir Šišljagić (neovisni) u ispravku je naglasio da se zakon neće primjenjivati iduću školsku godinu, već sukladno hodogramu 2007/08. Zastupnica **Roksandić** istaknula je kako misli da su reforme dobro pripremljene, navodeći da je HNOS uveden u 49 škola kao pilot projekt, da su povećana sredstva za te škole za nabavu opreme, stručno usavršavanje. Zastupnik **Radoš** reagirao je povredom Poslovnika, članka 209., da nije ispravljen netočan navod već iznesen stav. HNOS za osnovne škole je tek eksperimentalan, za srednje još ne postoji, Centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja tek je podnio statut na usvajanje, rekao je, ponavljajući svoj stav da reforma nije dobro pripremljena.

Riječ je dobio i državni tajnik Ministarstva **Želimir Janjić** i istaknuo da je zakon u redovitoj proceduri, da će predlagatelj razmotriti prijedloge, te bolja rješenja ugraditi u konačni prijedlog. Od roditelja, nastavnika, pa i zastupnika čulo se da neka rješenja nisu dobra, da ih valja mijenjati, kazao je, dodajući da misli da nije najbolje a priori odbacivati prijedlog da o njemu ne vrijedi ni raspravljati. Naglasio je da je atlas dopunsko nastavno sredstvo, a ne udžbenik. Vrlo bitnim ocijenio je pitanje

sukoba interesa, izražavajući spremnost da se razmotre bolja rješenja. Članak 8. ipak je korak naprijed, jer u važećem Zakonu sukob interesa nije cjelovitije riješen. Nismo za ograničavanje slobode autorstva, ali neka pravila, uvjeti pod kojima se oni mogu pojaviti makar bili iz Zavoda za školstvo moraju se postaviti, kazao je. Potvrdio je da neke škole imaju blokirane žiro račune, ali i podsjetio da je iz 2001. ostala obveza za regres koja nije isplaćena za mandata bivše Vlade. Od 230 milijuna kuna do sada je isplaćeno 102,5 milijuna kuna. Trenutno 150 škola potražuje 75,2 milijuna kuna, dio će se osigurati preraspodjelom proračuna za 2005., a dio u proračunu za 2006. Time će se taj dug izmiriti, kazao je, iznoseći podatak da je od navedenih 150 škola njih 50-ak u blokadi. Naveo je i da oko šest posto škola radi u tri smjene, da je namjera smanjiti taj broj, te da se grade ili adaptiraju 142 objekta, da je proračun Ministarstva povećan za gotovo 600 milijuna kuna, da su u 2005. u odnosu na 2003. sredstva porasla za 1,7 milijardi, ili 25 posto.

Na navod da radne bilježnice i atlas nisu udžbenik, već pomoćno nastavno sredstvo, zastupnik **Radoš** citirao je odredbe prijedloga da se pod udžbenikom podrazumijeva i dopunsko nastavno sredstvo, te da za jedan nastavni predmet za pojedini razred osnovno nastavno sredstvo može biti izdano samo kao jednodijelni udžbenik.

Administrativna ograničenja pogrešan koncept

U ime **Kluba zastupnika SDP-a Marija Lugarić** ocijenila je da je Zakon iz 2001. uspio u svojoj namjeri, tržište je regulirano, ali i liberalizirano. Određeni problemi uzrokovani su mahom nestručnošću, neobjektivnošću nekih povjerenstava za odobravanje udžbenika u Ministarstvu, a ne zakonskim rješenjima, istaknula je. Nije problem pluralizam udžbenika, nego velik broj sličnih udžbenika, koji se metodički, didaktički ne razlikuju, a čija kvaliteta nije na zavidnoj razini. To nije problem koji se može riješiti zakonom, već samo odgovorni-

jim, transparentnijim i stručnim radom povjerenstava, poručila je. Podržala je potrebu da se olakšaju učeničke torbe, ali i zamijetila da se ni na koji način zakonskim rješenjima to ne čini. Upozorila je pritom na prijedlog da se ukinu višesveščani udžbenici, da se u udžbeniku moraju nalaziti dodatni sadržaji za darovite učenike. Klubu zastupnika SDP-a predložena definicija udžbenika je zastarjela, a definiranjem isključivo kao tiskanog izdanja na papiru posve zanemareni suvremeni koncepti multimedijalnih i/ili elektroničkih udžbenika. Iznoseći konkretne primjedbe istaknula je da se implicira da su nastavnici nedorasli tomu da biraju udžbenik, dakle nekompetentni, ili se pokušava ograničiti njihova profesionalna autonomija. Oboje je ocijenila poražavajućim, kao i prijedlog da se broj udžbenika ograniči na tri. Taj se problem mogao riješiti boljim i preciznijim definiranjem recenzentskog postupka. Administrativno ograničenje je pogrešan koncept, naglasila je i kao moguću posljedicu navela da će se u školama koristiti udžbenici malog broja velikih nakladnika. Istaknula je i kako zakon tjera učitelje da isti udžbenik koriste četiri godine, iako možda nakon jedne godine shvate da su pogriješili u izboru, a tjera i sve učitelje jedne škole da, iako su međusobno različiti, koriste isti udžbenik. Navela je da treba precizirati i pojednostaviti sustav izbora udžbenika u školama, da zakon obiluje pravnim i nomotehničkim nedostatcima, neusklađenim rokovima, da ne sadrži neke odredbe, kao npr. što s udžbenicima kada se promijeni nastavni plan i program. Zakon ne propisuje odgovornost autora, nakladnika i recenzenta, ne nudi rješenja za udžbenike stranih autora i nakladnika za nastavu stranih jezika, ne nudi modele eksperimentalne provjere udžbenika, kao ni implementacije novih udžbenika. Klub zastupnika SDP-a, najavila je, neće podržati predloženi zakon, jer ograničava konkurenciju i pritom pogoduje velikim nakladnicima, dodatno ugrožava autonomiju učitelja.

Do kvalitetnih udžbenika dolazi se kvalitetnim programima i transparen-

tnim recenziranjem, a ne administrativnim ograničenjima. Predloženi zakon na dulje će razdoblje petrificirati postojeće loše stanje, umjesto poticanja inovativnosti računa na to da je dobar udžbenik stari udžbenik, kazala je.

Do kvalitetnih udžbenika dolazi se kvalitetnim programima i transparentnim recenziranjem, a ne administrativnim ograničenjima.

Mr. **Vladimir Šišljagić** govoreći u ime **Kluba nezavisnih zastupnika** složio se da je predloženi zakon rezultat nedorečenosti i uočenih nedostataka u provedbi važećeg Zakona. Prijedlog predstavlja pozitivan pomak zbog namjere da se uvede više reda među nakladnicima, smanji broj udžbenika po nastavnom predmetu i snizi cijena, omogućiti korištenje istih udžbenika za nekoliko naraštaja, kazao je. Dobrim je ocijenio obvezivanje škole da jedan udžbenik za jedan nastavni predmet koristi četiri godine. Dobra je, nastavio je, namjera predlagača da smanji sveukupnu težinu đачke torbe ukidanjem tzv. razgranatih udžbenika, iako je objektivno mala vjerojatnost da će se time smanjiti njihova cijena. Upozorio je da je to dobro rješenje za predmetnu nastavu od 5. do 8. razreda i srednje škole, ali da u razrednoj nastavi, od 1. do 4. razreda to može samo povećati težinu torbe. Razgranatost udžbenika za početno učenje, čitanje i pisanje od šest svezaka govori u prilog tomu da se zadrži za razrednu nastavu, kazao je, dodajući da učenik nosi samo jednu početnicu i vježbenicu, a da bi po novom morao nositi šest ako bi bili objedinjeni. Predložio je i da se zadrži rješenje iz važećeg Zakona o obvezi nakladnika da zadrži metodički priručnik za nastavnike, dobrim ocijenio postojeće rješenje da Vijeće za udžbenike predlaže udžbenički standard kojeg donosi ministar. Predložio je da se nadopuni članak o izboru udžbenika obvezom nakladnika da nastavničkom

vijeću pravodobno osigura odgovarajući broj udžbenika između kojih bira. Klub će, najavio je, podržati namjeru predlagачa da konačnim prijedlogom osigura kvalitetan, racionalan i primjeren način odabira udžbenika za osmoškolce i srednješkolce.

Što prije u programsko rasterećenje

Klub zastupnika PGS/SBHS/MDS-a podržava osnovne intencije zakona koje idu ka rasterećenju težine učeničke torbe i smanjenju cijena udžbenika, ali upozorava da je problem kompleksniji, istaknuo je govoreći u ime Kluba **Željko Pavlic**. Podsjetio je na slaganje da je trenutno stanje nezadovoljavajuće, da učenici nose preteške torbe, svake se godine moraju kupovati novi udžbenici koji se razlikuju samo u detaljima. Za Klub je pak otvoreno pitanje da li će se to uspjeti promijeniti predloženim zakonom. Zakon bi trebao biti prvenstveno u funkciji ukupnog rasterećenja učenika, ali mišljenje je Kluba da to nije ispunjeno. Nije ispunjen osnovni uvjet za to, a to je prilagođavanje nastavnog plana i programa potencijalima i mogućnostima djece određenih godina ili mentalne dobi, kazao je. Do predviđenog i potrebnog programskog rasterećenja do sada još nije došlo, postoje pilot projekti s nepoznatim rezultatima, rekao je, apelirajući da se što skorije krene u programsko rasterećenje. Iznoseći primjedbu na sam zakon, upozorio je na premali ili smanjeni utjecaj učitelja, predug rok od četiri godine za važnije jednog udžbenika, jer gradivo treba osvježavati, a onemogućava se i uporaba novih i modernijih, kreativnih udžbenika. Prijedlogom je potpuno ukinuta mogućnost primjene novih udžbenika ukoliko se u prvom krugu ne probiju u "top 3" što je nemoguće. Upozorio je i da bi predloženim stanje četiri godine bilo zaleđeno, a da nakladnici "top 3" ničim nisu spriječeni žele li povećati cijenu udžbenika. Iznio je primjedbu i na prijedlog da za jedan razred mora biti jedan udžbenik, bez obzira na broj razrednih odjela, zalažući se da se ipak

napravi selekcija, jer ima razreda koji su uspješni i onih koji su manje uspješni. Istaknuo je i kako težina školske torbe ne ovisi samo o udžbeniku, da je jako bitno smanjenje opsega gradiva, pribor, itd. Klub je podržao i primjedbu Odbora za ljudska prava da se zadrži odredba o neodobranju udžbenika čiji je sadržaj protivan Ustavu. Klub podržava intenciju zakona, ali i ističe da sam zakon ne može puno pridonijeti da bi se ostvario cilj, a to je rasterećenje učenika, zaključio je.

Željko Ledinski u ime Kluba zastupnika HSS-a podsjetio je da su rješenja iz važećeg Zakona donijela pozitivne rezultate, pluralizam, tržišnu utakmicu, prioritetnu ulogu nastavnika i roditelja, jačanje nakladničke djelatnosti. U cjelini hrvatski udžbenici kvalitetom su u samom vrhu među europskim zemljama, istaknuo je. Prijedlog nudi tek manji broj rješenja, ali zadržava većinu prijašnjih zakonskih odredbi, što je dobro, kazao je. Istaknuo je da se rješenja na temelju kojih se pretpostavlja da će učeničke torbe biti lakše, a djeca rasterećena, temelje na postavci da je vijek sadašnjeg udžbenika samo godinu dana. To nije tako, to je kriva postavka, kvalitetni udžbenici bili su u uporabi četiri, pet, ili osam godina, kazao je. Iznoseći konkretne opservacije na tzv. nova rješenja, istaknuo je da u članku 1. treba utvrditi da se zakonom određuje pripremanje, izrada i odobranje udžbenika za uporabu. Odredba članka 2. da je udžbenik osnovno nastavno sredstvo je zastario stav, pripada vremenu tzv. stare škole, danas se udžbenik shvaća kao jedan od izvora znanja u sklopu tzv. multimedij-skih izvora znanja, kazao je. Zamijetio je i da se uvode pojmovi jednodijelni i dvodijelni udžbenik, umjesto stručno prihvaćenih cjelovit i razgranat udžbenik. Nejasnom i nepotrebnom ocijenio je odredbu koja predviđa da nakladnik dostavi izjave autora i nakladnika da su usuglasili sadržaj i grafičko oblikovanje udžbenika. Vezano za članak 14. istaknuo je da kod izbora udžbenika nije dobro rješenje koje omogućuje nadglasavanje, različite pritiske i interese. Četverogodišnjim trajanjem udž-

benika, nastavio je, nasilno se zaustavlja stvaralaštvo autora, prekida tržišno nadmetanje što će uvjetovati povećanje, a ne smanjenje cijene. Zabrinjavajućim je ocijenio što se prijedlogom učitelju nameće udžbenik i traže visoki rezultati. Snižavanje dosadašnje razine autonomije učitelja ozbiljna je prijetnja daljnjoj demokratizaciji odgoja i obrazovanja, upozorio je.

Predloženim se rješenjem neće olakšati učenička torba ili smanjiti opterećenost učenika. Rješenja su u novom nastavnom planu i programu, ili u tzv. nacionalnom kurikulumu, te didaktičkim strategijama učenja.

Predloženim se rješenjem neće olakšati učenička torba ili smanjiti opterećenost učenika. Rješenja su u novom nastavnom planu i programu, ili u tzv. nacionalnom kurikulumu, te didaktičkim strategijama učenja, istaknuo je. Naglasio je da se novi tekst Zakona može shvatiti kao težnju za traženjem novih rješenja na temeljima dostignutog u Hrvatskoj, ali i uspješnim zemljama. Međutim, stručna rješenja nisu adekvatna, povećava se administriranje, a smanjuje odgovornost i autonomija učitelja, roditelja i učenika, dokida pluralizam didaktičko-metodičkih ideja čime se ne približavamo međunarodno poznatim i naprednim rješenjima, zaključio je.

Na navode o pozitivnim dosezima sadašnjeg Zakona, zastupnik **Kovačević** je istaknuo kako je upravo taj Zakon proizveo anarhiju koja sada vlada u tom području. Konstatirao je da ni predloženi zakon neće donijeti planirane učinke, ukoliko ne dođe do reduciranja nastavnih programa.

Zadržati autonomiju učitelja

Đurđa Adlešić u ime Kluba zastupnika HSL/DC/LS-a složila se da školstvo traži vrlo ozbiljne reforme i

zahvate. Do sada ne možemo s tim biti zadovoljni, međutim, krenulo se, pomaci su vidljivi i treba ih podupirati, a što više stručnih, a što manje političkih savjeta poboljšavati sadašnje reforme i zakone, kazala je. Nije se složila da je današnji Zakon dobar, podsjećajući na gužve pred knjižarama prije nekoliko godina. Izrazila je nadu da će se predloženi zakon doraditi i popraviti i doista smanjiti udar na mnoge roditelje u tzv. besplatnom školovanju. Izrazila je i nadu da će se člankom 4. jasno propisati da nema više razgranatih udžbenika osim za hrvatski jezik i da će i sama ta činjenica olakšati đaku torbu. Dobrim je ocijenila uvođenje u zakon novih pojmova kao zbirka zadataka, zemljopisni i povijesni atlas za koje će od sada nakladnici morati tražiti odobrenje Ministarstva. Procijenila je i da će se predloženim zakonom osigurati više reda kod nakladnika i na tržištu udžbenika. Podsjetila je da sada u Zakonu ne postoji odredba o sprečavanju sukoba interesa, složila da se to neće riješiti samo člankom 8. Ali se pokušava i riješiti će se barem dio, kazala je. I ona je ocijenila da je rok od četiri mjeseca za obavljanje nakladnika o mišljenju stručnog povjerenstva predug i da bi bilo dovoljno 90 dana. Upozorila je i na nekoliko stvari koje u zakonu nedostaju, npr. da stručno povjerenstvo prije donošenja ocjene o udžbeniku zatraži od nakladnika da u roku od maksimalno 15 dana ispravi utvrđene propuste i doradi udžbenik. Dobrim je ocijenila članak 13. i mogućnost da za udžbenike s malom nakladom, za nastavu na jeziku i pismu nacionalne manjine, ili stranog udžbenika Ministarstvo u cijelosti ili djelomično podmiri troškove, ali i predložila da Ministarstvo uskoči i kod npr. udžbenika za strojovođu za željeznički promet gdje treba možda svega 50-ak udžbenika. I ona je pozvala da se još jednom preispita odluku o uporabi udžbenika četiri godine, te predložila možda rok od dvije godine. Poručila je i da doista ne bi trebalo dirati u slobodu nastavnika da bira svoj udžbenik. Čemu da nastavničko vijeće nastavniku nameće svoj izbor, dovoljno je da se broj udžbenika

sužava na tri. Učitelju se, bez slobode biranja, ograničava kreativnost, a školama i nekim spretnijima otvara prostor za manipulacije, druge mutne poslove, istaknula je. Dobrim je ocijenila da se u katalog udžbenika uvrste najviše tri za pojedini predmet. Najavila je da će Klub prihvatiti predloženi zakon, te ponovila da treba ostaviti konkurentnost udžbenika, inzistirati na autonomiji, pravu učitelja da sam bira udžbenik.

Nema prijevoda na jezike nacionalnih manjina

Dr. **Furio Radin** u ime **Kluba zastupnika nacionalnih manjina** podsjetio je da već godinama ukazuju na krajnje neizvjesnu situaciju kada se radi o udžbenicima i o prijevodu udžbenika. U talijanskim osnovnim školama manje od polovice udžbenika su prevedeni na talijanski jezik, u srednjim nema ili gotovo nema prevedenih udžbenika, što znači da se uči po drugim pomagalima i drugim udžbenicima. Naglasio je da talijanska manjina, koja ima dobro strukturirano školstvo, ima i izdavačku kuću "Edit" koja je jako zainteresirana da izdaje knjige iz hrvatskog programa, da ih prevodi na talijanski, ili da izdaje posebne knjige za talijansku manjinu. Za to trebaju novci, a izračunalo se da bi trebalo pet do šest milijuna kuna da se taj problem polako počne rješavati, rekao je, dodajući kako se i ove godine sredstva nisu povisila i ostaju i dalje tri milijuna kuna. Upozorio je da je situacija sa školstvom i udžbenicima nacionalnih manjina teška, jer se godinama nije rješavao taj problema i godinama se nisu prevodili udžbenici. Dodao je da se netko može snaći tako da im matična država pomogne. No, istaknuo je kako treba raditi i na proceduri za strane udžbenike za nastavu na jeziku i pismu nacionalne manjine koji izdaje strani nakladnik. Naglasio je i da u školama na jezicima nacionalnih manjina treba slijediti program koji bi bio što bliže programu u hrvatskim školama, jer školstvo je jedno dok se ne regionalizira, kao primjerice

u Italiji. Predložio je da se u izboru tri člana u povjerenstvo koje će utvrditi usklađenost udžbenika na jeziku i pismu nacionalnih manjina, Ministarstvo konzultira sa zastupnicima, odnosno Odborom za nacionalne manjine. Podsjetio je da do sada nije bilo ozbiljnih poteškoća u provedbi odredbi Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina i njegovu članku koji propisuje da se za izdavanje tih udžbenika primjenjuju opći propisi za udžbenike, ili se mogu koristiti udžbenici iz matične zemlje uz odobrenje Ministarstva. Ali, upozorio je, da bi ako se nastavi politika netiskanja knjiga iz domaće proizvodnje, taj problem mogao postati veći, pogotovo razvojem školstva na srpskom jeziku. Ponovio je kako bi trebalo zadržati odredbu iz važećeg Zakona da se neće odobriti udžbenik čiji je sadržaj protivan Ustavu, a neprikladan osobito u pogledu ljudskih i manjinskih prava, temeljnih sloboda i odnosa među spolovima, te odgoju za demokratsko društvo. Smatra da bi trebalo zadržati i odredbu koja bi uređivala izbor udžbenika u školama s nastavom na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Kao problem koji nije riješen naveo je i pitanje kako će izgledati državna matura za polaznike škola na jezicima nacionalnih manjina. Matični, materinji jezik trebao bi biti najvažniji predmet na državnom ispitu i zato se to mora odnositi i na udžbenike, zaključio je.

U ime predlagatelja državni tajnik **Janjić** najavio je da će se nastojati riješiti problem prevedenih udžbenika, te ocijenio da nije loše da u zakonu bude i spomenuta odredba vezana za Ustav. Ministarstvo je, podsjetio je, pozvalo i razgovaralo s predstavnicima manjina i zatražilo od njih da daju svoje prijedloge oko državne mature kako bi se to riješilo na najbolji mogući način.

Prva zastupnica u pojedinačnoj raspravi, **Jelena Pavičić Vukičević (SDP)** upozorila je na obrazloženja koja su argumentima opovrgnuli nastavnici i roditelji. Roditelji i nastavnici zalažu se za konkurenciju naslova koja može

doprinijeti kvaliteti rada u školama, a Vlada govori kako je iz tog razloga važno ograničiti broj udžbenika na tri naslova po predmetu i dodatno to petrificirati na četiri godine. Svi se slažu da treba poraditi na kvaliteti udžbenika, ali očito postoji različito viđenje, koncepcije kako do te kvalitete doći, kazala je. Naglasila je da stručno povjerenstvo koje ocjenjuje kvalitetu udžbenika treba imati ključnu ulogu, da treba imati povjerenja u struku. Iznijela je i različite koncepcije oko smanjenja težine đачke torbe - nastavnici i roditelji govore da razgranatost udžbenika omogućava da torba bude lakša, a Vladin je prijedlog onemogućiti razgranatost udžbenika. Izrazila je bojazan da ponuđeno rješenje ne čini ništa vezano za preskupe udžbenike. Upozorila je da petrifikacija udžbenika na četiri godine onemogućava da se stvari sadržajno pomaknu naprijed. Ne bi bilo loše, kazala je, da se stručna povjerenstva ovlaste da provode jednogodišnju recenziju udžbenika, da se oni isprave u dijelovima koji više ne odgovaraju stvarnom stanju. Dobrim je ocijenila cenzus od 10 posto da bi udžbenik ostao na popisu. To ne znači da će se vratiti u nastavu, jer ako je nekvalitetan nastavnik ga i dalje neće birati, kazala je, dodajući kako smatra da ograničavanje na tri naslova nije dobro, jer svakom treba dati priliku.

Prijedlog bi, dobije li formu zakona, otvorio veliki manipulativni prostor za korupciju, jer mnoge stvari nisu riješene suštinski, nego samo formalno, ograničiti će slobodu učitelja, autora, te narušiti kvalitetu udžbenika.

Jozo Radoš u replici je ponovio da se predlažu dvije kategorije udžbenika, osnovno nastavno sredstvo koje mora biti jedan udžbenik, ali uvodi i dopunsko nastavno sredstvo i ne kaže se koliko ih smije biti. Za zemljopis, povijest i slične predmete zapravo će biti tri

udžbenika, neće doći do ukidanja razgranatosti, a time ni do smanjenja školske torbe, kazao je. Zastupnica **Pavičić Vukičević** odgovorila je da je problem je dijagnosticiran, da treba naći najkvalitetnije rješenje. Sigurno je adekvatnije ostaviti mogućnost za razgranate udžbenike, nego ih dokinuti i zapravo omogućiti đaku da nosi još težu knjigu u svojoj torbi, istaknula je.

Ozbiljna problematika u 20-ak članaka

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) zamijetila je da se u prijedlogu ni jednom riječju ne spominje učenik.

Istaknula je da dijeli mišljenje onih koji smatraju da bi prijedlog, dobije li formu zakona, otvorio veliki manipulativni prostor za korupciju, jer mnoge stvari nisu riješene suštinski, nego samo formalno, da će ograničiti slobodu učitelja, autora, te narušiti kvalitetu udžbenika. Prijedlog je u biti nejasan, kazala je. Naglasila je da sami učitelji govore kako nisu dovoljno pripremljeni, informirani, kao nedostaju seminari, da neke osnovne škole rade u tri smjene. To je stvarnost o kojoj zakon uopće ne vodi računa, niti spomena, rekla je. Smatra da je zakon podnormiran, da ozbiljna problematika udžbenika za osnovnu i za srednju školu ne može biti akt sa 20-ak članaka. Čitav niz stvari koje se trebaju riješiti u zakonu ne mogu biti predmet udžbeničkog standarda, podzakonskog akta, istaknula je. Naglasila je da ako se ministru daju ovlasti iza toga proizlazi i odgovornost. Ako u članku 3. stoji za što je sve ministar nadležan, onda kasnije ne može reći da neki pravilnik nije pročitao, rekla je, spominjući famozni pravilnik o kupacim gaćicama. Najspornijim je, jer ne sadrži sve što bi trebao, označila članak 5. da udžbenik ne smije sadržavati promidžbeni sadržaj. Velike multinacionalne kompanije neće moći u udžbeniku oglašavati svoje proizvode i država smatra da je time kraj, kazala je. Vezano za članak 3. da udžbenik mora ispunjavati znanstve-

ne, pedagoške, psihološke, didaktičko-metodičke zahtjeve, zamijetila je da zakon mora reći koji su to znanstveni, pedagoški i ostali okviri. Kada je tomu tako čemu se čudimo da je pod najavom da će biti reducirana školska lektira iz lektire za prvi razred izbačeno jedno od najljepših i najdirljivijih djela "Ježeva kućica". Tako "Ježeva kućica" u Hrvatskoj još nije dobila domovnicu, a Branko Ćopić nije rehabilitiran, kazala je, dodajući da se pod krinkom povjerenstva često politizira preko svake mjere. Spomenula je pritom objašnjenje jednog akademika da je ta priča izbačena iz lektire jer nije pisana hrvatskim jezikom, da se ide dotle da se "drug Ježurka Ježić" pretvara u "dragog", dakle knjige falsificiraju umjesto da se prevode. To je nedopustivo, zaključila je.

Franjo Piplović (DC) u ispravku je istaknuo da u prijedlogu ima učenika, ali se ne vide na prvi pogled, da je sve u prijedlogu okrenuto prema učeniku, samo je pitanje da li je to na dobro učenika. **Jagoda Majska-Martinčević (HDZ)** podsjetila je da "Ježeva kućica", po izjavi akademika Babića, nije izbačena zbog srpskog jezika, nego zato što sadržajem ne odgovara djeci u prvom razredu pučke škole koja tek počinju učiti slova i čitati. Istaknula je da su neka izdanja "Ježeva kućice" dobila šire tumačenje srpskih riječi i da pretpostavlja da će ući u lektiru za malo starije. **Pero Kovačević (HSP)** u replici je ponovio stav Kluba zastupnika HSP-a da prvo mora doći do reduciranja nastavnih programa, a tek se onda može ići na udžbenike. Kad budemo radili na taj način ova se materija može regulirati i sa 15 suvislih članaka, kazao je.

Odgovarajući na repliku **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** navela je kako se obrazlaže da djeca prvog razreda ne mogu shvatiti sadržaj Ježeva kućice što se prije 30 godina učilo još u vrtiću. To je priča s kojom se djeca već u najmanjoj dobi identificiraju, spoznaju važnost vlastitoga doma ma kakav skroman bio, što, zaključila je, akademik Babić još nije shvatio.

Neke školske torbe već i danas lakše

Državni tajnik dr. **Nevio Šetić** ustvrdio je kako je činjenica da su neke školske torbe već i danas lakše. Navodeći primjer Rijeke u kojoj učenici iz škola samo petkom torbe nose kućama, rekao je da će to profunkcionirati i u drugim sredinama kada se izgradi dovoljan broj škola. Zakon o udžbenicima to sam ne može riješiti, rekao je.

Suglasivši se s navodima Ingrid Antičević-Marinović rekao je da upravo novi hrvatski nacionalni obrazovni standard omogućava stjecanje znanja i vještina u školi. I udžbenici će tome pridonijeti, rekao je dodavši da će rasprave u tom smjeru pridonijeti da zakon u drugom čitanju bude kvalitetniji.

U ispravku netočno navoda **Pero Kovačević (HSP)** naveo je kako udžbenici neće riješiti pitanje nastavnog plana jer se to rješava didaktikom i metodom, a ne zakonom o udžbenicima.

Problem nije u težini torbe već u sadržaju udžbenika.

U nastavku rasprave **Milanka Opačić (SDP)** zaključila je kako u težini torbe nije težina problema. Problem je u sadržaju knjiga, problem je da se u dvije godine, iako je ministar Primorac obećavao nije promijenilo ništa ni u težine torbe niti u nastavnom planu i programu. Puno važnijim od puke reprodukcije koju učenici dobivaju od profesora je stjecanje vještina, da im se razvije sposobnost zaključivanja i povezivanja određenih informacija. To je važnije od pukog štrebanja, navela je dodajući da je to zastarjeli način učenja djece. Nismo se prvo sjeli i dogovorili što želimo da naša djeca znaju već smo krenuli putem okupljanja stručnjaka i rekli im hajdemo sad malo smanjiti udžbenike. To je pogrešan put, ocijenila je. Također je dodala kako udžbenici nisu napravili iskorak po pitanju spolnih stereotipa. Vrlo ih je malo u kojima je to

dobro obrađeno i malo se koriste, navela je. Što se tiče učenja informatike kazala je da se to provodi na sasvim pogrešan način i navela primjer gdje se na tim satovima djeca uče kako napraviti blog pod tuđim imenom što djeca često iskorištavaju protiv drugih koji potom imaju velikih neugodnosti od svojih vršnjaka. Osvrćući se na pitanje hoće li biti jedan ili više udžbenika navela je kako profesore nitko nije tjerao da svake godine mijenjaju udžbenike. Navodeći kako joj je potpuno razumljivo da se želi izaći u susret roditeljima koji nemaju novca da svake godine kupuju nove udžbenike, navela je, kada je u pitanju znanje, ne bi trebalo na taj način rješavati socijalna pitanja. Trebalo bi naći neke druge modele, država ima mehanizme kako pomoći tim roditeljima koji djeci ne mogu kupiti udžbenike. Navela je kako zna slučajeve da roditelji djecu ispisuju iz srednjih škola jer im ne mogu kupiti prijevozne karte, a kamoli udžbenike i da razumije Ministarstvo kada je htjelo zadovoljiti i socijalnu notu, ali, naglasila je to se ne može raditi nauštrb znanja, već preko drugih mehanizama, stipendija ili nekako drugačije, navela je.

Predloženi zakon sam po sebi ne rješava problem u obrazovanju i potpuno je nebitno hoćemo li imati jedan ili više udžbenika, navela je i zaključila kako bi Hrvatski sabor trebao otvoriti i druge probleme koji tište hrvatsko školstvo.

Ana Lovrin (HDZ) u replici je navela da je zastupnica Opačić debelo izašla iz okvira rasprave o udžbenicima i da prepričava događaje koji su za inspekciju. Navela je da je zakon koji je donijela prošla Vlada donio samo nered među nakladnicima i bujanje udžbenika, totalno nesnalaženje roditelja i učenika. Red je da se danas raspravlja o predloženom zakonu i pokuša pomoći učenicima i roditeljima i prije svega popravi kvaliteta udžbenika, a njihovo izdavanje prepusti stručnjacima. Propustili smo tri godine i dobili hrpu kloniranih udžbenika, naglasila je.

Odgovarajući na repliku **Opačić** je rekla da je nevažno raspravljati hoće li po predmetu biti jedan ili pet udžbenika, već da je bitan njihov sadržaj.

Državni tajnik **Želimir Janjić** podsjetio je kako se i 2001. govorilo o previše informacija u udžbenicima i da je tada zaključeno kako bi ih po određenom pojmu moglo biti najviše devet. To smo detektirali kao problem i nastojali riješiti ovim zakonskim prijedlogom. No, sada smo u situaciji da opet govorimo o tom problemu koji možda i nije najbitniji, rekao je. Osvrćući se na navode da je stjecanje vještina vrlo važno podsjetio je da je još bivša Vlada prihvatila projekt PIZA koji je u proljeće 2005. prvi put probno izveden, a u 2006. će biti glavno ispitivanje. Naveo je da će se uvesti i vanjsko vrednovanje znanja, ali da su to procesi koji se ne mogu odraditi preko noći. Na tome radimo, rekao je i podsjetio da se planira provesti i nacionalni ispit.

U udžbenicima sve manje stereotipa

Osvrćući se na navode o stereotipima naveo je kako ih je u udžbenicima sve manje i da je nastojanje da ih bude još manje. Kada je riječ o Internetu, naveo je da on pruža svakakve mogućnosti i da se razmišlja o tome kako od negativnih pojava zaštititi učenike.

U nastavku rasprave **Miroslav Korenika (SDP)** naveo je kako mu se čini da predloženi zakon nije do kraja pogodan. Izrazio je čuđenje što njime nije predviđeno da udžbenik može biti i u elektronskom obliku, poglavito za srednje škole. Ono što je puno lošije od toga je da će ukoliko bude manji broj udžbenika nakladnici imati fiksno traženje.

Treba definirati da udžbenik može biti i u elektronskom obliku, poglavito za srednje škole.

Nećemo znati koliko je udžbenika potrebno i cijenom neće odgovarati. Oni bi trebali pojeftiniti, a to predloženim zakonom neće biti slučaj. Predloženi zakon, dodao je, ide u prilog monopola jer je ograničeni broj autora i uglavnom iz Zagreba. Riječ je o metropolizaciji

udžbenika i autora i time će se tržište sve više gasiti umjesto da se širi, ocijenio je. Upitavši koliko će udžbenika moći biti profitabilno, pogotovo kada je riječ o pojedinim županijama i njihovim strukovnim školama predložio je da Ministarstvo razmisli o njihovoj financiranju ili pak da se prevedu strani.

Naglasio je kako se u predloženom zakonu nedovoljno govori o sukobu interesa te podsjetio kako se javno govori da su pojedini nadzornici nad njima ujedno i njihovi autori, a mnogi među njima su i umreženi. Stoga bi odredbe koje govore o sukobu interesa trebale biti preciznije i odrediti da autori ne mogu biti nadzornici. Udžbenike treba birati stručna, a ne školska vijeća jer tamo se uobičajeno sluša glas ravnatelja. Zamjerio je što predloženi zakon ne definira što je to skripta, na koji se način koristi. Upozorio je i na neusklađenost rokova, da dječja torba treba biti praznija te na udžbenike stranih jezika, posebno za strukovne škole.

U ispravku netočnog navoda **Ana Lovrin (HDZ)** rekla je kako predloženi zakon ide u prilog i učenicima i roditeljima.

Državni tajnik **Želimir Janjić** rekao je kako će se razmotriti prijedlog zastupnika Korenike u vezi s odredbama o sukobu interesa. Dopustili smo slobodu autorstva uz jasno određena pravila, rekao je. Također je rekao da će se razmotriti i odredbe o rokovima.

U nastavku rasprave dr. sc. **Slaven Letica (neovisni)** rekao je kako bi htio da se do drugog čitanja predloženi zakon prepozna kao zakon kontinuiteta. Stara je koalicijska vlast napravila prvi moderni zakon o udžbenicima i udžbenički standard i sada bi logikom kontinuiteta trebalo napraviti inovacije u predloženom zakonu. Prvi rizik koji se pojavio sa sadašnjim zakonom je vezan za liberalizam. On je dobar u određenim količinama međutim, ako se pretvori kao što se u slučaju udžbenika pretvorio u tržišni fundamentalizam onda se nakladnici bore za tržište ne birajući sredstva.

Predloženi zakon ne može riješiti problem teških torbi. To se može rije-

šiti deponiranjem udžbenika, modelom koji vrijedi u SAD-u i većim dijelom u zemljama Europe. Mora se prvo krenuti od nastavnih sadržaja i onda ići prema udžbenicima. Treba riješiti i problem da se uz tržišni liberalizam i fundamentalizam uvede i neki vid socijalne osjetljivosti kako roditelji svake godine ne bi trebali kupovati nove udžbenike zašto u pravilu moraju ispred trgovina čekati satima. Treba iskorijeniti i pritiske nakladnika na učitelje, nastavnike i ravnatelje. Odredbe o sukobu interesa označio je banalnim i predložio da se kod toga striktno primijeni Zakon o sukobu interesa.

Govoreći o izvođenju nastave naveo je kako je u ovom narodu na neki način i nerv da je sposobnost slušanja bazirana na 45 minuta. To znači da se na toj osnovi mora tretirati i gradivo u udžbeniku i druga nastavna sredstva, a o tome bi također trebalo biti govora i u predloženom zakonu.

Na koncu je predlagatelju predložio da sazove Dječji sabor, da sasluša njegove predstavnike što oni imaju reći o udžbenicima. Budite sigurni da će biti jednako korisni, ako ne korisniji nego mi zastupnici, zaključio je.

Krunoslav Markovinović (HDZ) naveo je kako se pojavio ogroman broj udžbenika, a posljedica je poprilična konfuzija te da je dobro što se pojavio predloženi zakon koji bi trebao uvesti reda.

Udžbenik mora biti kvalitetan i sadržajno i materijalno

Naveo je kako je pohvalno da će se izdavanjem novih udžbenika spriječiti zastarjevanje pojedinih tema i gradiva rekao je kako neke stvari ne zastarijevaju, štoviše kako bi ih kao i učenje o Domovinskom ratu trebalo pojačati. Na red su došle generacije koje su rođene poslije rata i koje o ratu slušaju isključivo preko HTV-a, kao zločinačkom ratu, gdje nema ni trunke rodoljublja, a djecu treba učiti da je to bio obrambeni, a ne agresorski rat. Slaže se da jedan udžbenik vrijedi najmanje četiri godine, ali on mora biti kvalitetan ne samo po sadržaju

nego i materijalno. Predloženi je zakon dobar i treba ga podržati, rekao je izrazivši uvjerenje da će se njime uvesti red na tržištu udžbenicima.

U replici **Marija Lugarić (SDP)** je navela kako nije problem u više paralelnih udžbenika, jer da roditelji kada kupe jedan za njih ostali ne postoje. Učenje o Domovinskom ratu nije stvar udžbenika već nastavnog programa koji nastavnici predaju i prema tome ako sadržaji ne valjaju treba mijenjati taj program, navela je. Osvrćući se na prijedlog da bi udžbenici trebali biti bar za četiri godine i zato kvalitetniji, navela je kako je to zahtjev za tvrdim uvezom, a taj bi, navela je, onda bio i teži. U tom bi se slučaju u odnosu na kvalitetnije rješenje i socijalnu dimenziju moglo doći do lošijega rješenja, zaključila je.

Odgovarajući na repliku **Markovinović** je rekao je da nije mislio na tri udžbenika već na deset ili više paralelnih udžbenika što je stvarno previše. A što se kvalitete udžbenika tiče, upitao je čemu će važiti četiri godine ako nije kvalitetan i ako ga zbog toga što je nekvalitetan treba baciti nakon godinu dana.

U nastavku rasprave **Jozo Radoš (HNS)** naveo je kako bi udžbenik po svom sadržaju trebao biti tek zadnja karika nakon što bi trebali biti poznati pedagoški i obrazovni standard.

Udžbenik bi trebao biti zadnja karika nakon što su poznati pedagoški i obrazovni standardi.

Mi svega toga nemamo, ni nacionalni obrazovni standard, ni plan ni program, nastavni upitnik, pa na kraju ne možemo imati ni udžbenik, rekao je. Bez toga se ne može imati ni prva generacija učenika koja će imati državnu maturu. Naveo je kako se iz stavki Ministarstva znanosti, prosvjete i športa uopće ne vidi da se provodi reforma školstva, jer primjerice Zavodu za školstvo iz godine u godinu padaju sredstva. Umjesto da se grade institucije koje će nositi teret reforme one se razgrađuju, ocijenio je i tome u prilog naveo kako je Institutu Ivo Pilar

povjerenom vrednovanje hrvatskog obrazovnog standarda, a da se uopće ne zna, ima li taj institut za to reference. Zašto se taj posao ne povjeri Ministarstvu, upitao je. Iza reforme nalazi se udžbenik, ponovio je i dodao kako predloženi zakon nema odgovore za to i da je to temeljni razlog zbog kojega ga ne može podržati.

Predloženi zakon na neki način smanjuje konkurenciju, prevelik broj udžbenika, no ipak nije postavio branu monopolu. Pitanje je kako će slabi nakladnici izdržati konkurenciju.

Osvrćući se na kako je kazao floskule da treba smanjiti štrebanje, ustvrdio je kako još nitko nije definirao što je štrebanje. Neke se stvari ne mogu naučiti ako se ne nauče brojke na kojima te stvari počivaju i što uopće u tom kontekstu znači štrebanje.

To je floskula poznata u našim školama, ustvrdio je dodavši kako je tragično da se štampanjem jumbo plakata u to uključilo i Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa.

Temeljnim problemom predloženog zakona ocijenio je što nije definirano kako će se smanjiti broj udžbenika, kako izbjeći monopol i urušavanje kvalitete.

Frano Piplović (DC) ustvrdio je kako je cilj zakona ostvariti hrvatski standard u obrazovnom sustavu te da prvo čitanje treba shvatiti kao pomoć predlagateljima kako bi u konačni prijedlog uvrstili prijedloge i sugestije iz saborske rasprave.

Pri tome treba voditi brigu da učenici ne budu pokusni kunići, a da njihovi roditelji nisu Rokfeleri i da se svako malo može vršiti pritisak na njihov obiteljski proračun. Uz to, ako se udžbenici često mijenjaju roditelji ne mogu kvalitetno pomoći djeci, a svakako treba razmišljati i o tome da se rasterete dječja leđa. Treba voditi računa i o sadržaju udžbenika.

Država se ne može ponašati kao pijani milijarder

Država se ne može ponašati kao pijani milijarder i iz godine u godinu iz proračuna trošiti novac za nove udžbeni-

ke bez kvalitetnijega učinka. Navodeći kako se u predloženom zakonu vide pomaci, naveo je kako se otvara tržište, mogućnost konkurencije i kvalitetnijih kadrova koji mogu ponuditi lakše prilagođavanje europskim standardima, a da ne izgubimo dio svoga identiteta. Pojačava se i uloga učitelja i nastavnog osoblja.

Predložio je da se dorade odredbe o sukobu interesa koje su nedorečene i koje bi možda trebalo vezati za sam Zakon o sukobu interesa.

Predloživši konkretne prijedloge na određene članke zaključio je kako je predloženi zakon značajan pomak u sustavu obrazovanja.

Doraditi odredbe o sukobu interesa i vezati ih uz Zakon o sprječavanju sukoba interesa.

U raspravi **Pero Kovačević (HSP)** podržao je prijedlog zastupnika Letice da se konzultira Dječji sabor koji će sigurno reći što misle o opsežnom nastavnom programu i nizu stranih riječi koje su u udžbenicima nižih razreda kao akustika, audicija, čimbenik, distribucija, digitalni, patrijarhalan, rondela, perpetuum mobile, vizualni, veleizdajnik itd. Naveo je kako su u posjetu nedavno bili učenici iz SAD-a koji su kazali da je u Hrvatskoj trostruko opsežniji školski program u osnovnim školama nego njihov. Trebalo bi naći sredinu, predložio je. Rekao je kako su i srednjoškolci s 15, 16 predmeta preopterećeni. Uz sve to treba voditi računa i o materijalnom položaju nastavnika. Ministarstvo je krenulo tim putem, ali do cilja je daleko. Naveo je da će do drugog čitanja zakona trebati napraviti još puno toga te da HSP podržava prijedlog zakona.

Za repliku se javio **Jozo Radoš (HNS)** osvrćući se na navod da bi bilo dobro tražiti mišljenje Dječjeg sabora. Nemam ništa protiv toga, ali u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa postoji Vijeće učenika za koje je ministar Primorac prije godinu dana rekao da će mu biti najvažnije savjetodavno tijelo. Upitao

je, je li kod izrade predloženog zakona konzultirano Vijeće učenika.

U nastavku rasprave **Dragutin Lesar (HNS)** naveo je kako se udžbenici mijenjaju iz godine u godinu, a o njihovom nasljeđivanju nema ni govora. Predloženi zakon to bi trebao promijeniti, rekao je i upitao imaju li učenici što reći o dosadašnjoj praksi i udžbenicima koji su u uporabi. Naveo je kako ima osjećaj da o tome u konačnici odlučuju ljudi koji su osnovnu i srednju školu završili prije 70 godina koji su zaboravili kako je biti đak.

Do sada super konkurencija, a nikakva kvaliteta udžbenika

Citirajući predloženu odredbu po kojoj bi za verifikaciju nekog udžbenika potvrdu trebalo dati 10 škola rekao je kako je to premalo.

Do sada smo imali super konkurenciju, a nikakvu kvalitetu i pokazalo se da konkurencija ne jamči kvalitetu. Upitao je što je s radnim bilježnicama, zbirkama zadataka, atlasima i naveo da u predloženom zakonu nema ništa o udžbenicima za slijepu djecu. Predložio je da se do drugog čitanja razmisli i nađu rješenja za ta pitanja. Apelirao je da se spriječe različiti mešetari i da sadržaj udžbenika ne bude verificiran od niti jednoga tijela prosvjetne vlasti te da se omogućiti djeci i roditeljima da budu istopravni i u izradi i u provedbi zakona.

Državni tajnik **Želimir Janjić** rekao je da je Ministarstvo započelo sa sufinanciranjem udžbenika za slijepu djecu. To je bilo simbolično, i od toga će se krenuti i u idućim godinama, rekao je.

Marija Lugarić navela je kako su u raspravi zanemareni strukovni udžbenici. Navodeći generalizacije kazala je kako se to ne može primijeniti za svaki udžbenik i za svaki nastavni predmet. Tom u prilog navela je kako ne zastarijeva nastava iz matematike.

Navela je kako je dobila mnoštvo pisama o predloženom zakonu, no da ni jedno nije afirmativno govorilo o predloženom zakonu.

Predložila je da se pojačaju odredbe o odgovornosti stručnih povjerenstava.

Upitala je zašto dvije susjedne škole u Zagrebu ne bi imale iste udžbenike. Moramo se opredijeliti za temeljni koncept. Ili ćemo pustiti slobodu da nastavnik bira udžbenik ili ćemo to ograničiti na jednu knjigu, navela je i zaključila da rješenja koja su između samo stvaraju nered. Osvrćući se na pojedine članke predložila je konkretna rješenja, pa tako da udžbenički standard donosi stručno tijelo, da udžbenik ne smije sadržavati promidžbeni materijal, da ne može biti protivan Ustavu i poštivanju ljudskih prava, da mora sadržavati ocjenu lektora o jezičnoj usklađenosti. Predložila je da se stručna povjerenstva za odobravanje udžbenika koje imenuje ministar ipak biraju ili natječajem ili javnim pozivom kako bi se smanjila mogućnost diskrecijske odluke ministra. Govoreći o odredbama o sukobu interesa ocijenila je da je daleko veća opasnost postojanje profesionalnih klanova i da se to neće izbjeći predloženom odredbom da autor udžbenika potpisuje izjavu da nije u rodu s nekim iz povjerenstva.

Također je navela kako u predloženom zakonu treba uskladiti odredbe o rokovima. S tim u vezi upitala je što je s udžbenicima za iduću godinu. Na koncu je zaključila da bilo kakvo zatiranje stručne autonomije ne može donijeti dobra rješenja.

Ispravljajući netočan navod **Ana Lovrin (HDZ)** ocijenila je da strukovni udžbenici uopće ne predstavljaju problem jer je to manji dio. Navela je da predloženi zakon pokušava riješiti hiperprodukciju udžbenika i njihovu nekvalitetu.

Mr.sc. **Vladimir Šišljagić (neovisni)** rekao je kako u prijedlogu zakona nešto ne štima s vremenskim terminima te da je vjerojatno kako se predloženi zakon neće početi primjenjivati od 1. siječnja 2006. Procijenio je da će se predloženi zakon početi primjenjivati u školskoj godini 2007/2008. Predložio je da se nelogičnosti u predloženom zakonu vezano za datume usklade. Također je rekao kako bi se na transparentniji način trebalo urediti odredbe o izboru udžbenika kroz vremensko razdoblje od četiri godine. Ostaje nejasno što se događa

s udžbenicima koji ne budu uvršteni u katalog udžbenika.

Ana Lovrin navela je kako je jasno da je naše školstvo bremenito problemima i da bi trebalo izdvojiti puno više novca za njegovo funkcioniranje. Točno je da su i nastavnici potplaćeni, navela je i dodala kako predloženi zakon ipak pokušava riješiti neke probleme.

Školstvo je bremenito problemima, nastavnici potplaćeni - predloženi zakon to pokušava riješiti.

Navodeći kako je po zakonu iz 2001. došlo do hiperprodukcije udžbenika i da roditelji više nisu znali što trebaju kupiti ispričala je apsurdnu priču da je kao roditelj po napatku nastavnika, isto kao i drugi roditelji iako su već kupili jedan udžbenik, ponovo morala kupiti taj udžbenik istog autora, ali kojeg je izdao drugi nakladnik. Nadam se da će to predloženi zakon spriječiti i omogućiti socijalnu osjetljivost. Navela je kako ne stoji primjedba da predloženi zakon onemogućava izbor roditeljima i udžbenicima. Do sada su nastavnici bili ti koji su birali udžbenike, navela je i dodala kako ne stoji ni primjedba da predloženi zakon pogoduje velikim nakladnicima.

Navodeći kako u Ministarstvu obrazovanja, znanosti i športa sada pušu neki drugi vjetrovi kazala je kako svojedobno nije mogla doći sebi kada joj je čovjek iz Ministarstva na primjedbu da roditelji ne mogu koristiti knjigu starijeg za mlađe dijete, rekao kako je to dobro, jer da bi u suprotnom to bilo nehygienički.

Na to sam mu odgovorila da bi po tom njegovom obrazloženju odmah trebalo zatvoriti sve knjižnice.

Bolje definirati što je udžbenik i nastavno sredstvo

Obraćajući se predlagatelju navela je kako bi trebalo bolje definirati pojam udžbenika, a da je dobro što i dopunsko nastavno sredstvo ide na odobrenje ministru. Predložila je da se bolje defi-

niraju i odredbe o udžbenicima za djecu nacionalnih manjina.

U ispravku netočnog navoda **Marija Lugarić** navela je kako je netočan navod da su besplatni udžbenici ukinuti zbog pritiska nakladničkih lobija. Ti su udžbenici ukinuti jer su bili loši, zgurani na tankom papiru i nakon nekoliko mjeseci uporabe su se istrošili, navela je. No, dodala je, pluralizmom udžbenika došlo se i do kvalitete.

U replici je **Jelena Pavičić-Vukičević (SDP)** navela kako treba poraditi na svjesti učenika da udžbenike čuvaju.

Odgovarajući na repliku **Ana Lovrin** je rekla kako joj je drago da i socijaldemokrate kao i socijaldemokršćane brine socijalno stanje roditelja i učenika. Smatra kako nije točno da je hiperprodukcija udžbenika dovela i do kvalitete. Upravo suprotno, djeca nam dobivaju udžbenike s nebuloznim rečenicama, drugačijim, a samo u cilju da se izmisli nešto novo u odnosu što je bilo lani izdano. Po tehničkoj kvaliteti ti su udžbenici užasni i ne izdrže ni jednu godinu, zaključila je.

Replicirajući joj **Marija Lugarić (SDP)** navela je kako će po predloženom zakonu tri udžbenika birati nastavničko vijeće, odnosno većina učitelja, a to, istaknula je pogoduje velikim nakladnicima. Oni imaju više novca i lobiraju za svoj udžbenik na raznorazne načine, kupuju školama opremu, kompjutere itd. Mali nakladnici za to nemaju novca, navela je.

Doraditi odredbu o udžbenicima za dopunsku nastavu djece hrvatskih iseljenika.

U nastavku rasprave **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** predložila je da se dorade odredbe o udžbenicima za dopunsku nastavu djece hrvatskih iseljenika. Navodeći kako 23,3 milijuna kuna proračunskog novca govori u prilog tome navela je ogromnu vrijednost što djeca hrvatskih državljana koji žive u inozemstvu pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku.

Navela je kako je dobra zakonska odredba da nastavnici odlučuju o izboru udžbenika i apelirala da se prestane učiti iskrivljena povijest kako se to činilo zadnjih 50 godina.

Sada se uči iz 1200 udžbenika, za jedan predmet ima i do 9

Velimir Pleša (HDZ) naveo je kako će govoriti iz iskustava roditelja čije je dvoje djece završilo 24 razreda osnovne i srednje škole. Naveo je kako je saznao da hrvatski učenici uče iz oko 1200 udžbenika i priručnika, a da se za jedan predmet nudi i devet udžbenika. Nadalje, oko 10-ak nakladnika izdaje oko 500-injak udžbenika za osnovne škole, a njih 15-ak više od 600 naslova za srednje škole. Od toga je svake godine 150 do 200 novih udžbenika. Rezultat toga su zbunjeni đaci i roditelji, rekao je.

Naveo je kako se oko posla s udžbenicima godišnje vrti oko 300-injak milijuna kuna. Treba učiniti sve da se broj udžbenika smanji jer će samo time postati jeftiniji, a vjerojatno će se ostvariti i njihova kvaliteta.

Naveo je kako su dosadašnji u velikom broju preopširni, nesređeni i konfuzni kako grafički tako i metodološki i didaktički neaktivni i neprivlačni.

Ministarstvo, roditelji i nakladnici su vrlo često isprepleteni, a često i suprotstavljeni po pitanju udžbenika. Nakladnicima je cilj zarada, Ministarstvo vodi brigu o odgojnosti, a roditeljima je cilj doći do privlačnog i jeftinog udžbenika. Najbolja ocjena za udžbenik trebala bi biti, da li djeca iz njega s radošću uče ili

ne, trebao bi biti sažet. Mišljenja je da bi struka trebala birati udžbenik, ali na razini škole, a ne razreda i voditi računa da potraje i da ne bude salata, odnosno da nije potrošna roba. Na koncu je rekao da će podržati predloženi zakon.

Ivanka Roksandić (HDZ) navela je kako je imala niz razgovora s ravnateljima i učiteljima i da su podržali zahtjev da se u zakonu definira tko može biti autor udžbenika. Također su podržali smanjenje broja udžbenika te da se promisli treba li odabir prepustiti nastavniku, ili nastavničkom vijeću. Također su rekli kako treba propisati i odredbe o tehničkom standardu udžbenika. S tim u vezi navela je kako se hvale- vrijedna akcija Grada Zagreba o darovanju udžbenika pretvorila u moru zbog njihove nekvalitete, jer su se nakon nekoliko mjeseci počeli raspadati.

Dobrim je ocijenila što predloženi zakon propisuje povlačenje udžbenika, te odredbe o sprečavanju sukoba interesa.

Nikola Vuljanić (HNS) zamjerio je što predloženi zakon, a ni rasprava ništa ne govore o reformi školstva. Navodeći kako su za to preduvjeti novci i ljudi, naveo je kako se prvo vidjelo kada su se za obrazovanje dijelila sredstva koja su nedostatna i mala. Novca, za reformu nema, ustvrdio je i dodao kako je upitno i da će za četiri godine krenuti državna matura. Da bi se to ostvarilo već su trebali biti izdani udžbenici ove godine, a to se nije dogodilo. Kao temelj reforme u osnovnom školstvu naveo je jednospmjenski rad škola, a to ima tek nekoliko gradova. Iznio je primjedbu i na

predložene odredbe o datumima, navodeći kako ne vidi kako se u istoj godini udžbenik može dati u proceduru, odobriti i sljedeće godine promijeniti. To predloženi datumi onemogućavaju, rekao je. Navodeći da je i sam autor nekoliko sveučilišnih udžbenika rekao je kako ne mogu dobiti zeleno svjetlo bez recenzije 3 sveučilišna profesora.

Riječ predlagatelja

Državni tajnik **Želimir Janjić** naveo je kako se ideja liberalizma utkana u zakon o udžbenicima iz 2001. pretvorila u tržišni fundamentalizam, a što je, rekao je, u današnjoj raspravi i konstatirano.

Također je naveo kako je rečeno da nastavnici kažu da je prevelik broj paralelnih udžbenika, a roditelji pak da se ne mogu nasljeđivati i da su skupi. To su dovoljni razlozi da se krene u promjene i traže bolja rješenja, rekao je i zahvalio svima koji su u raspravi iznijeli konkretne primjedbe i prijedloge o kojima će se, naveo je, pri izradi konačnog zakonskog prijedloga voditi računa.

GLASOVANJE

Zastupnici su, sa 70 glasova, "za", sedam "suzdržanih" i 12 "protiv", prihvatili Prijedlog zakona o udžbenicima u osnovnim i srednjim školama, te zaključak da se sve primjedbe, prijedlozi i sugestije iz rasprave upute predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

N.B.;S.Š.-H.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SOCIJALNOJ SKRBI

Savjetovališta približiti korisnicima

Predloženim izmjenama ukida se Hrvatski zavod za socijalni rad i predviđa osnivanje obiteljskih centara po županijama, te regulira razgraničenje nadležnosti između nadležnih ministarstava

Nakon poduže polemične rasprave u kojoj su se čuli argumenti za i protiv predloženog ukidanja Hrvatskog zavoda za socijalnu skrb i osnivanja obiteljskih centara po županijama, Hrvatski sabor je prihvatio Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (na inzistiranje zastupnika predlagatelj je odušao od hitnog postupka).

Za razliku od vladajućih, koji predložene novele smatraju opravdanim, te korisnim pomakom u potpori obitelji i drugim socijalno osjetljivim skupinama, oporba drži da je ovaj zakonski prijedlog konceptijski promašen te da pridonosi daljnjoj destrukciji sustava socijalne skrbi. Njihova je osnovna zamjerka da se predloženim, umjesto najavljene decentralizacije tog sustava, uvodi rigidna centralizacija, budući da je sve koncentrirano u ministarstvima (ministri postaju "Kalice za sve"). Prigovorili su Vladi da, umjesto reforme tog sektora i rješavanja bitnih socijalnih problema, pribjegava već petim izmjenama postojećeg Zakona, odnosno "administrativnim manevrima" kojima "na mala vrata" ukida centre za socijalni rad. Smatraju, naime, da sektori socijalne skrbi i obitelji trebaju biti pod "jednom kapom," a ne razdvojeni u dva ministarstva, te da bi umjesto osnivanja novih ustanova - obiteljskih centara pod ingerencijom države, trebalo kadrovski ojačati postojeća savjeto-

vališta pri centrima za socijalnu skrb (ili obiteljske centre regulirati posebnim zakonom). Spomenimo i mišljenje da prijedlog za ukidanje Hrvatskog zavoda za socijalni rad nije opravdan, budući da u protekle dvije godine Vlada nije poduzela ništa da ta institucija profunkcionira, te upozorenje da je ovaj Zakon u suprotnosti sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, jer ne omogućava lokalnim jedinicama da konzumiraju svoja prava u oblasti socijalne skrbi.

Unatoč sugestiji oporbenih zastupnika da se ovaj zakonski prijedlog povuče iz procedure, parlamentarna većina mu je dala zeleno svjetlo, a primjedbe i prijedlozi iz rasprave prosljeđeni su predlagatelju, radi pripreme konačnog zakonskog teksta.

O PRIJEDLOGU

Predložene izmjene zastupnicima je obrazložila **Dorica Nikolić**, državna tajnica Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Napomenula je da je riječ o petim novelama postojećeg Zakona iz 97. godine kojima se, među ostalim, predviđa ukidanje Hrvatskog zavoda za socijalni rad, koji do danas nije zaživio u praksi, što blokira rad Ministarstva. Ocijenjeno je, naime, da bi ta ustanova, koja bi praktički centralizirala sve stručnjake na jednom mjestu, bila nepotrebna "paralela" Ministarstvu. Prihvatljivije je - kaže - da se poslovi iz njene nadležnosti decentraliziraju po županijama.

Predlaže se, nadalje, razgraničenje nadležnosti između Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Prvo bi obavljalo poslove zaštite, odnosno kurative u oblasti obiteljsko-pravne i kaznenopravne zaštite djece i mladeži s poremećajem u ponašanju, dok bi se drugo bavilo poslovima savjetovališta, i drugim preventivnim poslovima u odnosu na istu kategoriju korisnika.

Ne može se tvrditi da Zavod nije zaživio u praksi, nakon što dvije godine ništa nije poduzeto na realizaciji postojećih zakonskih rješenja.

Predviđa se i osnivanje tzv. obiteljskih centara, što bi trebalo pridonijeti efikasnijoj provedbi dijela poslova i zadaća koje proizlaze iz Nacionalne obiteljske politike. Uvođenje tih ustanova omogućilo bi unapređenje i razvoj mreže institucija za potporu obitelji, poticanje razvoja programa rada u zajednici, volonterskog te rada udruga građana, kao i koordiniranje razvoja izvaninstitucijskih oblika potpore roditeljima, obitelji, djeci, mladeži i drugim socijalno osjetljivim skupinama stanovništva. To nije nikakva novina, budući da u Hrvatskoj već postoje savjetovališta za probleme braka i obitelji, odgoja djece i dr.

(pri centrima za socijalnu skrb u Zagrebu, Rijeci i drugim sredinama) koji bi prerasli u obiteljske centre (to je sukladno europskoj praksi).

Po riječima gospođe Nikolić ove nove predlagatelj je iskoristio da poboljša još neka rješenja iz postojećeg zakona i uskladi njegove odredbe s drugim zakonima. Primjerice, radi usklađivanja sa Zakonom o radu, izmijenjen je sastav upravnog vijeća centra za socijalnu skrb i doma socijalne skrbi, na način da jedan član predstavlja sve zaposlene u centru, a ne samo stručne radnike. Nadalje, status medicinskih sestara zaposlenih u domovima socijalne skrbi usklađuje se s odredbama Zakona o sestrinstvu. Zahvaljujući tome, omogućuje im se polaganje stručnog ispita pred ispitnim povjerenstvom ministarstva nadležnog za zdravstvo, iako su vježbeničku praksu odradile dijelom u domovima socijalne skrbi, a dijelom u zdravstvenim ustanovama.

Savjetodavni i preventivni rad treba približiti korisnicima.

Poboljšane su i odredbe o stručnom i inspekcijskom nadzoru ustanova socijalne skrbi, a uvedena je i mogućnost angažiranja stručnjaka s Liste stručnjaka za provođenje stručnog nadzora nad domovima socijalne skrbi i drugim pravnim ili fizičkim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi.

Od ostalih novina državna tajnica je spomenula da je predloženim preciznije regulirano što sve treba sadržavati ugovor koji s osnivačem doma socijalne skrbi zaključuje korisnik koji podmiruje cijenu smještaja svojom imovinom. Osim toga, propisana je mogućnost da pomoć i njegu u kući starijim i nemoćnim osobama mogu pružati ustanove socijalne skrbi i druge pravne ili fizičke osobe s kojima ministarstvo nadležno za međugeneracijsku solidarnost sklopi ugovor. Precizno su uređene prijelazne i završne odredbe ovog Zakona, napose one koje se tiču podijeljene nadležnosti dvaju ministarstava. Među ostalim, pro-

pisano je da ministarstvo nadležno za obitelj najkasnije u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona treba donijeti rješenje o osnivanju obiteljskih centara u županijama u kojima već postoje savjetovaništa pri centrima za socijalnu skrb (isti rok je određen i za preuzimanje dokumentacije i službenika koji su radili na tim poslovima). Predviđeno je, također, da će tamo gdje nisu osnovani obiteljski centri i dalje djelovati savjetovaništa u okviru centara za socijalnu skrb.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo je podržao donošenje ovog Zakona, uz više primjedbi nomotehničke i redakcijske prirode, te sugerirao predlagatelju da uočene manjkavosti otkloni svojim amandmanima. Predložena rješenja poduprli su i matični **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** te **Odbor za obitelj, mladež i sport** (uz izdvojeno mišljenje predsjednika, Davorka Vidovića, koji je upozorio na to da se predloženim mijenja cjelokupna koncepcija sustava socijalne skrbi) te **Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu**.

RASPRAVA

Govoreći, nakon uvodnog izlaganja predstavnice Vlade, u ime **Kluba zastupnika HNS-a, Jozo Radoš** je izrazio skepsu prema predloženom zakonu kojim se "poništavaju neka rješenja uvedena u zadnjoj godini mandata prethodne Vlade". Kako reče, ne slažu se s prijedlogom za uklanjanje Hrvatskog zavoda za socijalnu skrb, ni s obrazloženjem predlagatelja da ta institucija nije zaživjela, nakon što dvije godine ništa nije poduzeto na realizaciji postojećih zakonskih rješenja. Naime, to je trebala biti stručna institucija, neovisna o politici, koja bi se bavila analizama stanja u sustavu socijalne skrbi te davala savjete i preporuke upravnom dijelu tog sustava. Sličnu sudbinu doživio je - kaže - i Hrvatski zavod za školstvo, a ova

Vlada je ukinula i odluku o modernizaciji bolničkog sustava u Hrvatskoj.

Što se, pak tiče, osnivanja obiteljskih centara, kao novih ustanova socijalne skrbi koje bi bile izdvojene iz tog sustava, ključno je pitanje kakva će biti njihova koordinacija s centrima za socijalnu skrb. S tim u svezi zastupnik je izrazio bojazan da će pripreme za njihovo osnivanje i stvaranje uvjeta za rad potrajati do kraja mandata ove Vlade, tako da neće biti vremena za praktičnu provjeru modela za koji se opredijelila.

Klub zastupnika HDZ-a podržava predloženi Zakon u prvom čitanju, kao koristan pomak u potpori obitelji, poticanju programa rada u zajednici, odnosno volonterskog rada, sukladno Nacionalnoj obiteljskoj politici, izjavila je **Ruža Lelić**. Kako reče, sustav socijalne pomoći i skrbi treba biti pravičan i dostupan, a potrebe za tim mjerama u Hrvatskoj su sve veće, s obzirom na udio starijih osoba u stanovništvu, sve veći broj nezaposlenih i niske zarade.

Po riječima zastupnice njeni stranački kolege smatraju ukidanje Hrvatskog zavoda za socijalnu skrb opravdanim potezom, jer bi djelovanje te institucije vodilo centralizaciji sustava, a nama je potrebna decentralizacija. Napomenula je da se s predloženim izmjenama, pa i s podjelom djelokruga između nadležnih ministarstava u odnosu na centre za socijalnu skrb, ne protive ni djelatnici tih centara. Dakako, pritom treba voditi računa o tome da rad tih službi mora biti koordiniran, odnosno da se u tome nadopunjavaju, a ne preklapaju. Hadezeovci pozdravljaju i uvođenje obiteljskih centara jer se na taj način, sukladno Nacionalnoj obiteljskoj politici, unapređuje razvoj mreže institucija za potporu obitelji, djeci i mladeži te drugim socijalno osjetljivim skupinama, provođenje programskih aktivnosti u tom segmentu, itd. Mišljenja su da je nužno osnovati podružnice tih centara, jer savjetodavni i preventivni rad treba približiti korisnicima. Dakako, i dalje je otvorena mogućnost da se i lokalna samouprava, kao i tijekom 2004. i 2005. godine, uključi u osiguranje prostornih i drugih uvjeta za rad obiteljskih savjetovaništa. Po njho-

voj ocjeni prijeko je potrebno i kadrovski ekipirati 20 županijskih i jedan obiteljski centar u Gradu Zagrebu. Planirano je da će u naredne tri godine u tim ustanovama biti zaposlena 132 stručna radnika (psiholozi, defektolozi, socijalni radnici i dr.) koji su u ovakvim službama doista potrebni, kao i u centrima za socijalni rad (ne radi se o povećanju administracije).

Predložene odredbe ostat će mrtvo slovo na papiru, ako ne postoji jasna strategija i dobra volja da se uhvatimo ukoštac s pravim problemima u oblasti socijalne skrbi.

U nastavku se osvrnula na članak 4. predloženog Zakona kojim je regulirano da ministarstvo nadležno za međugeneracijsku solidarnost može sklopiti ugovor s ustanovama socijalne skrbi ili drugim pravnim i fizičkim osobama za pružanje usluga pomoći i njege starijim i nemoćnim osobama. Budući da tu mogućnost imaju i centri za socijalnu skrb, ovo područje treba precizno urediti kako ne bi došlo do preklapanja prava. Kako reče, njeni stranački kolege podupiru izmjene kojima se status medicinskih sestara zaposlenih u domovima socijalne skrbi usklađuje s odredbama Zakona o sestrinstvu te poboljšane odredbe o stručnom i inspekcijском nadzoru ustanova socijalne skrbi. Mišljenja su, međutim, da je Zakonom predviđeno prekratkro radno iskustvo u djelatnosti socijalne skrbi, kao uvijek za raspoređivanje stručnog radnika na radno mjesto inspektora (svega godinu dana, dok vježbenički staž u tim ustanovama traje 20 mjeseci).

Predloženo pridonosi destrukciji sustava

Milanka Opačić (SDP) je ispravila njen navod da je ovaj zakon u skladu s Nacionalnom obiteljskom politikom. Kako reče, to je teški falsifikat

Nacionalne obiteljske politike, jedino su točno prepisani naslovi iz tog dokumenta. **Ljubica Lalić** je demantirala tvrdnju predstavnice HDZ-a, da je Hrvatska socijalna država. To bismo morali dokazati izgradnjom pravednog sustava u kojem bi socijalnu pomoć dobivali najpotrebitiji, a u praksi se nerijetko događa suprotno, zaključila je.

Davorko Vidović je izjavio da ni Klub zastupnika SDP-a ne može podržati ovaj zakonski prijedlog, jer nije utemeljen ni na kakvoj strategiji, već pridonosi destrukciji sustava socijalne skrbi. Kako reče, niti jedna reforma u Hrvatskoj nije bolje, i stručnije pripremana od reforme socijalnog sustava, na čemu se radilo pune četiri godine. Naime, zahvaljujući donaciji Velike Britanije, 2001. godine je formirano 7 ekspertnih timova sastavljenih od eminentnih stranih i domaćih stručnjaka. Međutim, kad je reformski projekt okončan i kad je trebalo krenuti u njegovu implementaciju, uslijedili su izbori i sustav je razbijen u paramparčad. Predstavnici struke zagovarali su osnivanje Zavoda za socijalnu skrb, u okviru preustroja tadašnjeg ministarstva, radi razgraničenja poslova i razine odlučivanja, a sada se predlaže njegovo ukidanje. Teško je dići ruku za to, pogotovo stoga što se ne zna tko bi se trebao baviti obradom podataka za cijeli sustav, planiranjem resursa, koncipiranjem socijalnih programa, prijedlozima za unapređenje djelatnosti, nadzorom provedbe socijalne skrbi, itd. Da je predložen koncept, mogli bismo vidjeti koji je smisao uvođenja obiteljskih centara, umjesto da jačamo postojeće centre za socijalni rad, koji su, po ocjeni stručnjaka, dobra institucionalna pretpostavka provođenja socijalne politike, zaključio je Vidović. Konstatirao je, među ostalim, da je resorni ministar potpuno nekompetentan za taj resor, a kako ima na brizi ogroman i skup zdravstveni sustav koji također zahtijeva reformu, brigu oko sustava socijalne skrbi prepusta državnoj tajnici, koja također ništa ne zna o tome.

Opovrgnuvši tu tvrdnju, **Ruža Lelić** je demantirala i njegovu ocjenu da je sustav otuđen i srozan. Kako reče, to je

ponižavanje svih djelatnika u centrima za socijalnu skrb koji itekako predano rade svoj posao. Reformu ne provode samo ministar i državna tajnica već su u to uključeni i stručnjaci, napomenula je **Ivanka Roksandić (HDZ)**.

Administracija se bavi sama sobom

Govoreći u ime **Kluba zastupnika HSP-a, Ruža Tomašić** je izrazio razočaranje ponuđenim rješenjima, ne zato što su a priori loša, već zato što se radi prije svega o administrativnim manevrima, a pitanje je hoće li to donijeti ikakve pomake. Naime, u predloženim izmjenama se uopće ne govori o pravim problemima sustava - o načinu borbe protiv siromaštva, o pomoći socijalno ugroženim slojevima, pa niti o obitelji i zaštiti djece. Jednom riječju, administracija se bavi isključivo sama sobom, želeći definirati unutar institucijske odnose kao pretpostavku za buduće djelovanje. Po mišljenju haespeovaca, saborski zastupnici, koji su donošenjem postojećeg zakona osnovali Zavod za socijalnu skrb, zaslužuju konkretno objašnjenje zašto ta institucija nije zaživjela u praksi. Jer, ako nismo shvatili razloge neuspjeha prvog administrativnog manevra, kako možemo biti sigurni u to da se to neće ponoviti i s obiteljskim centrima čije se osnivanje predlaže? Budući da olako ulazimo u administrativne reorganizacije, bez da smo napravili preciznu projekciju rada novoosnovanih tijela, moglo bi se dogoditi da za nekoliko godina raspravljamo o njihovom ukidanju, upozorava zastupnica. Kako reče, njeni stranački kolege pozdravljaju, inače, podjelu nadležnosti između Ministarstva obitelji i Ministarstva socijalne skrbi, što je uvjetovano osnivanjem obiteljskih centara, odnosno dijeljenjem poslova dosadašnjih centara za socijalnu skrb na preventivne, savjetodavne i one kojima se pokušava ublažiti stanje socijalne ugroženosti. Sve su to u načelu dobra rješenja, no radi se, uglavnom, o pravnim pretpostavkama za funkcioniranje sustava. Klub zastupnika HSP-a će ipak podržati ovaj zakonski prijed-

log, jer je u skladu s projektom reforme sustava socijalne skrbi na temelju kojeg smo i dobili zajam Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Upozorava, međutim, na to da će predložene odredbe ostati mrtvo slovo na papiru, ako ne postoji jasna strategija i dobra volja da se uhvatimo ukoštac s pravim problemima u oblasti socijalne skrbi.

Ništa od reforme i najavljene decentralizacije

Predstavnica **Kluba zastupnika IDS-a, Dorotea Pešić-Bukovac** je izrazila zadovoljstvo što je hitni postupak za donošenje ovog Zakona zamijenjen redovnom procedurom, uz opasku da u njemu nema naznaka sustavne reforme socijalne skrbi, kao ni najavljene decentralizacije. Osim što se ukida Zavod, što je upitno, i sve njegove funkcije prenose na obiteljske centre, na djelu je - kaže - velika centralizacija sustava socijalne skrbi, zbog čega ideesovci ne mogu podržati ovaj zakon. Naime, sve je koncentrirano u ministarstvima, tako da ministri postaju "Katica za sve" (umjesto kontaktiranja s terenom problemi se rješavaju iz fotelje). Primjerice, predviđeno je da oni propisuju prostorne i druge uvjete rada obiteljskih centara i podružnica, te broj potrebnih stručnih i drugih radnika, kao i uvjete i način ostvarivanja usluga. Pored toga, imenuju i razrješavaju ravnatelje, daju suglasnost na statut te na imenovanje i razrješavanje predstojnika podružnica, određuju visinu naknade udomiteljima i cijene usluga domova socijalne skrbi, način provođenja stručnog nadzora, pa čak i oblik iskaznice inspektora.

Stoga zastupnici IDS-a sugeriraju da se ovaj zakonski prijedlog povuče iz procedure, te da se redefinira strategija razvoja socijalne skrbi, odnosno provede sustavna reforma tog sektora, a prije svega decentralizacija novaca i ovlasti.

Zakon konceptualno promašen

Unatoč podacima koji jasno ukazuju na nastavak procesa socijalnog raslojavanja u Hrvatskoj i činjenici da sred-

stva socijalne skrbi nerijetko ne dolaze do najpotrebitijih, Vlada ne predlaže novi zakon kojim bi se promijenio sustav, već pete po redu izmjene i dopune postojećeg, negodovala je **Ljubica Lalić**, glasnogovornica **Kluba zastupnika HSS-a**. Dobro je - kaže - da je barem uvažen prigovor na hitni postupak, budući da je bilo dovoljno vremena za redovnu proceduru.

Haesesovci smatraju da nam je potreban novi zakon koji bi sustav socijalne skrbi prilagodio potrebama građana i materijalnim mogućnostima države, to više što u našem Ustavu piše da smo socijalna država, napominje dalje. S obzirom na to da su te mogućnosti ograničene, treba ustrojiti sustav prema kojem radno sposobni nezaposleni građani neće moći biti korisnici socijalne pomoći, ali očito nedostaje političke volje za to. Naime, njima bi država trebala omogućiti da socijalnu pomoć zarade tzv. javnim radom.

Umjesto najavljene decentralizacije na djelu je velika centralizacija sustava socijalne skrbi. Naime, sve je koncentrirano u ministarstvima koja postaju "Katica za sve".

Obrazloženje uz ovaj zakonski prijedlog je površno i u njemu nema ni riječi o neopravdanosti postojanja Zavoda, koji je osnovan sa svrhom da osigura odgovornost za postizanje maksimalne učinkovitosti sustava socijalne skrbi. A o tome koliko je Vlada za to zainteresirana pokazuje podatak da protekle dvije godine nije ništa učinila da zakon zaživi u praksi. Osim toga, potpuno je nejasno i što će obiteljski centri raditi. Prema predloženom, trebali bi obavljati poslove savjetodavnog i preventivnog karaktera te druge stručne poslove koji se odnose na brak, odgoj djece, posvojenje, probleme s invalidnošću, smještaj u predškolske ustanove, itd. što je u praksi potpuno neprimjenjivo. Znači li to da će te institucije ubuduće voditi poslove oko

posvojenja djece, pita zastupnica. Ako da, to treba potpuno razraditi kroz cijeli zakon, jer ovako dolazi do preklapanja nadležnosti i potpune zbrke. Nije jasno reguliran ni način osnivanja tih centara. Predviđeno je, naime, da ih osniva Ministarstvo obitelji, a suosnivači mogu biti općina, grad i županija, s tim da oni nemaju nikakvog utjecaja na upravljanje tim institucijama.

Obiteljske centre regulirati posebnim zakonom

Klub zastupnika HSS-a ne može podržati ovaj zakon jer smatramo da je konceptualno potpuno promašen, napomenula je na kraju. Slažemo se s uvođenjem obiteljskih centara, jer je to u skladu s Nacionalnom strategijom obiteljske politike, ali oni trebaju biti regulirani zasebnim zakonom, a ne nasilno inkorporirani u Zakon o socijalnoj skrbi, na način kako se to predlaže.

Potaknuta primjedbama iz rasprave, **Dorica Nikolić** je pojasnila da se predloženim ne ukidaju postojeći centri za socijalnu skrb, kao ustanove s javnim ovlastima (80 centara i 24 podružnice), nego samo Hrvatski zavod za socijalnu skrb, čije će ovlasti preuzeti županijski centri. Napomenula je, također, da se u novom Zakonu o socijalnoj skrbi polazi upravo od preporuka timova stručnjaka koje je spominjao gospodin Vidović (oni su sada članovi nove radne skupine za reformu sustava socijalne skrbi). Kako reče, intencija predloženih novela nije bila decentralizacija, ali na tome se radi u okviru reforme u ovom sektoru, koja je potpomognuta zajmom Svjetske banke. Budući da je ugovor o zajmu potpisan nedavno, bilo bi neozbiljno da se odmah išlo na donošenje novog zakona, to više što u okviru reformskog projekta postoje tri pilot projekta (u Zadru, u Splitu i u Vinkovcima) kroz koje se predložena rješenja mogu provjeriti u praksi. Tek na osnovi toga će se odlučiti što će biti pretočeno u zakon.

Ispravljajući njene navode, **Milanka Opačić** je napomenula da se predloženim "na mala vrata" ukidaju centri za socijalni rad. Naime, dio njihovih

ovlasti se prenosi na obiteljske centre, a drugi dio će biti prenesen onog trenutka kad profunkcioniraju odjeli za obiteljsku problematiku na sudovima, tako da će njima na kraju ostati puko administriranje. **Gordana Sobol** je zamjerila državnoj tajnici na tvrdnji da Hrvatski zavod za socijalni rad, koji uopće nije zaživio u praksi, smeta ministarstvima i da ga zato treba ukloniti. Upravo suprotno, kaže **Ingrid Antičević-Marinović**. Zavodu smeta nemar i nebriga za nestručnost samog Ministarstva.

Presipavanje iz šupljeg u prazno

Ovaj zakonski prijedlog je tipičan primjer "presipavanja iz šupljeg u prazno", konstatirao je **Nenad Stazić (SDP)**. Osnivanje Zavoda je bio dobar potez, sa svrhom da se stručni posao oko socijalne skrbi prepusti stručnjacima. Međutim, Vlada dvije godine nije poduzela ništa da on profunkcionira, a sada nam nudi jedan šlampavo pripremljen zakon iz kojeg se ne vidi ni svrha ni razlog predloženih izmjena. Glupost je napravljena još kad je ukinuto Ministarstvo rada i socijalne skrbi i socijala razvučena u čak tri ministarstva, a sada se ponovno brkaju kruške i jabuke, tvrdi zastupnik. Naime, poslovi koje bi trebao obavljati Zavod nemaju nikakve veze s onima koje mogu obavljati obiteljski centri. To znači da postojanje Zavoda nije nikakva zapreka za njihovo osnivanje. Međutim, ne zna se točno ni što će ti centri raditi, ni jesu li osigurani prostorni uvjeti za njih. Osim toga, tek predstoji donošenje podzakonskih akata, provođenje natječaja za ravnatelje, izbor suradnika, itd. Po svemu sudeći, naredne dvije godine sustav će se baviti sam sa sobom, a dotle će proći mandat. Stječe se dojam, kaže, da je Vladi važniji ustroj ministarstava nego rješavanje socijalnih slučajeva.

Apelirao je na državnu tajnicu da povuku ovaj Prijedlog iz procedure, te da imenuju čelnog čovjeka Zavoda kako bi ta institucija profunkcionirala. Predložite i Zakon o obiteljskim centrima, prihvatit ćemo ga zdušno, ali precizirajte što će oni raditi (sustav socijalne

skrbi mora se baviti najugroženijima) - zaključio je na kraju.

Ruža Lelić je podsjetila na to da u Zagrebu i Rijeci te još nekim gradovima (7) već postoje savjetovaništa koja će se transformirati u nove ustanove, a **Lucija Čikeš** je napomenula da je osnovna svrha predloženih izmjena stvaranje preduvjeta za decentralizaciju sustava socijalne skrbi.

Opasan eksperiment nad osjetljivom populacijom

Da ovaj Zakon valja, u sabornici zacijelo ne bi sjedila državna tajnica, već potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor, primijetila je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Po njenoj ocjeni riječ je o opasnom eksperimentu nad najosjetljivijom populacijom u Hrvatskoj. Smatra da sektori socijalne skrbi i obitelji moraju biti pod jednom kapom, a ne razdvojeni u dva ministarstva, jer to stvara ogromne teškoće u praksi. Posebno je zabrinjava to što su nadležnim ministrima date prevelike ovlasti. Osnivanje obiteljskih centara smatra poželjnim, ali oni bi trebali biti decentralizirani, a ne centralizirani. Predviđa se, naime, da će biti formirani na razini županija, s jednom ili više podružnica, no to će opet ovisiti o ministru. Umjesto da se ovakve diskrecijske ovlasti ostavljaju centralnoj vlasti, trebalo bi utvrditi zakonske uvjete koje moraju zadovoljavati lokalne jedinice, da bi bile suosnivači tih centara. Prigovorila je još da u "opisu poslova" tih institucija nije navedena borba protiv nasilja u obitelji, ili poticaj na ravnopravni odgoj djece od oba partnera, itd.

Obiteljski centri kao potpora centrima za socijalnu skrb

U svom ponovnom javljanju **Milanka Opačić** je konstatirala da je ovaj Zakon samo nastavak eutanazije sustava socijalne skrbi. Prvi korak je - kaže - bilo spajanje socijale sa sustavom zdravstva, drugi udar je uslijedio kad je formirano Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (gospođa Kosor izdvaja iz sustava socijal-

ne skrbi nešto što se ne može izdvojiti), a treći je upravo ovaj zakon, kojim se taj sustav dodatno cijepa između dvaju ministarstava. Optuživši aktualnu vlast da namjerno nije formirala Zavod za socijalnu skrb, upitala je: "S obzirom na to da više nema nikoga tko bi analizirao gdje su problemi u sustavu socijalne skrbi, kako ćete uopće prići ozbiljnoj reformi tog sektora? (to će se, očito, raditi po nekakvim političkim kriterijima). Prigovorila je predlagatelju da, umjesto kadrovskog jačanja postojećih centara za socijalnu skrb potrebnim stručnjacima mentalnog zdravlja, ide na formiranje nekakvih "kvazi centara". Naime, prema onome što je zapisano u Nacionalnoj obiteljskoj politici, obiteljski centri bi trebali biti svojevrsna potpora centrima za socijalnu skrb, a s druge strane funkcionirati kao servis građanima.

Ovaj zakonski prijedlog treba povući iz procedure, te provesti sustavnu reformu sustava socijalne skrbi, a prije svega decentralizaciju novaca i ovlasti.

S tim u svezi upitala je državnu tajnicu kako će se provoditi postupci posvojenja djece, budu li na tome radili ljudi u novoosnovanim centrima, s obzirom na to da domovi za nezbrinutu djecu ostaju u sustavu socijalne skrbi, i to u drugom ministarstvu. Umjesto toga, u svakom centru za socijalnu skrb trebalo je zadužiti jednu osobu koja bi se bavila isključivo time. Osim toga, treba promijeniti praksu, pa i pojedine zakone, da bi se ti postupci ubrzali. Među ostalim, valja sustavno riješiti i problem stipendiranja malog broja studenata koji "izlaze" iz domova za nezbrinutu djecu.

U nastavku je podsjetila na to da je, unatoč UNICEF-ovoj akciji "Svako dijete ima pravo na dom", sve manje obitelji koje žele udomiti djecu bez roditeljske skrbi. Bivša Vlada je zapisala u Nacionalnoj obiteljskoj politici da treba riješiti status udomitelja, osigurati im potreb-

nu stručnu pomoć te povećati naknadu koju dobivaju za udomljenu djecu (ona je znatno niža od sredstava koja dobivaju domovi socijalne skrbi).

Na kraju je izjavila da, zbog svega navedenog, ne može glasovati za ovaj zakon.

Predloženo u suprotnosti sa Zakonom o lokalnoj samoupravi

Zvonimir Mršić (SDP) je upozorio na to da je ovaj zakon u potpunoj suprotnosti sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, koji je stupio na snagu prije tri dana, jer ne omogućava jedinicama lokalne samouprave da konzumiraju svoja prava u oblasti socijalne skrbi. Stoga predloženi zakonski tekst treba povući iz procedure i ponuditi novi, koji će doista predvidjeti decentralizaciju tog sektora, odnosno propisati da obiteljske centre osnivaju općine i gradovi, a ne država (ona bi samo trebala decentralizirati odgovarajući iznos sredstava i eventualno obavljati nadzor nad radom tih ustanova). Ilustracije radi spomenuo je da bi, prema predloženom, ti centri trebali raditi i na smještaju djece u predškolske ustanove, a predškolski odgoj je u izvornoj nadležnosti lokalne samouprave. Lokalnim jedinicama treba prepustiti brigu o obitelji i problemima s kojima se ona suočava, kaže zastupnik te napominje da se prevencijom ovisnosti kod djece i mladeži bave zavodi za javno zdravstvo, razna savjetovaništa, a postoje i klubovi liječenih alkoholičara, itd.

Predloženim se "na mala vrata" ukidaju centri za socijalni rad.

Po mišljenju zastupnika postojeći model obiteljskih savjetovaništa je relativno dobar, a funkcionira na partnerskom principu. Naime, suosnivači tih institucija su država, županije i gradovi, u omjeru 50 : 25 : 25. Tu jezgru treba i dalje razvijati, na principu volonterskog

i honorarnog rada, jer ionako nemamo dovoljno stručnih ljudi koji bi mogli raditi puno radno vrijeme u obiteljskim centrima.

Dragutin Lesar (HNS) je podsjetio na to da je, zajedno s kolegom Mršićem, prilikom nedavne rasprave o izmjenama Zakona o lokalnoj i regionalnoj samoupravi, apelirao na Vladu da ne dolazi pred zastupnike sa zakonima koji zadiru u nadležnosti lokalnih jedinica, ako se prije toga ne konzultira s njima (to je obveza iz Povelje o lokalnoj samoupravi). Unatoč tome, već nakon mjesec dana Vlada nudi (hitnim postupkom) zakonski prijedlog koji je ne samo suprotan spomenutom zakonu, nego s jedne strane provodi novu centralizaciju, a s druge predlaže decentralizaciju koju nitko nije tražio. Primjerice, borba protiv ovisnosti godinama je bila u nadležnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo, a država sada želi te poslove opet centralizirati kroz obiteljske centre. Osim toga, nalaže lokalnoj ili regionalnoj samoupravi osnivanje nekakvih novih ustanova, a da ih uopće nije pitala žele li i trebaju li te centre.

Savjetovaništa dobrodošla pomoć u preventivi

Ivanka Roksandić (HDZ) je primijetila da su tijekom 2004. i 2005. godine u nekim županijama počela djelovati obiteljska savjetovaništa za brak, djecu i mladež, pri centrima za socijalnu skrb. Budući da su ti centri, napose u manjim sredinama, preopterećeni svakodnevnim poslovima, savjetovaništa su se pokazala kao odlična pomoć kod savjetodavnog rada s mladima i obiteljima. Možda bi trebalo razmotriti mogućnost da ti obiteljski centri, kao i svaka druga ustanova, imaju upravo vijeće, a ne da njima upravlja ravnatelj.

U nastavku je pohvalila usklađivanje zakonskih odredbi o sastavu upravnog vijeća centra za socijalnu skrb i doma socijalne skrbi sa Zakonom o radu, na način da jedan član predstavlja sve, a ne samo stručne radnike zaposlene u centru, te promjene koje se odnose na inspekcijski nadzor. Dobro je, kaže,

da je ovim zakonom preciznije utvrđeno kako korisnik može sklopiti ugovor s domom socijalne skrbi o podmirenju troškova smještaja svojom imovinom, odnosno što sve mora sadržavati ugovor, kako bi se spriječile eventualne zloporebe. Naime, bilo je slučajeva da su pojedini korisnici predavali u vlasništvo cjelokupnu imovinu, bez procjene, pa bi, u slučaju raskida ugovora, mogli ostati na cesti. Ispravljajući njene navode, **Pero Kovačević** je primijetio da, prema Zakonu o ustanovama, svaka ustanova ima upravno vijeće, pa to ne treba stajati u ovom zakonu.

Sektori socijalne skrbi i obitelji moraju biti pod jednom kapom, a ne razdvojeni u dva ministarstva, jer to stvara ogromne teškoće u praksi.

Iako su centri za socijalnu skrb pretrpani poslom, mi smo im nametnuli dodatnu obvezu oko povrata novca od administrativne pristojbe koju naši građani, pa i oni najsiromašniji, moraju plaćati kod odlaska liječniku. Tu bi pristojbu svakako trebalo ukinuti, jer je vrijeme koje socijalni radnici potroše na stranke koje traže povrat sredstava, daleko skuplje od tih 10 kuna, ne računajući troškove poštarine za dostavu upravnog akta. **Ivanka Roksandić** je napomenula da upravo zato podržava osnivanje obiteljskih centara, jer će oni savjetodavne poslove odvojiti od ovakvih tehničkih poslova, koje centri za socijalnu skrb moraju obavljati uz svoje osnovne zadaće.

Marija Lugarić, kako reče, ne osporava potrebu savjetodavnog i preventivnog rada u socijalnoj skrbi, ali upozorava na to da će ovako definirani obiteljski centri, suprotno u Saboru usvojenoj Nacionalnoj obiteljskoj politici, još više zakomplicirati sustav. Primjerice, u njihovoj bi ingerenciji trebali biti i poslovi savjetovanja osoba s invalidnošću, dok centri za socijalnu skrb trebaju isplaćivati drugi dio plaće roditeljima invalid-

ne djece koji imaju pravo raditi na pola radnog vremena.

Ovlasti ministra prepustiti upravnom vijeću i lokalnim jedinicama

Nije problem u tome zove li se neka ustanova zavod za socijalni rad ili obiteljski centar, već je problem rigidna centralizacija u sustavu socijalne skrbi koja se uvodi ovim zakonom, primijetila je **Dorothea Pešić-Bukovac**. Ne slaže se s time da će obiteljski centri bolje raditi ako nemaju upravnog vijeća i ako ravnatelja bira ministar, koji ujedno potvrđuje i statut, itd. Sve te ovlasti treba spustiti na razinu upravnog vijeća i jedinica lokalne samouprave, zaključila je.

Gordanu Sobol (SDP) je zanimalo hoće li netko iz Vlade odgovarati za to što se pune dvije godine premišljalo čime bi se trebalo baviti Ministarstvo obitelji a čime Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, da bi na kraju izašli sa zakonskim prijedlogom koji samo unosi dodatnu zbrku u ovo područje (poslovi još uvijek nisu do kraja razgraničeni). Ponovivši stajališta svojih stranačkih kolega konstatala je da je u protekle dvije godine potpuno ignorirana postojeća strategija razvitka mirovinskog i sustava socijalne skrbi, a posebno Nacionalna obiteljska politika iz 2002. godine. U prilog tome, citirala je jedan odlomak iz tog dokumenta, u kojem stoji da je centar za obitelj multifunkcionalna institucija koja objedinjuje i koordinira različite programe i akcije namijenjene djeci, roditeljima i drugim članovima obitelji. Navodi se, nadalje, da bi te centre mogle osnivati lokalne zajednice, vjerske zajednice ili udruženja građana, a financirati korisnici usluga, odnosno u slučaju siromašnih

obitelji lokalne i državne institucije (to ne znači nužno izgradnju novih institucija, već se u tu svrhu mogu koristiti škole, dječji vrtići, knjižnice, itd.).

Ovaj Zakon je u potpunoj suprotnosti sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, jer ne omogućava jedinicama lokalne samouprave da konzumiraju svoja prava u oblasti socijalne skrbi.

Poput svojih stranačkih kolega, zastupnica stoji na stajalištu da se predloženim Zakonom dodatno "mrvi" i oslabljuje postojeći sustav socijalne skrbi, jer se savjetovališta koja su osnovana pri centrima za socijalnu skrb izdvajaju u posebne ustanove, pod izravnom ingerencijom države. Po njenom mišljenju formiranje Zavoda za socijalnu skrb ne bi bila prepreka predstojećoj decentralizaciji sustava, nego bi, naprotiv, trebalo pomoći da se ona uspješnije provede i pridonijeti boljoj koordinaciji. Nerealno je očekivati da će pojedini županijski centri sustavno promišljati politiku koja bi se trebala voditi na razini države. Najavivši da će glasovati protiv ovakvog zakona koji daje ogromne ovlasti aktualnim ministrima, upitala je tko će odlučivati o tome kad će stručni nadzor nad ustanovama socijalne skrbi obavljati postojeći inspektori, a kada stručnjaci s "famousne liste" koje će odabrati ministar. Spomenimo i njeno upozorenje da među uvjetima kojima moraju udovoljavati kandidati za ravnatelja obiteljskog centra, ne piše da trebaju predočiti potvrdu o nekažnjavanju.

Nakon što su **Ruža Lelić, Milan-ka Opačić i Ljubica Lalić** rezimirale

stavove klubova zastupnika HDZ-a, SDP-a i HSS-a, za riječ se javio **Silvano Hrelja**, u ime **Kluba zastupnika HSU-a**. Izrazivši zadovoljstvo što se odustalo od hitnog postupka, prenio je zahtjev svojih stranačkih kolega da se predloženi Zakon proslijedi na razmatranje Gospodarsko-socijalnom vijeću. Kako reče, njegovi stranački kolege su u dilemi kako će funkcionirati provođenje mjera socijalne skrbi u dijelu obiteljskih centara, s obzirom na to da je taj sektor u nadležnosti dvaju ministarstava. Smatraju, također, da se pred ministre postavlja preveliki broj obveza.

Napomenuo je da će zastupnici HSU-a poduprijeti ovaj zakon u prvom čitanju, ali to ne znači da se slažu sa svim ponuđenim rješenjima. Tek nakon što Vlada predloži Zakon o obiteljskim centrima moći će sagledati cijeli model i odrediti se prema Konačnom prijedlogu zakona. Njihova je sugestija i da se do drugog čitanja zastupnicima predoči usporedba ovog modela sa sličnim europskim rješenjima.

Predstavnica predlagateljica je na kraju zahvalila zastupnicima na konstruktivnoj raspravi i apelirala na njih da podrže ovaj zakon u prvom čitanju. Obećala je da će Vlada do drugog čitanja razmotriti sve primjedbe, prijedloge i kritike koje su se čule u ovoj raspravi.

Usljedio je glasovanje. Budući da se većina nazočnih zastupnika izjasnila za predložene izmjene (72 glasa "za" i 21 "protiv"), Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi dobio je "zeleno svjetlo". Primjedbe i prijedlozi iz rasprave proslijeđeni su predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

M.Ko.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNOM SUDBENOM VIJEĆU

Operativniji rad Vijeća

Hrvatski je sabor nakon rasprave donio na 17. sjednici ove izmjene i dopune, kojima se, među ostalim, uvodi Stegovno vijeće koje provodi stegovni postupak i produljuje rok za pokretanje stegovnog postupka.

O PRIJEDLOGU

Državno sudbeno vijeće ima zadaću odnosno ovlast da imenuje suce, da ih razrješava i da protiv njih provodi stegovni postupak. Tijekom primjene važećeg Zakona pokazala se potreba učiniti rad Državnog sudbenog vijeća operativnijim tako da se ovim izmjenama i dopunama uvodi kao novina u dijelu koji se odnosi na stegovni postupak Stegovno vijeće (dosad stegovni postupak provodilo Državno sudbeno vijeće u punom sastavu) i produžuje se rok zastare za stegovni postupak s dvije na tri godine. Isto tako uređuje se, navela je, među ostalim, u uvodnom obrazloženju ovog zakonskog prijedloga državna tajnica Ministarstva pravosuđa **Snježana Bagić** tko može podnijeti zahtjev za udaljenje suca dužnosti i razlozi zbog kojih sudac može biti udaljen od dužnosti.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona, **Odbor za pravosuđe** predložio je, uz iznošenje nekih primjedbi i prijedloga, Hrvatskom saboru njegovo donošenje kao i **Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina**. Potonje radno tijelo amandmanom je zatražilo da se pri donošenju odluke o imenovanju sudaca obvezno vodi računa o zastupljenosti nacionalnih manjina.

RASPRAVA

Olakšati rad Vijeća

Na sjednici Hrvatskoga sabora ovaj zakonski prijedlog dodatno je obrazložila državna tajnica Ministarstva pravosuđa **Snježana Bagić**. Sve predložene izmjene idu u pravcu da se olakša rad Državnog sudbenoga vijeća osobito u segmentu koji se odnosi na vođenje posebnih stegovnih postupaka. Odredbe o imenovanju i razrješenu sudaca u skladu s primjedbama iz prvog čitanja vraćene su u Zakon o sudovima a smanjen je i broj članova Vijeća s 11 na 9, rekla je.

Dražen Bošnjaković (HDZ) izvijestio je da će **Klub zastupnika HDZ-a** podržati ovaj zakon čiji je cilj da norme o odgovornosti sudaca budu jasnije a stegovni postupak brži.

Koliko god su građani nezadovoljni s rješavanjem sudbenih predmeta, a ima ih 1,5 milijuna neriješenih, i misle da je sudac nedodirljiv, to nije tako jer se protiv sudaca itekako vode stegovni postupci i pokreću pitanja odgovornosti. No naši su suci dobri i kad se procesni zakoni dovedu do toga da se mogućnost zlorabe procesnih ovlasti (stranke) svede na najmanju mjeru tada će i našim sucima biti puno lakše voditi postupke. Moramo stvoriti jedan normativni okvir koji će takve stvari onemogućiti i strategija pravosuđa, koja je u javnosti sjajno primljena, govori o tome, rekao je, među ostalim zastupnik.

Nikola Vuljanić (HNS) javljajući se u ime **Kluba zastupnika HNS-a** rekao je da predloženi zakon nije ambiciozan, da je tehničkog tipa, ali da je usmjeren u dobrom pravcu. Najznačajniji segment

ovih izmjena i dopuna je osnivanje Stegovnog vijeća, rekao je zastupnik uz iznošenje određenih primjedbi na pojedine odredbe. Tako kad se govori o razrješenu suca kad navršši 70 godina pita je li opravdana mogućnost odlaska suca u mirovinu sa 70 godina kao što je za sveučilišnog profesora (to bi trebalo biti izuzetak a ne pravilo).

Predlaganje i izbor prepustiti struci

Josip Vresk (HSS) govorio je u ime **Kluba zastupnika HSS-a**. Doista se radi o tehničkom propisu i dobro je što je predlagatelj prihvatio niz primjedbi iz prvog čitanja.

Zastupnik je upozorio na pojedine nespretne formulacije u predloženom tekstu ali i naveo da nije dobro da je ovlašten predlagatelj za članove Vijeća i ministar pravosuđa, jer se kod donošenja osnovnog Zakona htjelo uključiti prije svega struku u proces izbora članova Vijeća i to odvojiti što je više moguće od izvršne vlasti. No, Klub zastupnika HSS-a zbog toga neće praviti problem s obzirom na to da je riječ o tehničkom propisu, rekao je.

Pero Kovačević (HSP) ponovio je stajalište **Kluba zastupnika HSP-a** u vezi s Državnim sudbenim vijećem - da mora imati punu samostalnost u svom radu i da mu glavni kriterij za izbor sudaca bude stručnost pojedinca, profesionalnost, čestitost i domoljublje.

Bitno je da Državno sudbeno vijeće kao "izbornik" bude potpuno samostalno i mi nemamo ništa protiv da ministrica pravosuđa u administrativnom smislu sudjeluje u njegovom radu i postupku. Dobro je što su bila dva čitanja ovog zakonskog prijedloga i što su primjedbe

prihvaćene i s obzirom na to da se odstupilo od prijašnjih rješenja ovaj zakonski prijedlog znači bitan pomak.

Klub zastupnika HSP-a podržat će ovaj zakon, borimo se da imamo dobrog "izbornika" i da za sve "igrače" - suce - utvrdimo pravila igre da se neće moći pozivati na diskrecijsko pravo, rekao je, među ostalim.

Nenad Stazić (HDZ) smatra da je ovo što se sada nudi ovim zakonskim prijedlogom čista kozmetika. Sada nešto očekujemo novo od tih stegovnih vijeća a i do sada se odlučivalo u stegovnim postupcima. I neusporediv je podatak o tome koliko je predmeta u kaznenim postupcima neopravdano otišlo u zastaru s onim o broju sudaca koji su stegovno odgovarali. Ima u hrvatskom pravosuđu sigurno divnih, vjernih, kvalitetnih sudaca ali i onih koji sasvim sigurno ne zaslužuju da imaju svoju sudnicu i da u njoj dijele pravdu. Naravno da nisu samo suci krivi za naše stanje u pravosuđu, kriv je cijeli sustav i trebalo bi ga reformirati a na tu reformu čekamo jako dugo, rekao je, među ostalim.

Temelj za brzu provedbu postupka

Emil Tomljanović (HDZ) govoreći o predloženom zakonu naglasio je da ga treba sagledavati u odnosu na ustavne odredbe i nove odredbe Zakona o sudovima. U cjelini predložene izmjene i dopune su čvrst temelj za ekonomično, djelotvorno i nadasve brzo provođenje stegovnog postupka i na tragu su bitnih reformskih zahvata u hrvatskom pravosuđu.

U završnom osvrtu državna tajnica Ministarstva pravosuđa **Snježana Bagić** rekla je da je točno da se predložene izmjene i dopune mogu smatrati tehničkim izmjenama s obzirom na njihov sadržaj i da se njime samo olakšava i čini jednostavnijim rad Državnog sudbenog vijeća. Nijedna struka nije nedodirljiva, uključujući i sudačku, koja struka sama čini da oni koji taj posao ne rade savjesno i odgovorno budu na neki način prozvani, kažnjeni. Ako se govori o imenovanju i razrje-

šenju sudaca i tijelu koje ih imenuje Hrvatska udovoljava europskim standardima, naglasila je.

Osvrnula se i na pitanje stanja u pravosuđu te rekla da njime ne možemo biti zadovoljni ali da se čine pojedine mjere da bi se promijenilo to u ukupnosti.

Prije glasovanja o ovom predloženom zakonu zastupnici su glasovanjem prihvatili amandman Vlade RH kojim se traži da se prigodom donošenja odluke o imenovanju sudaca Vijeća uzmu u obzir odredbe Zakona o sudovima odnosno osiguranju predstavnika nacionalnih manjina prilikom imenovanja sudaca u sudove i pravosudna tijela, nakon čega je Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina povukao svoj amandman.

Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Državnom sudbenom vijeću donesen je u tekstu kako ga je predložio predlagatelj zajedno s usvojenim amandmanom (78 glasova "za", 3 "suzdržana", 15 "protiv").

D.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MINIMALNIM MJERAMA ZAŠTITE U POSLOVANJU S GOTOVIM NOVCEM I VRIJEDNOSTIMA

Viša razina zaštite

Hrvatski je sabor, nakon rasprave, hitnim postupkom, na 17. sjednici donio izmjene i dopune ovog Zakona kojima je cilj podizanje razine sigurnosti poslovanja novčarskih institucija kao i njihovih zaposlenika te građana RH.

Predlagatelj zakona bila je Vlada RH.

O PRIJEDLOGU

Prateći u okvirima svog djelokruga primjenu Zakona o minimalnim mjera-

ma zaštite u poslovanju s gotovim novcem i vrijednostima MUP RH je došao do podataka da je u razdoblju od 1. prosinca 2004. do 30. lipnja 2005. godine podneseno 843 izvješća o nepravilnostima u provedbi zakona. Proveden je 161 inspekcijski nadzor. Valja istaći da je broj službenika MUP-a (inspektora) za nadzor djelatnosti privatne zaštite nedostatan u odnosu na broj novčarskih institucija nad kojima je potrebno obaviti nadzor, a Zakonom nije propisana ovlast policijskim službenicima da obave pregled novčarskih institucija kako bi utvr-

dili nepravilnosti u provedbi minimalnih mjera zaštite propisanih Zakonom.

Nadalje, tijekom prvih osam mjeseci 2005. u RH zabilježeno je 931 kazneno djelo razbojništva što je 73 kaznena djela ili 7,3 posto manje u odnosu na isto razdoblje 2004. godine kada su zabilježena 1004 razbojništva. Pokazatelji ukazuju da je najviše ovih kaznenih djela počinjeno na ulici (30 posto), u trgovinama (19 posto) i u kladionicama. Zabrinjava porast broja razbojništava u bankama (310 posto), gdje se uglavnom radi o manjim poslovnica koje nisu

imale odgovarajuću zaštitu odnosno imale su samo minimalne mjere zaštite propisane Zakonom.

Kako važećim Zakonom nisu propisane sve potrebne mjere zaštite, a policijskim službenicima nije utvrđena ovlast da uđu u poslovni prostor novčarskih institucija te da izvrše potrebne preglede, ovlasti službenika na nadzor djelatnosti privatne zaštite (inspektora) nisu dostatne, a propisane novčane kazne za pravne i fizičke osobe pokazale su se kao preblage i neučinkovite, predlažu se izmjene i dopune Zakona.

Stoga se ovim izmjenama i dopunama dodaju novi minimalni sigurnosni uvjeti zaštite - pregradnja radnog prostora zaposlenika od prostora koji su dostupni strankama i drugim osobama neprobojnim pregradama s neprobojnim staklima i protuprovalnim vratima. Time bi se dopustilo da se fizička zaštita u tim manjim poslovnica zamijeni ugradnjom neprobojne pregrade između prostora za zaposlenike i prostora koje koriste stranke. Sve novčarske institucije I i II kategorije koje imaju iznad pet zaposlenika morale bi imati fizičku zaštitu.

Propisuje se i da dojava i nadzor alarma mora biti spojena na centralni dojavni sustav zaštitarske tvrtke te, među ostalim, da tehnička zaštita koja se provodi u objektima novčarskih institucija mora biti izvedena u skladu s temeljnim propisima. Ovlašćuje se policijski službenik da može ući u poslovni prostor štedionica, poštanskih ureda Hrvatskih pošta i novčarskih institucija II kategorije i provjeriti provode li se propisane mjere.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona a na predloženi tekst dao je određene primjedbe i prijedloge, počevši od nomotehničkih do potrebe preispitivanja roka u kojem novčarske institucije moraju osigurati minimalne sigurnosne uvjete.

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost predložio je Hrvatskom saboru, a zbog potreba povećanja razine zaštite sigurnosti novčarskih

institucija te osobito sigurnosti njihovih zaposlenika i stranaka, donošenje ovog zakona.

RASPRAVA

Mjere za povećanje sigurnosti

Na sjednici Hrvatskoga sabora uvodno je o predloženom zakonu govorio državni tajnik MUP-a **Ivica Buconjić**. Prijedlog ovog zakona izazvao je određene komentare u javnosti što je znak da postoji velik interes za njegovo donošenje odnosno za sprječavanje prije svega razbojništava u novčarskim institucijama. Svjedoci da ova kaznena djela izazivaju veliku uznemirenost i ogorčenje javnosti, s punim pravom zbog toga što počinitelji pokazuju sve veću brutalnost i bezobzirnost. Upravo zbog toga policija ne može stajati po strani i promatrati što se događa ne predlažući mjere koje trebaju pridonijeti povećanju sigurnosti novčarskih institucija i djelovati preventivno i destimulirajuće na eventualne počinitelje ovih najtežih kaznenih djela.

MUP smatra da ove predložene promjene Zakona trebaju pridonijeti većoj sigurnosti, prije svega samih novčarskih institucija, ali i provođenju preventivnih mjera, rekao je, među ostalim, govoreći o predloženim rješenjima ali i rješavanju ovih kaznenih djela. Pritom smo svjesni da same promjene Zakona neće problem riješiti jer očigledno organizirani kriminal vrlo dobro prati stanje u društvu i razvoj novčarskih institucija. Mjere koje ove izmjene i dopune propisuju trebaju biti samo jedan kamenčić u mozaiku mjera koje će MUP svakako provoditi, tražiti promjene nekih drugih zakona kako bi policija mogla biti učinkovitija u pronalaženju počinitelja ovih kaznenih djela.

Zatim se javio **Šime Lučin (SDP)** u ime Kluba zastupnika SDP-a pitajući najprije što je istina jer prema priloženim podacima izgleda da su kaznena djela u padu dok sam državni tajnik kaže da su kriminalci sve brutalniji i da imamo sve veći porast kaznenih djela teškog karaktera.

Čini mu se da je ovaj zakon nepotreban jer da je predloženo (pregrade, otvaranje vrata) pitanje podzakonskog akta, te da je ovaj prijedlog na tragu sadašnje političke retorike da se javnosti pokaže kako je ova Vlada odlučna u borbi protiv kriminala. A istovremeno, što je retorika glasnija (policija bi u izjavama trebala biti opreznija, ona ne sudi, "derat ćemo kožu kriminalcima") sve smo češće svjedoci teških razbojstava. Osvrnuo se i na rad policije (naveo da razbojstva nisu terorizam, da represija rađa represiju, te rekao da se zalaže da policijski službenik ne može ulaziti u takve institucije i da imamo što manje razbojstava i ne ostanemo samo na retorici. Nakon izvješća o radu policije za 2004. godinu trebalo bi donijeti konkretne zaključke, rekao je, među ostalim. Predloženi zakon neće pridonijeti ni u promilima smanjenju broja kaznenih djela i Klub zastupnika SDP-a ne može podržati ovaj zakon i predlaže da se popravi i ide u drugo čitanje, rekao je šire to obrazlažući.

Stoga se ovim izmjenama i dopunama dodaju novi minimalni sigurnosni uvjeti zaštite - pregradnja radnog prostora zaposlenika od prostora koji su dostupni strankama i drugim osobama neprobojnim pregradama s neprobojnim staklima i protuprovalnim vratima.

Krunoslav Markovinović (HDZ) rekao je da je predgovornik svoju raspravu temeljio na nizu netočnih navoda.

Državni tajnik MUP-a **Ivica Buconjić** javio se kako bi odgovorio, kaže, na najteže kvalifikacije zastupnika Lučina te podsjetio da je donošenje ovog zakona samo jedna od mjera koje će se provoditi na ovom području. Po onom što je rekao zastupnik Lučin ispada da bi policija trebala mirno, bespomoćno pratiti što se događa. Riječ je o kriminalcima osumnjičenicima koji su počinili

ta kaznena djela na najbrutalniji način (ubojstva zaštitara FINA-i, djelatnice mjenjačnice u Prelogu). Nećemo prijetiti nikome neosnovano ali ćemo dosljedno primjenjivati sve zakonske instrumente, prije svega u korist građana.

Očekuje se učinkovitost policije

Tomislav Čuljak (HDZ) izvijestio je da **Klub zastupnika HDZ-a** podržava donošenje ovog zakona. Puno je argumenata koji govore u prilog tome a svakako je prvi i najvažniji veća sigurnost djelatnika koji obavljaju poslove s gotovim novcem i vrijednosti i sigurnost svih građana koji koriste usluge novčarskih institucija.

Svi očekujemo učinkovitost policije u otkrivanju i suzbijanju kaznenih djela ali smo i dužni stvoriti sve potrebne mjere zaštite, rekao je.

Srećko Ferencak (HNS) javio se u ime **Kluba zastupnika HNS-a** koji predlaže da se ovaj Prijedlog povuče ili uputi u redovnu proceduru. Kaže da je ovo bacanje prašine u oči ljudima. Ne treba nam zakon koji nije učinkovit, a sigurno da ovaj predloženi zakon neće polučiti pozitivne učinke kakve očekujemo od jednog zakona. Nije prošlo ni godinu dana od donošenja važećeg Zakona i već ga mijenjamo, naveo je pitajući kako ta Vlada radi da svaki čas mijenja svoje zakone.

Žaloso je i nerazumno da u današnje vrijeme kad imamo mogućnost prenijeti najbolja iskustva drugih zemalja i učiti na pogreškama drugih, predlagatelj poseže za neučinkovitim mjerama koje će samo opteretiti i uznemiriti javnost a koje su se napredne zemlje već davno odrekle. No ključni čimbenik prevencije razbojništva je pooštavanje kazni za pljačke banaka i drugih novčarskih institucija jer su sankcije za pljačke blage i tu treba država intervenirati (Ministarstvo pravosuđa ostalo gluho na takvu inicijativu). I rješavanje neučinkovitosti u rješavanju takvih slučajeva je primarna i važna briga vladajućih, rekao je, među ostalim, ukazujući i na pojedina predložena rješenja (ne mogu se provesti u predviđenom roku) te pita-

jući zašto se donosi zakon koji se ne može izvršiti.

Državni tajnik **Ivica Buconjić** ponovno se javio jer, kaže, predloženi zakon se pokušava osporiti argumentima koji ne stoje. Što se tiče navoda da Vlada stalno mijenja zakone odgovorio je da Vlada reagira na pojave koje narušavaju sigurnost građana. Ne postoji zakon koji može predvidjeti kako će se stvari odvijati u idućih deset godina, pogotovo u kriminalitetu. Kriminalci postaju sve organiziraniji, brutalniji i sve sofisticiraniji i zato mijenjamo zakon i mijenjat ćemo i druge zakone kad god se u životu pojavi potreba za novim mjerama, rekao je, među ostalim, dodajući da se razgovaralo s vlasnicima zaštitarskih tvrtki, sa strukom, i ove mjere nisu predložene napamet.

Nije nam cilj represija radi represije nego doći do sveobuhvatnih mjera koje će prije svega djelovati demotivirajuće na počinitelje.

Glavni čimbenik - opremljena policija

Javljujući se u ime **Kluba zastupnika HSP-a Pero Kovačević (HSP)** upozorava da je stanje nacionalne sigurnosti, a poglavito opće sigurnosti hrvatskih građana u Hrvatskoj sve lošije. Stoga je opravdana zabrinutost i bojazan građana i traženje da se pitanje opće sigurnosti hitno riješi.

Mi u Klubu zastupnika HSP-a bili bismo najsretniji kad bi ovaj predloženi zakon polučio planirane dosege, no sigurno je da će on polučiti da netko zaradi do milijardu kuna. Naime, trebat će nabaviti predviđenu opremu i državni proračun posredno će gubiti sredstva.

Da bi se popravilo stanje opće sigurnosti treba preispitati strategiju nacionalne sigurnosti (mrtvo slovo na papiru), glavni čimbenik sigurnosti je opremljena policija, policija mora prijeći u proaktivno djelovanje kojim će prije svega, policijski službenici dolaziti do informacija i sprječavati pojave kaznenih djela, razraditi koncept rada policije itd. A u postojećim uvjetima to je dovedeno u pitanje posebno zbog nestanka

policajca s ulice, rekao je, među ostalim, naglašavajući potrebu da se usporedo poduzimaju sve druge mjere.

Franjo Piplović (DC) izvijestio je da će **Klub zastupnika DC/HLS-a** podržati ovaj Prijedlog zakona budući da je situacija urgentna i da treba brzo djelovati. Kad imamo pred sobom sliku da na ulicama i u pojedinim novčarskim institucijama stradaju naši građani na jedan brutalan način i onda se zapravo očekuje od Vlade da oštro i kvalitetno reagira (kao i na pojavu ptičje gripe).

Da bi se popravilo stanje opće sigurnosti treba preispitati strategiju nacionalne sigurnosti (mrtvo slovo na papiru), glavni čimbenik sigurnosti je opremljena policija, policija mora prijeći u proaktivno djelovanje kojim će prije svega, policijski službenici dolaziti do informacija i sprječavati pojave kaznenih djela, razraditi koncept rada policije itd.

Svjesni smo i da ovaj zakon ne može biti savršen, no postavlja se pitanje zašto razbojnici napadaju kao u ovim novčarskim ustanovama i iz odgovora na to pitanje vjerojatno bi se došlo i do stvarnih razloga zašto se ta pojava širi u Hrvatskoj. Po našoj ocjeni, kaže, porast razbojništava u objektima i djelatnostima novčarskih tvrtki je što je novac i dalje jedna od najtraženijih roba, a glad za tim novcem je posebno porasla u uvjetima gospodarskih kriza i gospodarskih poremećaja, naveo je zastupnik. Neodoljivu želju za novcem pojačava percepcija u javnosti da se novcem može sve dobiti, postati ugledan član zajednice bez obzira na način kako se ostvario, rekao je, među ostalim podsjećajući i na našu surovu stvarnost da su mnoge od tih tvrtki bile lihvarske i da je novac isisan iz mnogih poduzeća u takvim novčarskim ustanovama.

Mnogi posluju s velikim količinama novca premda nisu organizirali ni minimalne mjere zaštite stoga taj sustav sigurnosti treba reorganizirati i uvesti proaktivni sustav koji će novčarskim institucijama davati prijedloge i kontrolirati kako provode zakonske obveze zaštite. Ovaj Klub zastupnika oštro se protivi konceptu pasivnog sigurnosnoga sustava koji služi samo otkrivanju počinitelja kaznenih djela te držimo nužnim uspostaviti sustav koji sprječava činjenje najtežih kaznenih djela razvojem sigurnosne kulture, standarda i operativnim djelovanjem, rekao je, među ostalim.

Prvo čitanje za ovaj zakon

Nenad Stazić (SDP) kaže da nitko ne dvoji da je stanje sigurnosti u Hrvatskoj sve lošije. Oružane pljačke su sve drskije a pljačkaši sve bolje organiziraniji. I sada je pitanje kako odgovoriti na to. Vlada misli da treba podići minimalne uvjete zaštite, da treba bolje naoružati policajce (dugo oružje na ulicama). Pa ćemo imati s jedne strane do zuba naoružane policajce na ulicama a s druge, strane kriminalce koji vjerojatno neće zbog toga odustati i nabavit će jače oružje pa je pitanje je li to pravi put. Zatim, ove predviđene zaštitne mjere (neprobojna stakla itd.) trebale bi biti u podzakonskim aktima a ne da se kriminalcima daju upute kako će svladati tu prepreku.

Imali smo uspješan projekt "policajac u zajednici" koji je trebalo nastaviti, trebalo bi poticati bezgotovinsko plaćanje, internet bankarstvo, mijenjati penalnu politiku (niske kazne su zapravo poticajne za pljaškaše), bolji rad USKOK-a i obavještajne zajednice, neki su od prijedloga zastupnika. A predloženi zakon raspraviti još jednom u drugom čitanju.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) drži da je ovo možda trenutak da se zamislimo jesu li država i društvo kapitulirali pred teškim, najtežim zločinima. Nedvojbeno je da se u zadnje dvije godine povećao kriminalitet, a posebno, što zabrinjava, najtežih i najpogibelnijih djela kao što su ubojstva i razbojstva. No zastupnica ne zna gdje to u Zakonu piše da policija treba biti brutalna (izja-

ve ministra) i to u postojećoj situaciji zvuči tragikomično. Uloga policije je samo da uhvati osumnjičenika, a tu ne pokazuje nikakve rezultate.

I ministar i Vlada smatraju da treba smiriti javnost i onda šalju u proceduru ovaj Prijedlog zakona, no prema njemu obveze policije nisu nikakve.

Na ovo potonji netočan navod reagirao je **Krunoslav Markovinić (HDZ)**, a **Tomislav Čuljak (HDZ)** na navod o otpuštanju policajaca koji su bili lojalni koalicijskoj vlasti.

I državni tajnik **Ivica Buconjić** odgovorio je na navod zastupnice da je ponovno na djelu politizacija policije. Bivša Vlada otpustila je 2 500 policajaca a za vrijeme ovog vodstva MUP-a nitko nije otpušten. Ovaj MUP i ova Vlada neće moliti kriminalne da prestanu kršiti zakon, beskompromisno primjenjivat će sve zakonske mjere koje su nam raspolaganju, a s kriminalcima nećemo razgovarati, rekao je, među ostalim, napominjući (primjedba zastupnika Stazića) da je projekt "kontakt policajac" krenuo u Zagrebu gdje je i najveći porast razbojništva i drugih kaznenih djela. Surovim kriminalcima ne mogu se suprotstaviti kontakt policajci nego dobro opremljeni interventni policajci i temeljni policajci.

S ispravkom navoda javio se **Šime Lučin (SDP)** (netočno da sadašnja Vlada ne politizira policiju), dr.sc. **Mato Crkvenac (SDP)** (policija ne bi trebala svoju obranu tražiti u tome da se okomljuje na eventualne reakcije udruga za ljudska prava) i **Pero Kovačević (HSP)** (pozornička služba je nekad bila glavni čimbenik sigurnosti).

Više novca za policiju

Dragica Zgrebec (SDP) kaže da su ove predložene izmjene posljedica sve češćih i sve brutalnijih razbojstava u Hrvatskoj, a navela je i takve primjere iz svoje Županije. Smatra da treba osigurati više novca za bolju opremljenost policije te stalno dodatno obrazovati policajce.

Mr.sc. **Miroslav Rožić (HSP)** smatra da predviđene mjere zaštite neće prido-

nijeti većoj zaštiti jer se ne odnose na razbojništva na ulici. Osvrnuo se i na neke konstatacije u raspravi pa tako i rekao da je projekt "policajac u zajednici" sve samo ne uspješan te da su policajci danas u Hrvatskoj jedna od najpotcijenjenijih profesija što se tiče plaća, razine sigurnosti obavljanja poslova. S druge strane, s ovakvom opremom i organizacijom policije nitko ozbiljan ne može računati da će se spriječiti i smanjiti broj razbojništava i uopće ići u bilo kakvu ozbiljniju bitku s kriminalom, pogotovo s organiziranim. Što se tiče predloženog zakona pitao je, među ostalim, da li se odredbe ovog zakona ne primjenjuju i na Sabor i na banku koja se nalazi unutar Sabora.

Pero Kovačević (HSP) u petominutnom javljanju u ime Kluba zastupnika HSP-a rekao je da pitanje opće sigurnosti građana nije stranačko pitanje i zbog toga treba poduzeti skup mjera. Policija se mora osloboditi svih nepolicijskih zadaća, ustrojiti prema stvarnim potrebama društva i djelovati u istom prostoru u kojem žive građani. Zaposlenici moraju biti opremljeni i plaćeni.

Najbitnija je opća sigurnost građana i ako od toga ne krenemo sve ovo neće proizvesti nikakve učinke. Mislimo da bi bilo najpametnije odustati od hitnog postupka u donošenju ovog zakona, rekao je, među ostalim.

Predloženo ne utječe na razbojništva na ulici

U ime Kluba zastupnika **HSU-a Silvano Hrelja (HSU)** istaknuo je zadovoljstvo da je u Istarskoj županiji u značajnom padu (prvih šest mjeseci 2005.) broj kaznenih djela. I ovaj Klub zastupnika smatra da je predloženi zakon trebao ići u redovnu proceduru, jer uopće ne utječe na smanjenje kaznenih djela, razbojništava na ulici, u trgovini, benzinskim postajama, kioscima, kućama, stanovima itd., gdje broj razbojništava utječe na sigurnost građana. Da bi se mogli prosuditi dosezi predloženog zakona potrebne su spoznaje kako to rade druge zemlje, rekao je zastupnik.

HSU ne spori predlagatelju da na ovaj način iskazuje brigu o sigurnosti građana Hrvatske i sigurnosti poslovanja novčarskih institucija iako predloženi zakon smatra nedostatnim, ali u konačnici zastupnici HSU neće biti protiv (Klub zastupnika HSU podnio dva amandmana).

Damir Kajin (IDS) govorio je u ime **Kluba zastupnika IDS-a**. Ovlaсти hrvatske policije moraju ostati u okviru uobičajenih koje nisu male i primjerene su trenutku, no neprimjereno je da hrvatska policija ne uspijeva otkriti najveći broj počinitelja najtežih hrvatskih pljački. To je problem, problem je i sigurnosti tih novčarskih institucija (možda im se više isplati zatvoriti male ekspoziure) naglasio je, među ostalim, rekavši da policajce treba stimulirati i plaćama a da građani očekuju da će policija biti maksimalno učinkovita.

Klub zastupnika DC-a, HSLS-a i LS-a izražava nezadovoljstvo što je Vlada reagirala na ovakav način jer na prvom mjestu odgovorne Vlade treba biti zašti-

ta njezinih građana, rekao je **Franjo Piplović (DC)**. Razbojstva ukazuju da razbojnici nisu prezali pred postojećim mjerama zaštite i da mjere treba zaoštriti i dići na višu razinu odgovornosti, kako same države tako i svih onih koji se bave novčarskim poslovima.

Ovaj Klub se zalaže za proaktivni sustav tako da se može preventivno djelovati prije nego dođe do nemilih djela i scena. Predlaže i da se promijeni naziv zakona (amandman - bez minimalne mjere).

Državni tajnik MUP-a **Ivica Bucunjić** u završnom osvrtu rekao je kako misli da je rasprava pokazala da postoji jedinstven stav da treba stanje sigurnosti i novčarskih institucija i građana popraviti i da su svi pokazali zabrinutost zbog razbojništava i brutalnosti počinitelja kaznenih djela. Ponovio je da je broj kaznenih djela u opadanju no da je očigledno došlo do promjene strukture tih kaznenih djela i povećava se broj razbojništava na banke, FINU, druge novčarske institucije. Normal-

no je da moramo voditi brigu i računa o svim drugim mjestima na kojima se događaju kaznena djela i preventivno djelovati.

Ova promjena Zakona jedna je od niza mjera. Svjesni smo da ne možemo samo promjenom zakona doći do smanjivanja broja kaznenih djela i da treba poboljšati opremljenost policije i tu je ovo vodstvo MUP-a napravilo određene korake, rekao je, među ostalim.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) rekla je da je netočno da je broj razbojništava u opadanju.

Rasprava je zatim bila zaključena. **Glasovanjem nije prihvaćen prijedlog zaključka Kluba zastupnika SDP-a da je o ovom zakonskom prijedlogu provedena rasprava u prvom čitanju.**

Hrvatski je sabor donio ovaj Zakon zajedno s prihvaćenim amandmanima 75 "za", 1 "protiv" i 2 "suzdržano" (dva amandmana Vlade RH i amandman Kluba zastupnika HSP-a).

D.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O DRŽAVNIM POTPORAMA

Preciznije odredbe o tržišnom natjecanju

Većinom glasova zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su Zakon o državnim potporama. Njime se ispunjavaju preuzete obveze iz ranije prihvaćenog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, te uređuju ovlaści Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja. Iz oporbenih klupa čulo se upozorenje da je problematičan sadržaj članka 10. Zakona, jer se njime Agencija stavlja iznad Hrvatskog sabora kada je riječ o sustavu državnih potpora. Vlada Republike Hrvatske kao predlagatelj zatražila je hitan postupak ističući da to proizlazi iz ranije preuzetih obveza,

ocjenjujući ujedno da se radi o jednom od važnijih koraka u pristupanju Europskoj uniji, a koji se izravno odnosi na uređenje tržišnog natjecanja. Istovremeno se ne narušava ranije uređeni sustav potpora na područjima od posebne državne skrbi, budući da se i u EU vodi računa o ravnomjernom razvoju svih regija.

O PRIJEDLOGU

Uvodno izlaganje u ime predlagatelja Vlade Republike Hrvatske podnio je mr.sc. **Ante Žigman**, državni tajnik

Ministarstva financija. Istaknuo je da predloženi tekst kojega je Vlada uputila po hitnom postupku, predstavlja jedan od važnijih koraka u pristupanju Europskoj uniji. On se izravno odnosi na tržišno natjecanje čiji je proces screeninga u tijeku, pa se time ujedno naši propisi usklađuju s pravnom stečevinom EU. Eventualno nedonošenje ili njegova neusklađenost može implicirati odgađanjem poglavlja tržišnog natjecanja, a koje predstavlja jedno od najtežih poglavlja između zemlje kandidata i Europske unije. Podsjetio je ujedno da je još ranije po sklapanju Sporazuma

o stabilizaciji i pridruživanju, utvrđeno da će se donošenje Zakona o potporama donijeti odmah nakon ratifikacije, što se dogodilo početkom ove godine.

Potrebno je otkloniti nedostatke u sustavu državnih potpora

Sustav državnih potpora u EU temelji se na primarnim i sekundarnim pravnim izvorima, te na sudskoj praksi Europskog suda pravde. Navedeni pravni izvori dio su pravne stečevine koju su zemlje kandidatkinje dužne preuzeti kao preduvjet za članstvo u EU u svoje nacionalno zakonodavstvo i pravni sustav. Provedba sustava državnih potpora uvedenih u hrvatski pravni sustav donošenjem Zakona o državnim potporama i Uredbe o državnim potporama 2003. godine, pokazala je određene nedostatke u praksi. Od Europske komisije upozoravano je na nedostatke koji su ujedno predstavljali kršenje potpisanog sporazuma o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Ove su primjedbe i sugestije prihvaćene, pa je potrebno da se kroz predloženi Zakon obavi potrebno usklađivanje i uredi sustav državnih potpora.

Primanjem u članstvo EU predmetni zakon prestaje važiti jer Hrvatska preuzima propise koji važe u Europskoj uniji. Dakle, izravnim povezivanjem sustava državnih potpora ovim se Zakonom uređuju; obveze Republike Hrvatske iz članka 70. Sporazum, nomotehničke izmjene pojma povlastica u prednosti kao i daljnje usklađivanje definicija opće zabrane i izuzeća od opće zabrane s pravnom stečevinom EU prema prijedlozima Europske komisije. Istovremeno se nomotehnički usklađuju pojmovi i nadležnosti, te uvodi odredba o mogućnosti osnivanja stručnih i savjetodavnih tijela, te primjene pravila temeljem članka 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i europskih zajednica.

Analizirao je zatim pojedine promjene u odnosu na trenutno važeći zakon, ističući da se ustrojstvom efikasnog sustava kontrole državnih potpora želi osigu-

rati ravnopravno tržišno natjecanje svih sudionika na tržištu. To ujedno znači da nitko od sudionika ne bude doveden u neravnopravni položaj davanjem prednosti putem dodjele državne potpore. Teži se ujedno i da primatelj potpore ne prikriva svoju neefikasnost na tržištu. Pozitivni učinci dovest će do rješavanja pitanja efikasnosti ovih značajnih dijelova hrvatskog gospodarstva, vodeći računa o jednakom tretmanu. To je predviđeno donošenjem ovoga Zakona, te Uredbom koja će biti dovršena nakon donošenja predloženog zakonskog akta. Zbog navedenih okolnosti potrebno je da se predloženi zakonski tekst donese u hitnom postupku, zaključio je državni tajnik Ante Žigman.

RADNA TIJELA

O predloženom tekstu očitovala su se i nadležna radna tijela Hrvatskog sabora. **Odbor za zakonodavstvo** podupro je njegovo donošenje ne protiveći se prijedlogu predlagatelja o hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga podnio je primjedbe i prijedloge prema kojima su neprihvatljiva rješenja kojima je mišljenje Agencije obvezujuće, pa tako i Hrvatski sabor ne može donijeti zakon ako nema pozitivno mišljenje Agencije. Isto se odnosi na odgovarajući način na podzakonske akte, odnosno akte tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (članci 11. i 12.). Ujedno je potrebno doraditi prijelazne i završne odredbe članaka od 21. do 25. zbog preciznijeg pravnog i nomotehničkog izričaja.

Predloženim tekstom usklađuje se sustav državnih potpora s propisima u Europskoj uniji.

Odbor za financije i državni proračun kao matično radno tijelo podržalo je prijedlog Vlade Republike Hrvatske. U raspravi je upozoreno da je s obzirom na nedovoljno restrukturirano gospodarstvo, Hrvatska prerano preuzela obveze koje izviru iz Sporazuma o stabilizaci-

ji i pridruživanju, a koje se odnose na državne potpore. Trebalo je ostaviti mogućnost da se u pregovorima s EU pokuša prolongirati razdoblje u kojem bi Hrvatska mogla državnim potporama i dalje pomagati brže restrukturiranje određenih gospodarskih grana, a posebno brodogradnje i poljoprivrede. Većinom glasova podržan je prijedlog o hitnom postupku kao i prijedlog da Sabor donese predloženi zakonski tekst. **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu** jednoglasno je i bez rasprave predložio Saboru donošenje Zakona o državnim potporama.

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu o navedenom je aktu raspravljao u svojstvu zainteresiranog radnog tijela. U raspravi koja je uslijedila nakon uvodnog izlaganja zastupnici su podržali donošenje ovog Zakona, predlažući da se jasnije definiraju i propišu državne potpore koje se dodjeljuju iz državnog proračuna, te iz proračuna jedinica lokalne samouprave. S tim u svezi predloženo je da predlagatelj svojim amandmanom otkloni navedene nejasnoće. Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje Zakona o državnim potporama.

Vlada Republike Hrvatske obvezna je osigurati što povoljniji položaj gospodarstva Republike Hrvatske.

Odbor za europske integracije proveo je raspravu te pohvalio razinu usklađenosti Prijedloga zakona kao i odluka o donošenju novog, sveobuhvatnog Zakona o državnim potporama. Posebno je istaknuta potreba navikavanja javnosti na drugačije uređenje odnosa nadležnosti institucija koje sudjeluju u sustavu nadzora. Naime, članstvo Republike Hrvatske u Uniji donijet će izravnu nadležnost institucija Unije nad pitanjima sustava državnih potpora, odnosno izravnu primjenjivost pravne stečevine Unije na domaći sustav državnih potpo-

ra. Odbor je nakon provedene rasprave jednoglasno utvrdio da je Konačni prijedlog zakona o državnim potporama usklađen s pravnom stečevinom Europske unije i pravnim aktima Vijeća Europe, te da ispunjava obveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

AMANDMANI

Zastupnik **Niko Rebić (HDZ)** podnio je amandman na članak 10. kojim se definira obveza i procedura odobrenja državne potpore zadržane u Prijedlogu zakona koji se upućuje na Vladu Republike Hrvatske.

RASPRAVA

U raspravi koja je uslijedila nakon izlaganja predstavnika predlagatelja, prvi je u ime Kluba zastupnika SDP-a govorio zastupnik **Josip Leko**. Rezimirajući navedene potrebe o usklađivanju propisa, dodao je da uvjeti tržišnog natjecanja Europske zajednice uključuju institut kontrole državnih potpora i u državama članicama kao i u državi koja pristupa EU.

Nije dobro da Agencija Saboru uvjetuje suglasnost

Međutim, mnoge su zemlje u postupku prije pristupanja zaključile tzv. "preferencijalni sporazum" koji je u pravilu bio asimetrično postavljen u korist zemalja kandidata. Obično se radilo o tome da zemlje kandidati zadrže svoje carinske i druge tarife ili neke druge potpore kako bi i dalje štatile svoje gospodarstvo u samom postupku pridruživanja EU. Zapitao je ujedno da li se i Hrvatska izborila za takav pristup, ocjenjujući da se radi o temeljnom pitanju kod ovog zakona. Podržavamo prihvatanje preuzetih obveza koje izvire iz Sporazuma, ali to ne umanjuje Vladinu obvezu da osigura što povoljniji položaj gospodarstva Republike Hrvatske. Napomenuo je zatim da se ne smiju izigravati standardi o državnim potporama, a onda je analizirao pojedine segmente predloženog zakonskog tek-

sta. Upitao je ujedno koliko ovi propisi primjerice osiguravaju državne potpore u brodogradnji. Smatra ujedno da Hrvatska mora primarno procjenjivati da li se kroz sustav potpora osigurava i osposobljava hrvatsko gospodarstvo za konkurentnost. Ocijenio je istovremeno da postoje određene manjkavosti na putu da se ekonomskim mjerama ojačaju pojedine gospodarske grane do ulaska u EU. Ukoliko Vlada nema osmišljenu strategiju gospodarskog razvoja, onda sigurno ne može imati ni plan programa državnih potpora ili projekata, konstatirao je zastupnik Leko. Predlagatelj nije napomenuo da ovaj Zakon stupa na snagu u roku od 8 dana od objave u "Narodnim novinama". Istodobno usklađivanje sa standardima EU nije dovelo do osiguranja specifičnih potreba hrvatske privrede i hrvatske države do pristupanja Europskoj uniji. Zbog navedenih okolnosti bilo bi dobro da se provede prvo zakonsko čitanje, a do drugog bi trebalo napraviti plan i program potreba u državnim potporama Vlade Republike Hrvatske. One su različite od potpora i potreba EU i zemalja članica, a takav pristup potvrđuju i primjeri Slovenije, Španjolske, Češke i Slovačke. Analizirao je zatim i pojedine segmente o ovlastima i suglasnostima koje osigurava Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja. Zbog zakonskih i ustavnih razloga, nije dobro da Agencija uvjetuje Saboru pozitivnu suglasnost. Definirao je zatim Ustavnu poziciju državnih subjekata, podsjećajući da se prilikom preuzimanja odredbi moralo voditi računa o postojanju našeg pravnog sustava. Nije naišao na sličnu praksu ranijih članica-kandidata, pa se bez jasnog uređenja ovog krupnog pitanja ne bi mogao prihvatiti predloženi tekst.

Raščlanio je zatim i sam sustav potpora, zamjerajući što se nismo izborili za specifične potpore kada je riječ o područjima od posebne državne skrbi. Mi podržavamo provedbu prihvaćenih obveza iz Sporazuma, ali ne bez dobre analize, pa bi predloženi tekst trebalo prihvatiti u prvom čitanju, zaključio je zastupnik Leko govoreći u ime Kluba zastupnika SDP-a.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Pero Kovačević (HSP)** cjelovito definirajući karakter međunarodnih ugovora. Smatra da se ovdje radi o opasnom presedanu i da prilikom donošenja ovog zakona treba dobro pripaziti na sporne detalje.

Izostanu li državne potpore, mnogi sektori naći će se u velikim gospodarskim problemima

U nastavku rasprave koja je uslijedila nakon stanke, prvi je u ime **Kluba zastupnika HSS-a**, govorio zastupnik mr.sc. **Božidar Pankretić**. I on je ocijenio da u predloženom tekstu ima nejasnih detalja koji se odnose na novi sustav državnih potpora. Podsjetio je na zakonske odredbe donesene još 2003. godine, te na određene nedostatke koje bi trebalo ispraviti kroz praksu. Analizirao je zatim i sadržaj Rezolucije o strategijskim odrednicama pregovora Republike Hrvatske s Europskom unijom, koju je Sabor donio 14. 10. 2005. godine. U točki 7. navodi se da je potrebno osigurati i određena prijelazna razdoblja, uključujući i sustav potpora u sektorima brodogradnje i industrije čelika. I on je spomenuo da se ovim tekstom Agencija stavlja ispred hrvatskog parlamenta, a istovremeno smo svjesni da je kod nas vrlo malo poduzeća koja mogu uspješno konkurirati na europskom tržištu. Ovakvim pristupom ograničavamo potpore mnogim sektorima koji bi se mogli naći u vrlo teškoj poziciji ukoliko se prihvate ponuđena rješenja. Dobro je što se ovim aktom ne uređuje sustav potpora u poljoprivredi i ribarstvu. Nisu riješeni raniji problemi u nekim segmentima gospodarstva, pa se mogu nazrijeti i dodatni problemi.

Govorio je zatim o pojedinim iskustvima drugih zemalja, ističući primjer Slovačke i povezujući ih s našim sustavom potpora u gospodarstvu i poljoprivredi. Ocijenio je da je naš sustav potpora poljoprivredi bio usklađen, ali usprkos tome nisu postignuti očekivani rezultati ni efekti slič-

nih opsega u Europskoj uniji. Imajući na umu krajnji politički čin, olako prepuštamo Agenciji da se administrativno bavi ovim pitanjem, pa postoji opasnost od još slabijih rezultata. I u pojedinim perspektivnim sektorima poput turizma mogu se očekivati dodatni problemi ukoliko izostanu državne potpore. Mi ćemo vjerojatno donijeti ovaj zakonski akt i spustiti se na razinu dozvoljenih državnih potpora, ali postoji objektivna opasnost da strada hrvatsko gospodarstvo, zaključio je zastupnik Pankretić.

U ime **Kluba zastupnika IDS-a** govorio je zastupnik **Damir Kajin** koji se uvodno složio o potrebi usklađivanja propisa sa zakonodavstvom Europske unije. Ovdje zapravo nema izbora jer se odlučuje između Europe i Balkana, a čak i države koje nisu članice poput Norveške plaćaju godišnje oko milijardu EUR-a da budu prisutne na ovom velikom tržištu.

Potpore najpotrebnije poljoprivredi i brodogradnji

Iduće bi godine Hrvatska trebala povući oko 140 milijuna EUR-a iz predpristupnih fondova, koji su već djelomično i ugrađeni u proračun za 2006. godinu. Analizirao je zatim visinu i iznose sredstava koji su se do sada izdvajali za državne potpore, ocjenjujući da je najranjivija grana gospodarstva upravo poljoprivreda. Zbog usitnjenog posjeda od oko 2,8 hektara po domaćinstvu konačna proizvodnja ne donosi pozitivne rezultate ni kvalitetu. I brodogradnja bilježi značajne gubitke, pa bez državnih potpora jednostavno ne bi mogla opstati. Vegetira i sustav željeznica, industrija čelika, a veliki dio proračuna odvaja se za mirovine i ostala socijalna davanja. Za investicije ostaje tek oko 15 milijardi kuna, uključujući i sredstva Hrvatskih autocesta.

Posvetio se zatim detaljnijoj analizi pojedinih članaka predloženog teksta, utvrdivši da bi rezultati kod nas bili i bolji kada bi se okrenuli konceptu i logici decentralizacije umjesto da ustrajavamo na logici državnih poti-

caja. Bilo bi korisno kada bi se država počela rješavati pojedinih prihoda, jer sam Zagreb ima proračun od 6 milijardi kuna. Takvim se konceptom javlja prijetnja da se sve koncentrira oko jednog centra, a problem je i što svaka Vlada prikupljena sredstva dijeli onim sredinama gdje su njeni simpatizeri na vlasti. Osvrnuo se i na sadržaj članka 10. ocjenjujući da se njegovom provedbom zapravo stvara Vlada u sjeni koja će izdvojena sredstva za subvencije usmjeravati onim strankama koje participiraju u hrvatskoj vlasti. Navodi o neovisnosti ovih struktura spadaju u priče za malu djecu, i ne smije se dopustiti da vladaju institucije koje nemaju izborni legitimitet. Potrebno je sačuvati hrvatsko gospodarstvo i decentralizirati Hrvatsku, a Agenciju neka vodi netko iz oporbe uz dva člana, koje bi imenovala vladajuća većina.

I zastupnik Kajin složio se s konstatacijama zastupnika Leke da se ovakvim pozicioniranjem Agencije narušavaju ustavne odredbe i ovlasti Sabora. Nitko ne bi smio narušavati ove odnose, zaključio je zastupnik Kajin, apelirajući na potrebu da se sačuva preostalo nacionalno gospodarstvo.

Veliki dio proračuna odvaja se za mirovine i socijalna pitanja, dok za investicije preostaje oko 15 milijardi kuna, uključujući i sredstva Hrvatskih autocesta.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Krunoslav Markovinović (HDZ)** ocjenjujući da je proizvoljna tvrdnja kako Vlada dijeli potporu tamo gdje su na vlasti njeni simpatizeri. Nakon toga se za riječ ponovno javio državni tajnik Ante Žigman želeći istaknuti kako je Agencija odgovorna isključivo Hrvatskom saboru kojemu podnosi godišnje izvješće u svome radu. Objasnio je ujedno i nadolazeći sustav potpora koje će biti nešto niže, uz napomenu da se ovdje ne obuhvaćaju potpore za poljoprivredu i ribarstvo.

Potrebno usklađivanje propisa sa zakonodavstvom EU

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je zastupnik **Zdravko Sočковиć**. Istaknuo je da se ovim zakonskim prijedlogom zakonodavstvo Republike Hrvatske usklađuje sa zakonodavstvom Europske unije. Zakon o državnim potporama ujedno je usklađen sa novim ustrojem Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja. Budući da Hrvatska i sama želi postati članicom Unije, onda je za ostvarenje ovog strateškog cilja potrebno daljnje usklađivanje propisa. Istovremeno se vodi računa i o potrebi da se naša zemlja nakon primanja u punopravno članstvo pripremi za primanje sustava državnih potpora Europske unije. Obrazložio je zatim detalje oko usklađivanja propisa, te pojasnio pojedine nomotehničke izmjene i sustav izuzeća. Predloženim izmjenama otvara se mogućnost da Agencija na zakonski prijedlog izdaje obvezno prethodno mišljenje koje se dostavlja Vladi i Hrvatskom saboru. U slučaju prijedloga državne potpore pred drugim državnim tijelima, Agencija sudjeluje u postupku davanja obveznog prethodnog odobrenja. Bitno je istaknuti da nepodnošenje prijedloga akata koji sadrže odredbe o državnim potporama bez odobrenja Agencije dovodi do nezakonitosti. Zato je predloženo da u tom slučaju Agencija naredi povrat sredstava ako su iskorištena temeljem nepostojećih odredbi. Klub zastupnika HDZ-a ima primjedbu na članak 10. prema koje je mišljenje Agencije obvezujuće, jer na taj način Hrvatski sabor ne može donositi zakon ukoliko mišljenje nije pozitivno. To se također odnosi i na podzakonske akte odnosno akte tijela jedinica lokalne i područne samouprave vezane uz članke 11. i 12. Primjedba je iznijeta i na prijelazne i završne odredbe članka od 21. do 25. gdje je nužno pravno i nomotehnički doraditi njihov izričaj.

Podržavamo donošenje hitnim postupkom, jer se ovim Zakonom nastavlja daljnje usklađivanje hrvatskog sustava sa sustavom državnih potpora Europske unije. Na kraju je ocijenio da Vlada ima

osmišljenu strategiju razvoja u koju će se implementirati i predloženi zakonski tekst, a kojega Klub podržava.

Zastupnik **Željko Pavlic** govorio je u ime **Kluba zastupnika PGS-a, SBHS-a i MDS-a**. I navedene regionalne stranke dijele izneseno mišljenje kojim bi se u ovom slučaju trebao ipak primijeniti redovan postupak. Time bi se dobilo vremena za potrebne korekcije, ali i za pripremu naših gospodarskih subjekata za standarde koji se provode u članicama EU. Izrazio je bojazan da će brodogradnja, poljoprivreda, te drvna i tekstilna industrija izaći nespremnne na ovu tržišnu utakmicu. Ove je konstatacije potkrijepio iznoseći podatke o skromnim potporama koje su dobili tekstilci za tekuću godinu. Uz dodatnu konkurenciju s istoka ova je djelatnost osuđena na propast, a pogotovo ako izostanu značajnije državne potpore, upozorio je zastupnik Pavlic.

Spominjući davanje državne pomoći jednom španjolskom brodogradilištu, zastupnik je ilustrirao koliki značaj potpora daju sve vlade kako bi dale poticaja vlastitoj proizvodnji. Možda bi bilo bolje da sadašnja Vlada smanji porezne obveze našim gospodarskim subjektima, jer bi se time ujedno izbjegla i arbitrarnost koja je mjestimično primjetljiva. Ove mogućnosti nisu izbjegnute ni u predloženom zakonskom tekstu koji Agenciju stavlja iznad Vlade i Sabora, što bi svakako trebalo izbjeći. Predložio je da se predloženi zakonski tekst uputi u drugo čitanje i da se uvede prijelazni period od godinu dana. U tom bi se periodu putem subvencija i potpora trebalo pomoći našim najsposobnijim gospodarskim granama da budu što konkurentnije, a time bi se ujedno ocijenilo i objektivno stanje gospodarstva na našem tržištu.

Potrebno nezavisno i operativno tijelo

Zastupnik **Franjo Piplović** iznio je razmišljanja i stavove **Kluba zastupnika DC-a, HSLS-a, LS-a**. Sukladno postignutom Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, Hrvatska bi trebala osno-

vati nezavisno operativno tijelo kojemu će povjeriti ovlasti odobravanja programa državne potpore, te naređivati njen povrat ukoliko su stečene nezakonito. Treba spriječiti moguće zloporabe i u slučaju da se naruše tržišna pravila stvaranjem monopola. Budući da se dosadašnji sustav državnih potpora pokazao manjkavim, potrebno je ispraviti uočene nedostatke, a provedbom predloženog teksta ujedno se približavamo pravilima i standardima EU i na ovom polju.

Ocijenio je da su dosadašnje potpore nerijetko bile utemeljene na određenim voluntarističkim pravilima, a i njihova se učinkovitost u više slučajeva nije potvrdila. Bilo je slučajeva kada su potpore zloupotrebene ili se planirani projekti jednostavno nisu realizirali, pa je predloženo usklađivanje potrebno i dobrodošlo. Opisao je zatim ulogu i ovlasti Agencije koja mora na transparentan način nadzirati korištenje državnih potpora, te podnijeti redovito izvješće o svom radu Hrvatskom saboru.

Upozorio je ujedno da Agencija ne predstavlja prepreku već pomoć i stručno-zakonodavni filter, između predlagatelja s jedne, te Vlade i Sabora s druge strane. Mi smatramo da o svim detaljima treba odlučivati politika, pa nam se čudnima čine i odredbe sadržane u članku 10. kojim se propisuje prethodno pozitivno obvezujuće mišljenje Agencije.

Potrebno je donijeti strategiju programa potpora

Govoreći u ime **Kluba zastupnika HNS-a**, zastupnik **Antun Kapraljević** predložio je da se provede prvo čitanje, ocjenjujući da su na tom tragu čak i prijedlozi i primjedbe formulirani u stavovima Kluba zastupnika HDZ-a.

Ako se donese predloženi tekst, onda Sabor više nije u mogućnosti da išta određuje Agenciji, jer sve ono što bi se trebalo donijeti mora otići na prethodno mišljenje, a sve ostale stvari moraju ići na odobrenje. Upozorio je da nigdje ne piše kada niti koje to podzakonske akte, Agencija treba donijeti, pa se time otvara mogućnost nepoštivanja ovog zakona. Analizirao je zatim i detalje oko pri-

jelaznog razdoblja, gdje bi se u slučaju nepreciznih odredbi pojedine grane poput brodogradnje jednostavno mogle ugasiti. Zato je potrebno donijeti strategiju programa, te odrediti provođenje uz poštivanje preuzetih vremenskih rokova.

Postavlja se i pitanje potpore u odnosu na statističke regije, gdje bi se pratila sva ulaganja u pojedine projekte. Zastupnik Kapraljević je na kraju rekao da će glasovati protiv rečenog zakonskog teksta, pozivajući se pri tome i na primjedbe koje su se čule iz izlaganja predstavnika Kluba zastupnika HDZ-a.

Budući da Hrvatska i sama želi postati članicom Unije, potrebno je daljnje usklađivanje propisa.

Potpuno je netočan navod da bi Agencija bila iznad Sabora, ispravio ga je zastupnik **Krunoslav Markovinović (HDZ)**, dodajući da treba dati povjerenje stručnjacima. Riječ je zatražio i državni tajnik **Ante Žigman** koji je precizirao pojmove vezane uz sustav regionalne potpore. Potpore koje idu prema regijama nisu predmet ovoga Zakona, a vezano za donošenje uredbi to je definirano Zakonom, odnosno uredba bi se donijela u roku od 60 dana od donošenja ovoga Zakona. Objasnio je zatim da će se dozvoliti restrukturiranje pojedinim sustavima poput željeznica, ističući da su za ove poslove već izdvojena proračunska sredstva. Vlada ne može pristati na dva čitanja i to zbog odredbi koje su sadržane u ratificiranom Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Njime se traži usklađivanje s važećim Zakonom u EU do ožujka 2006., a ti su rokovi vrlo blizu, zaključio je predstavnik predlagatelja.

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** javio se zbog ispravka netočnog navoda i konstatirao da se zakon ne može tumačiti izvan pravila koja postoje za njihovo tumačenje. I zastupnik **Antun Kapraljević (HNS)** zatražio je ispravak, te ocijenio da se Zakon stigne donijeti i u slučaju primjene drugog čitanja. U svakom slu-

čaju treba skinuti odredbe koje Agenciju stavljaju iznad Hrvatskog sabora.

Obveze proizlaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

U ime **Kluba zastupnika HSP-a** govorio je dr.sc. **Tonči Tadić** koji se također pridružio glasovima zastupnika koji su tražili redovnu proceduru i provođenje drugog čitanja. Podsjetio je zatim da je upravo zbog ovakvih formulacija svojedobno Klub zastupnika HSP-a tražio referendum. Citirao je zatim pojedine dijelove iz navedenog teksta iz kojega jasno proizlazi da će Vlada Republike Hrvatske osnovati neovisno tijelo koje će biti jedino nadležno za visinu potpore.

Potrebno je spriječiti daljnje zloporabe državnih potpora, te omogućiti pojave monopola na tržištu.

Iz teksta čak proizlazi da će Vlada biti dužna podnositi izvješća i tražiti dopuštenje za razinu potpore, a Sabor se ni ne spominje. Agencija svoj posao usklađuje s zahtjevima Komisije europskih zajednica, a ne s interesima i potrebama hrvatskog gospodarstva i regija. Ispada nebitnim hoće li Sabor prihvatiti godišnje izvješće Agencije koja ministarstvi odobrava oblike i razinu potpore. Sada je teško tražiti izmjenu teksta Sporazuma, iako se ovakva situacija mogla izbjeći sporijim i pažljivijim pristupom, ocijenio je zastupnik Tadić. Drugom varijantom bilo bi moguće napraviti Zakon o potporama bez spornoga članka, kako bi Vlada i Sabor mogli iskoristiti svoje ustavne ovlasti, zaključio je predstavnik Kluba zastupnika HSP-a upozoravajući da se bez ove izmjene ne može prihvatiti predloženi zakonski tekst.

Zastupnik **Kruno Peronja (HDZ)** ocijenio je da je potrebna primjena hitnog postupka, jer ne postoje razlozi zbog kojih bi trebalo čekati donošenje zakona i propisa. Radi se o modernom

tekstu koji je usklađen s europskim standardima, a jedino bi trebalo precizirati rješenja predložena člancima 2. i 3. u smislu da se izrijeком propiše da li se državne potpore dodjeljuju iz državnog proračuna ili iz državnog proračuna i proračuna jedinica područne i regionalne samouprave. Ta bi se formulacija trebala pravno jasnije definirati. U replici koja je uslijedila zastupnik **Pero Kovačević (HSP)** istaknuo je da se donošenjem ovog zakona ograničavaju ovlasti Hrvatskog sabora pa bi trebalo pronaći model kojim bi se uklonile opisane situacije. U svom odgovoru zastupnik Peronja ponovio je da nema potrebe za drugim čitanjem precizirajući suštinu samog prijedloga.

Preuzete obveze trebaju se ispunjavati

Zastupnica **Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ)** podsjetila je da se preuzete obveze trebaju ispunjavati. I sama je pojasnila okolnosti donošenja Sporazuma, jer je u tom trenutku bila zastupnica u tadašnjem Županijskom domu koji je upozoravao na moguće posljedice koje izviru iz teksta Sporazuma. Smatra da bi trebalo zadržati upliv na odlučivanje o potporama na području od posebne državne skrbi. Govorila je zatim o hipotetičkim mogućnostima predlaganja i dobivanja sredstava potpore posredstvom Agencije. Smatra međutim, da buduće odnose ne treba nužno analizirati u ozračju mogućih konflikata između Agencije s jedne, te Vlade i Sabora s druge strane. Potrebno je preciznije odrediti suradnju i odnose između države i tijela samouprave koja se odnosi na pitanje potpora i izvora financiranja. Istovremeno ne vidi zapreku za donošenje po hitnom postupku, imajući u vidu i preuzeti kalendar s obvezama. Ocijenila je kako je Ministarstvo financija ipak uspjelo izraditi jednu prihvatljivu i kompromisnu varijantu kojom se uvodi red i ujednačava praksa vezana za potpore na nivou čitave Hrvatske. Ovakvim se pristupom na području dodjele potpora uvodi više reda pa bi nas i ta činjenica

trebala radovati, zaključila je zastupnica Ivana Sućec-Trakoštanec.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Josip Leko** te ocijenio da je netočno da je ovakav zakon proizvod Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Nitko nije zabranio Vladi da prije rečenog prijedloga donese Program državnih potpora i projekata potrebnih gospodarstvu. Za repliku se javio i zastupnik **Pero Kovačević** ukazujući da slijedom prihvaćenog Sporazuma sada dospijevaju na naplatu raniji propusti.

Zastupnica **Ivana Sućec-Trakoštanec** u svom je odgovoru konstatala da je Prijedlog zakona o državnim potporama samo jedan djelić o obvezama koje proizlaze iz Sporazuma.

Agencija preuzeti posao usklađuje sa zahtjevima Komisije europskih zajednica, a ne s interesima i potrebama hrvatskog gospodarstva i regija, pa je nebitno hoće li Sabor prihvatiti izvješće.

Državni tajnik u Ministarstvu financija **Antun Žigman** dao je završni osvrt, istaknuvši da članak 70. navedenog Sporazuma obvezuje Vladu da predloži ovaj zakon. Time se ujedno uređuju elementi vezani uz tržišno natjecanje budući da sustav EU ne poznaje podjelu proračuna na državni i tzv. lokalni. Govoreći o regionalnim potporama, ovim se prijedlogom ne narušavaju ostali zakoni, odnosno "lex specialis" za brdsko-planinska područja, otoke, grad Vukovar i područja od posebne državne skrbi, uključujući i odredbe koje se odnose na porez na dohodak. Takav pristup prepoznaje i Europska agencija za statistiku "Eurostat" jer se i inače daje snažnija potpora slabije razvijenim regijama. Pojasnio je zatim i često citirani članak 10., ocjenjujući da će se voditi računa o namjeni trošenja novca poreznih obveznika. Ponovno je upozorio da Hrvatska ima dvostruko veći iznos subvencija u bruto domaćem proizvodu u odnosu na nove zemlje članice i četverostruko veći

iznos u odnosu na prosjek država članica EU.

Vlada će i dalje voditi računa o strateški važnim granama gospodarstva poput poljoprivrede ili brodogradnje, a proces prilagodbe važnih sektora bit će predmet pregovora između Republike Hrvatske i Europske unije. Zbog već navedenih okolnosti potreban je hitni postupak, zaključio je predstavnik predlagatelja, uz napomenu da će se prihvaćanjem Zakona stvoriti uvjeti kojima bi svi gospodarski subjekti na tržištu imali jednaki tretman.

Zastupnik **Josip Leko** javio se za ispravak netočnog navoda, napominjući da je prema riječima državnog tajnika ostao na snazi Zakon o brdsko-planinskim područjima. Sukladno tome, sve su se potpore mogle utvrditi prije donošenja predloženog teksta. Za ispravak netočnog navoda javio se i zastupnik **Tonči Tadić** te iznio mišljenje da se nije trebalo pribjegavati institutu hitnog postupka. S jedne strane žuri se sa zakonskim prijedlozima zbog ulaska u EU, a s druge strane kasnimo kod donošenja karte potpora koja bi nam mogla biti element za pregovore.

Predsjedavajući je zatim konstatirao da je time ujedno zaključena rasprava.

U nastavku rada Hrvatskog sabora pristupilo se glasovanju. Prvo je ministar financija, Ivan Šuker prihvatio amandman zastupnika Nike Rebića koji je time postao sastavnim dijelom Zakona. Većinom glasova sa 73 "za", 1 "suzdržanim" i 23 "protiv", donesen je Zakon o državnim potporama kako ga je predložio predlagatelj, zajedno s prihvaćenim amandmanom.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ŠUMSKOM REPRODUKCIJSKOM MATERIJALU

Zastupnici Hrvatskog sabora su većinom glasova, po hitnom postupku, prihvatili Konačni prijedlog zakona o šumskom reprodukcijском materijalu.

Državni tajnik u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva **Herman Sušnik** izložio je Prijedlog zakona. Uvodno je rekao da je zadaća predloženog Zakona uvođenje postupaka u proizvodnju i promet šumskim reprodukcijским materijalom koji su usklađeni s međunarodnim zakonodavstvom i to smjernicom Vijeća ministara koja regulira ovaj segment tržišta. Republika Hrvatska se može pohvaliti činjenicom da je najveći dio naših šuma prirodnog sastava koje je moguće očuvati jedino jasnom zakonskom regulativom. Novost koju donosi ovaj Zakon je razradba šumskog reprodukcijского materijala u četiri kategorije i to poznatog podrijetla, selekcioniran, kvalificiran i testiran, te jasno definirani uvjeti za promet i proizvodnju za svaku kategoriju zasebno. Zakonom se propisuju i posebni uvjeti za stavljanje u promet, uvodi se i svjedodžba koja mora pratiti svaku partiju reprodukcijского materija-

la kao i upisnici u kojima će se voditi evidencija onih koji se bave proizvodnjom, prometom ili uvozom ovog materijala. Posebno se razrađuje postupak pri uvozu, nastavio je, a osniva se i sjemenska štedionica koja bi trebala štiti od eventualnog pomanjkanja reprodukcijского materijala i s ciljem očuvanja genetske raznolikosti. Zakonom se također definira i povjerenstvo za šumski reprodukcijский materijal kao savjetodavno tijelo ministarstva sa ciljem da se brine i predlaže mjere i aktivnosti koje će pripomoći stručnom razvoju ovog područja u RH. Državni tajnik završio je riječima da će "prihvaćanje ovog zakona unaprijediti važno područje šumarske djelatnosti, izjednačiti proizvodnju, promet i uvoz s kriterijima koji su propisani u zemljama Europske unije".

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona i na tekst Konačnog prijedloga nemaju primjedbi.

Odbor za europske integracije podupire donošenje ovog Zakona.

Jedini u raspravi govorio je **Tomislav Tomić (HDZ)** u ime **Kluba zastupnika HDZ-a** koji je pozdravio donošenje Zakona o šumskom reprodukcijском

materijalu koji, kako je predložen, nastoji maksimalno regulirati proizvodnju, promet i uvoz reprodukcijского materijala i božićnih drvaca, a ujedno i štiti domaće proizvođače i omogućava im nesmetan međunarodni promet i trgovinu. Noviteti u ovom zakonu su četiri nove kategorije reprodukcijского materijala, svjedodžbe za opće uvjete prometovanja, posebni uvjeti za stavljanje u promet križanaca i genetski modificiranog materijala kao i uvođenje deklaracija dobavljača i reguliranje područja provenijencije koje su do sada bile sjemenske jedinice. "Smatramo vrlo bitnim godišnji popis sjemen-skih objekata, izrada programa gospodarstva objektima te definiranje tko radi koju kategoriju šumskog reprodukcijского materijala", dodao je. Ovim Prijedlogom zakona također se regulira prikupljanje materijala i razmjena informacija na nivou Europske unije kao što je i detaljnije razrađena problematika nadležnih nadzora.

Zastupnici su većinom glasova, sa 94 glasa "za" i 3 "suzdržana", prihvatili Konačni prijedlog zakona o šumskom reprodukcijском materijalu.

A. F.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU IZMJENA I DOPUNA STATUTA HAŠKE KONFERENCIJE O MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU

Zastupnici Hrvatskog sabora su većinom glasova, po hitnom postupku, prihvatili Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju izmjena i dopuna Statuta Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu.

Haška konferencija o međunarodnom privatnom pravu globalna je međuvladina organizacija sa 65 država članica, a u njezin rad je uključeno više od 110 država svijeta. Hrvatska je njena članica od 12. lipnja 1995. godine, a stranka je Statuta Haške konferencije od 1. listopada 1995. godine. U svom radu Haška konferencija posebnu pozornost posvećuje pitanjima kao što su nadležnost sudova, primjenjivo pravo, priznanje i izvršenje sudskih odluka, trgovačkom i bankarskom pravu, međunarodnom građanskom postupku, zaštiti djece te braku i osobnim statusima građana. Rad na Izmjenama i dopunama Statuta Haške konferencije započeo je još 2002. godine kada je postignuta načelna

suglasnost o tome da se zbog specifične materije kojom se bavi Haška konferencija (kodifikacija međunarodnog privatnog prava) i nadležnosti Europske zajednice u odnosu na države članice u tom području, opravdano otvoriti mogućnost da Europska zajednica, trenutno u statusu promatrača, u budućnosti sudjeluje u radu Konferencije kao punopravna članica. Polazeći od kontinuirane evolucije nadležnosti Europske unije, sudjelovanje Europske zajednice obrazlaže se ne samo potrebom da joj se omogući sudjelovanje u pregovorima u materiji u kojoj ona ima isključivu nadležnost u odnosu na članice Europske unije tj. da daje svoj specifični doprinos pri oblikovanju međunarodnih ugovora kojima će i sama pristupiti kao stranka, već i da na odgovarajući način sudjeluje u provedbi tih instrumenata. Zakonom o potvrđivanju izmjena i dopuna statuta Haške konferencije, Republika Hrvatska potvrđuje i prihvaća usvojene

izmjene i dopune, čime se stvaraju pretpostavke za izražavanje tog prihvata i na međunarodnoj razini, kao jedne od pretpostavki za stupanje na snagu izmjena i dopuna. Ovim izmjenama i dopunama omogućava se članstvo Europske zajednice u Haškoj konferenciji, mijenja se mehanizam za izmjenu i dopunu Statuta, te se utvrđuje tekst Statuta u izvorniku i na engleskom jeziku, budući da je tekst Statuta izvorno usvojen samo na francuskom jeziku.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona i na tekst Konačnog prijedloga nema primjedbi.

Odbor za pravosuđe podupire donošenje ovog Zakona.

Zastupnici su većinom glasova, bez rasprave, sa 95 glasova "za" i 2 "suzdržana", prihvatili Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Izmjena i dopuna Statuta Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu.

A.F.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE HAŠEMITSKE KRALJEVINE JORDAN O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA I SPRJEČAVANJU IZBJEGAVANJA PLAĆANJA POREZA NA DOHODAK

Zastupnici Hrvatskog sabora su većinom glasova, po hitnom postupku, prihvatili Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Hašemitske Kraljevine Jordan o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprječavanju izbjegavanja plaćanja poreza na dohodak.

Ugovorom između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Hašemitske Kraljevine Jordan o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju plaćanja poreza na dohodak uređuju se načini izbjegava-

nja dvostrukog oporezivanja, a nužan je slijed ukupnih aktivnosti koje Republika Hrvatska poduzima glede povećanja stupnja uzajamne gospodarske suradnje između ovih dviju država. Polazna osnova za pregovore pri sklapanju ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja porezima na dohodak i imovinu kao i u većini država jest Model ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja porezima na dohodak i imovinu Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Ugovorom se hrvatskim građevinskim i sličnim poduzećima omogući-

je da ne plaćaju porezna dobit u Hašemitskoj Kraljevini Jordan, ako ti radovi traju kraće od 9 mjeseci. Također će se omogućiti hrvatskim zrakoplovnim i pomorskim društvima, koja obavljaju prijevoz robe ili putnika između ovih dviju zemalja, plaćanje poreza na ostvarenu dobit isključivo u RH. Osim toga, u završnim odredbama ovog Ugovora propisano je da će hrvatska društva u Hašemitskoj Kraljevini Jordan imati isti status i pogodnosti kao i društva te države.

Odbor za zakonodavstvo i Odbor za financije i državni proračun podu-

piru donošenje ovog Zakona i na tekst Konačnog prijedloga nemaju primjedbi.

Jedini u raspravi govorio je zastupnik **Ivica Maštruko (HNS)** u ime Kluba zastupnika HNS-a. Podržavši ovaj Prijedlog zakona naglasio je da iako je ovo rutinski posao treba imati na umu da se potpisivanjem ovakvih ugovora olakšava poslovanje s državama potpisnicama, te bi se trebalo raditi na tome da sa što većim brojem zemalja potpišemo ovakve ugovore, posebno s onima

s kojima imamo značajniju gospodarsku razmjenu. U ovom kontekstu zastupnik je spomenuo i nepostojanje gospodarske diplomacije koja je nerazvijena zbog općenitog nepoznavanja ovog područja ali i velikog udjela privatnog vlasništva u gospodarskom sektoru koji povlači opasnost da se proračunskim novcem preko diplomacije financiraju zastupnici privatnih firmi u inozemstvu. U tom smjeru, smatra zastupnik, trebalo bi izraditi barem osnovnu stra-

tegiju hrvatskog gospodarskog nastupa u inozemstvu.

Zastupnici su većinom glasova, sa 94 glasa "za" i 3 "suzdržana", prihvatili Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Hašemitske Kraljevine Jordan o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprječavanju izbjegavanja plaćanja poreza na dohodak.

A. F.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU AGENCIJE ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA U ODNOSU NA DRŽAVNE POTPORE I GODIŠNJE IZVJEŠĆE O DRŽAVNIM POTPORAMA ZA 2004. GODINU

Usmjeravanje prema povećanju konkurentnosti

Hrvatski je sabor nakon rasprave prihvatio ovo Izvješće iz kojeg proizlazi da su u 2004. godini državne potpore u RH iznosile 6,09 milijuna kuna što je 3,8 posto manje nego u prethodnoj godini.

O IZVJEŠĆU

Izvješće daje pregled temeljnih aktivnosti Agencije kojima je cilj uspostaviti sustav nadzora nad dodjelom državnih potpora, daljnje usklađivanje zakonodavstva i donošenje akata nužnih za provedbu zakonskih obveza i obveza preuzetih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. Daje se prikaz državnih potpora - u 2004. godini iznosile su 6,09 milijuna kuna što je 3,8 posto manje nego u prethodnoj godini, s udjelom u bruto domaćem proizvodu 2,9 posto. Najveći dio potpora i dalje je namijenjen sektorskim potporama, iako opada njihovo učešće u ukupnim potporama. Očekuju se daljnja pozitivna kretanja, posebice nakon što se riješe pita-

nja financiranja brodogradnje, kao jednog od najvećeg korisnika potpora, na tržišno održivim osnovama.

RADNA TIJELA

Odbor za financije i državni proračun nakon rasprave jednoglasno je predložio Hrvatskom saboru prihvaćanje ovog Izvješća.

Isti prijedlog dao je i Odbor za europske integracije.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH nije imala primjedbi.

RASPRAVA

Sustavom potpora stvarati uvjete za konkurentnost

Na sjednici Hrvatskog sabora o Izvješću je dodatno govorila predsjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Olga Spevec. U 2004. godini intenzivirana je aktivnost Agencije na rješavanju predmeta i zahtjeva za odobrenje potpora uz istodobni rad na unutarnjem ustroju Agencije radi njezinog daljnjeg kadrovskog i institucionalnog jačanja kako bi se osigurala pravodobna i kvalitetna obrada pristiglih predmeta. Kako se radi o novoj materiji u hrvatskoj aktivnosti i novom sustavu koji od davatelja državnih potpora zahtijeva drugačiji pristup pri odobravanju državnih potpora, sukladan Zakonu te pravnoj stečevini EU značajan dio aktivnosti Agencije je bio usmjeren na uspostavu izravne komunikacije s davateljima državnih potpora, ministarstvima itd. u cilju širenja znanja i svijesti o potrebi usvajanja novih pravila a i sagledavanja utjecaja potpora na tržišno natjecanje.

Podaci upućuju na relativno visok iznos potpora (postoje horizontalne državne potpore, sektorske i regionalne državne potpore poljoprivredi i ribarstvu). Horizontalne državne potpore usmjerene su na sve sektore, smatra se

da u znatno manjoj mjeri narušavaju tržišna natjecanja od sektorskih, a cilj regionalnih državnih potpora je spriječiti koncentraciju proizvodnje na određenim područjima i potaknuti gospodarski razvitak siromašnijih područja. U strukturi potpora još uvijek su najzastupljenije sektorske potpore (45 posto) pretežno namijenjene prometu, brodogradnji i turizmu.

Ubuduće sustav državnih potpora treba razvijati na način da on stvara uvjete za povećanje ukupne konkurentnosti hrvatskog gospodarstva a ne samo njegovih određenih sektora, rekla je, među ostalim.

Zatim je predsjednik Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu **Dragutin Pukleš (HSU)** prenio stajalište tog radnog tijela o Izvješću.

Bez potrebnih institucija

U raspravi koja je uslijedila **Josip Leko (SDP)** javio se u ime **Kluba zastupnika SDP-a**. Hrvatska je imala i još uvijek ima politiku liberalne vanjske trgovine a bez izgrađenih institucija koje bi osiguravale i omogućavale razvoj i opstanak hrvatske proizvodnje, hrvatske zaposlenosti i povećanje hrvatske konkurentnosti. Zbog toga je i danas Hrvatska vrlo blizu situacije da bude talac rezultata takve politike, monopola vrlo malog broja kompanija i banaka koje nemaju niti su stavljeni u poziciju potrebne odgovornosti za nacionalno gospodarstvo i nacionalne interese.

U ovakvim okolnostima razmatra se i ovo Izvješće, koje je napravljeno i izrađeno po metodologiji Europske komisije, rekao je, među ostalim zastupnik. Potpore su presudan instrument državne gospodarske politike i zato EU zahtijeva nezavisno tijelo za svako nacionalno gospodarstvo koje će usklađivati tržišno natjecanje u skladu sa standardima Europske komisije, pa može značiti da je hrvatska Vlada trebala prije donošenja Zakona o državnim potporama izraditi programe i projekte. Klub zastupnika SDP-a glasovat će za ovo Izvješće.

Mr.sc. **Miroslav Rožić (HSP)** javio se u ime **Kluba zastupnika HSP-a**

pozivajući se na Zakon o državnim potporama i njihovu svrhu rekao da je u Izvješću naglasak samo na provedbi međunarodno preuzetih obveza. A sve ono o poticanju gospodarskog napretka, socijalnog blagostanja građana, brige za gospodarski razvoj, osiguranje jednako pravnog položaja svih poduzetnika na tržištu itd. u Izvješću Agencije je gotovo prešućeno.

Stječe se dojam da Agencija zapravo štiti interese EU a ne Republike Hrvatske i naprosto je pretjerano i neprimjerno koliko se puta spominje EU i njezini interesi. To zastupnika podsjeća, kaže, na tekstove iz prošlih vremena kada su neki hrvatski čelnici pod paskom hrvatskih interesa zapravo zastupali mađarske, austrijske a u novijoj povijesti i srpske interese. Stoga ovo Izvješće jako miriše na tekst malih, sitnih slugu velikog multinacionalnog kapitala. A osobno mu tjera suze na oči kad se zna da su ti isti ljudi članovi pregovaračkog tima koji bi trebao štiti hrvatske nacionalne interese u pregovorima s EU, rekao je, među ostalim zastupnik navodeći da se u Izvješću naglašavaju hrvatske obveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju a prešućuje se i ne govori o obvezama članica na uspostavi europskih socijalnih standarda.

Potpore su presudan instrument državne gospodarske politike i zato EU zahtijeva nezavisno tijelo za svako nacionalno gospodarstvo koje će usklađivati tržišno natjecanje u skladu sa standardima Europske komisije.

Iz Izvješća proizlazi da je za osiguranje i zaštitu multinacionalnog kapitala koji će uništiti hrvatsko poduzetništvo potrebno još više sredstava, a osigurat će ih hrvatski građani. Iz Izvješća je razvidno da se nastoji ukazati na potrebu smanjenja državnih potpora na puno niži europski prosjek, da kojim slučajem naše tvrtke ne bi bile konkurencija stra-

nim kompanijama, rekao je, među ostalim zastupnik primjećujući i da je status Agencije izvan sustava državnih službenika, a da s druge strane Vlada RH u sustav državnih službenika pod svoju ingerenciju zahvaća djelatnike iz zakonodavne i sudske vlasti te time narušava osnovni temelj svih država EU, a i svake druge demokratske države, a to je trodoba vlasti.

Prema potporama za veću korist gospodarstvu

Milan Meden (HDZ) izvijestio je da će **Klub zastupnika HDZ-a** podržati ovo Izvješće. Poseban značaj je nadzor nad državnim potporama tako da se na minimum smanji utjecaj države na raspodjelu sredstava u normalnim gospodarskim tokovima slobodnog tržišta. Na prvi pogled izgleda sve jednostavno, no vrlo je vjerojatno da su neke državne potpore u Hrvatskoj krivo i neprincipijelno do sada dodjeljivane. Ključno je pitanje koje si moramo postaviti da li propisi i mjere o zaštiti tržišnog natjecanja ograničavaju slobode ugovaranja i poduzetničke slobode ili pak potiču poduzetništvo i zaštitu potrošača. Hrvatska u usporedbi sa zemljama članicama EU dodjeljuje relativno male iznose državnih potpora, međutim, kad se radi o postotnom udjelu BDP-a slika izgleda drugačije. U sektoru čelika Hrvatska nije ispunila obveze za donošenje programa restrukturiranja već značajno kasni, znači potrebno je vrlo oprezno pristupiti programu restrukturiranja i sanaciji hrvatske brodogradnje. Zadaća je u idućim razdobljima nastaviti s pozitivnim trendovima tako da se više podupiru oblici državnih potpora koji su manje štetni za zdravu konkurenciju, posebno je potrebno napustiti selektivni pristup u dodjeli državnih potpora i državnih sredstava i sve više preusmjeravati na one potpore koje donose veću korist gospodarstvu u cjelini.

Alenka Košiča Čičin-Šain (HNS) pozdravila je u ime **Kluba zastupnika HNS-a** ovo Izvješće Agencije koja je, kako je rekla, započela težak posao kako bi se sustav državnih potpora u RH prilagodio sustavu državnih potpora u EU.

Poseban problem koji je naglašen u Izvješću je edukacija djelatnika lokalne uprave i samouprave te upoznavanje s eventualnim posljedicama odobravanja potpora sukladno Zakonu o državnim potporama. Problem koji se sada nameće je odudaranje od prakse EU koja favoriza horizontalne potpore a smanjuje sektorske, navela je, među ostalim zastupnica. Smatra da je nužno daljnje smanjivanje sektorskih potpora a jačanje horizontalnih, jačati komunikacije na relaciji tijela državne uprave prema Agenciji. Trebalo bi pojačati administrativne kapacitete Agencije a nužno je poduzimati napore na daljnjem smanjenju udjela državnih pot-

pora u odnosu na bruto društveni proizvod.

Krunoslav Markovinović (HDZ) naglašava da je svima bitna transparentnost državnih potpora koje mogu stabilizirati ali i poremetiti redovne gospodarske tokove. Pritisak EU očituje se kroz zahtjev za smanjenjem državnih potpora koje bi dovodile u pitanje konkurentnost poduzetništva EU. Odgovornost hrvatskoga pregovaračkog tima za ovo područje sigurno je velika jer sada državne potpore čuvaju mnoga radna mjesta.

Sigurno je da će opsežne potpore brodogradnji i željezarama biti posebno istaknute i osporavane pa će idućih

godina važan cilj biti restrukturiranje i sanacija toga za nas bitnog izvoza, rekao je, među ostalim.

Napomenuo je i da Agencija nije ni iznad Vlade ni iznad Sabora i da je neophodan stručni filter državnim potporama, garancija čuvanja tržišne konkurentnosti.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor prihvatio (89 "za", 6 "suzdržanih", 3 "protiv") Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u odnosu na državne potpore i Godišnje izvješće o državnim potporama za 2004. godinu.

D.K.

IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2004. GODINI; PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA 2006-2012. GODINE

Sustavna borba protiv zloporabe droga

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova prihvatili podnijeta izvješća kojima se konstatira postojeće stanje, ali i ojačava organizirana i sustavna borba i prevencija zloporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj. Svi sudionici rasprave sugerirali su da se uspješna borba protiv ove zabrinjavajuće poštosti može voditi jačanjem preventivnih i edukativnih mjera, ali i preko efikasnijeg sustava represije, te carinskih službi. Naglašena je i važnost terapijskih zajednica, a pogotovo potpora obitelji koja može pružiti najjaču podršku ovisnicima koji se u pravilu odlučuju na eksperimentiranje s drogama u ranoj školskoj dobi. Ne možemo prihvatiti da se

droga postupno preprodaje i u okviru školskih prostora, upozorili su zastupnici tijekom rasprave, ocjenjujući da će predložene mjere ipak uroditi postupnim suzbijanjem ove društvene opasnosti.

O IZVJEŠĆIMA

Predsjedatelj je predložio da se provede objedinjena rasprava oko ovih dviju točaka dnevnog reda, te pozvao državnog tajnika u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi **Antu Zvonimira Golema**, da podnese uvodno obrazloženje. Analizirajući pojedine dijelove iz Akcijskog plana o suzbijanju opojnih droga, upozorio je da je do kraja 2004. godine

ukupno 18 županija integriralo postojeće centre u Zavodu za javno zdravstvo ili osnovalo odgovarajuće službe. Hrvatski zavod za javno zdravstvo izradio je prijedlog sustava stručnog tima i definirao poseban broj timova za svaku županiju utvrđujući sadržaj rada i financijsku konstrukciju. Ujedno je predložen model financiranja koji se bazira na financiranju s nivoa HZZO-a županijskih i državnih proračuna, kao i drugim sredstvima i donacijama.

Potrebna je edukacija i prevencija

Zavod za javno zdravstvo Republike Hrvatske, u suradnji s Uredom Vlade

Republike Hrvatske za suzbijanje zloporabe opojnih droga distribuirao je kompjutere s programima svim županijskim zavodima za javno zdravstvo radi ujednačavanja i efikasnijeg prikupljanja podataka u Registar za ovisnost. HZZO je sukladno zakonskim odredbama uvrstio u Državni proračun za 2005. godinu i poziciju za financiranje djelatnosti za prevenciju liječenja ovisnosti pri zavodima za javno zdravstvo. U dijelu programa mora se navesti da je u suradnji HZJZ i Ureda za zdravstvo, rad i socijalnu skrb Grada Zagreba izvršena edukacija izabranih doktora medicine u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, a taj se program provodi u cijeloj zemlji. U dijelu programa smanjenja šteta, provodi se zamjena igala i šprica u suradnji s Hrvatskim Crvenim križem, udrugama "Let", "Tera", i "Help" u; Zagrebu, Splitu, Zadru, Rijeci, Puli, a u tijeku je i dogovor za Dubrovnik. Tijekom 2004. godine prikupljeno je više od 110 tisuća igala i 56 tisuća šprica, a do kraja 2005. godine predviđa se i povećanje obuhvata intervencijskih korisnika opojnih droga na ukupno 2.300 osoba, te povećanje broja lokacija za obavljanje zamjena igala i šprica. Provodi se i potpuno dobrovoljno, anonimno i besplatno testiranje ovisnika na HIV, hepatitis B i C u suradnji s Zavodom za javno zdravstvo u Rijeci i Splitu, a predviđeno je otvaranje novih centara u Zadru i Osijeku. Hrvatski zavod za javno zdravstvo započeo je i sa provođenjem pilot programa anonimnog i besplatnog savjetovanja i testiranja u zatvoru na jednoj lokaciji u Zagrebu.

Tijekom 2004. godine ukupno je liječeno 5.768 osoba, od kojih su 4.139 bili ovisnici o heroinu. Prvi put je u sustav liječenja ušlo 1.619 osoba, a registrirano je i 732 novih ovisnika. Broj umrlih ovisnika u 2004. godini prešao je brojku 100 i iznosi 108 osoba. Predstavnik predlagatelja zatim je iznio i nekoliko podataka o Nacionalnom programu strategije suzbijanja zloporabe opojnih droga za 2006. do 2012. godine, izdvajajući poteze obavljene tijekom 2005. godine. Proširena je mreža bolničkog i izvanbolničkog tretmana, a

liječenje postaje dio sustava Zavoda za javno zdravstvo. Nadležno ministarstvo i lokalna zajednica zajedno su podržavali rad ovih centara, pa je time osigurano financiranje i funkcioniranje postojećeg sustava službe za prevenciju liječenja ovisnosti. Izradene su kliničke smjernice za provođenje farmakoterapijskog liječenja metadonom što je i objavljeno na Web stranicama ministarstva, a nakon prezentiranja povjerenstva Vlade bit će tiskane brošure za liječnike koji sudjeluju u terapiji ovisnika metadonom.

RADNA TIJELA

O podnijetim zakonskim aktima očitovale su se i nadležna radna tijela Hrvatskog sabora. **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** raspravio je Prijedlog nacionalne strategije suzbijanja zloporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za 2006-2012. godinu. Nakon provedene rasprave jednoglasno su predložili Hrvatskom saboru usvajanje zaključka kojim se prihvaća predloženi tekst. Odbor se zasebnim izvješćem očitovao i o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zloporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj u 2004. godini. Izraženo je zadovoljstvo kvalitetom Izvješća, kao i zaključni osvrst po svakom poglavlju, s prijedlogom mjera za neizvršeni dio obveza. U raspravi koja je uslijedila rečeno je da se pored svih poduzetih aktivnosti ipak ne može reći kako je borba protiv zloporabe droga uspješna. To pokazuju i uzlazni trendovi širenja uzimanja droge kod mladih osoba. Potrebno je poticati mjere kojima se osnažuje obitelj kao odgojna zajednica, te ohrabrivati razvijanje zdravih stilova života. Istovremeno je potrebno ojačati i represivne mjere kako bi i one imale preventivni i odgojni utjecaj, te provoditi sustavnu izobrazbu i edukaciju o štetnosti droge u svim segmentima života. Uz dobar rad centara za prevenciju ovisnosti u županijama, potrebno je objediniti aktivnosti zdravstva, socijalne zaštite i prosvjete, te pomoći kod zapošljavanja stručnih kadrova. Nakon rasprave članovi Odbora jednoglasno

su predložili usvajanje zaključka kojim se prihvaća Izvješće o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zloporabe droga u Republici Hrvatskoj u 2004. godini. Također su na usvajanje predložili zaključke kojima se obvezuje Vlada Republike Hrvatske da u roku od 60 dana Hrvatskom saboru dostavi Prijedlog zakona o terapijskim zajednicama. Vlada se obvezuje i da u roku od 60 dana donese smjernice za farmakoterapiju heroinskih ovisnika metadonom. Odbor smatra da je za uspješnije kreiranje i provođenje nacionalne politike suzbijanja zloporabe opojnih droga potrebno pojačati status Ureda za suzbijanje zloporabe opojnih droga, te se zadužuje Vlada Republike Hrvatske da isti transformira u Središnji ured, s odgovarajućim ovlastima i odgovornostima.

Provodi se edukacija liječnika u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, te zamjena igala i šprica ovisnicima o drogama.

Odbor za obitelj, mladež i sport proveo je objedinjenu raspravu, te ih u skladu s poslovničkim pravilima raspravio u svojstvu matičnog radnog tijela. U objedinjenoj raspravi koja je uslijedila nakon izlaganja predstavnika predlagatelja, istaknuto je da problematika ovisnosti o opojnim drogama obuhvaća široko područje društvenoga, socijalnoga, sociološkoga, zdravstvenoga i gospodarskoga života. Zato je potrebna sveobuhvatna akcija i suradnja svih državnih institucija i cjelokupnog društva u borbi protiv ovisnosti i prevenciji iste. Istaknuta je i uloga lokalne zajednice u provođenju programa i ciljeva Nacionalne strategije za 2006-2012. godinu, te posebna savjetodavna uloga budućih obiteljskih centara, i obitelji u sprečavanju i prevenciji. Odbor se složio da je potrebno donijeti i Akcijski plan s popisom mjera, rokova i njihovih nositelja. Nakon provedene rasprave, Saboru je predloženo prihvaćanje Prijedloga

Nacionalne strategije suzbijanja zloporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za 2006-2012. godinu.

Prognozira se da će problemi vezani uz drogu rasti s porastom broja nezaposlenih, siromašnih i beskućnika.

Podržano je i Izvješće o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zloporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj u 2004. godini. U provedenoj raspravi istaknuto je da je problem ovisnosti prvenstveno rezultat dostupnosti droga, učinkovitosti društvene zajednice u prevenciji i sprečavanju posljedica konzumacije, te čitavog niza socijalnih i socioloških čimbenika. Istaknuta je značajna uloga lokalne zajednice, kako županija tako i gradova u prepoznavanju specifičnih problema i potreba u provođenju borbe protiv ovisnosti i njezine prevencije. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno donio zaključak kojim se Hrvatskom saboru predlaže prihvaćenje podnietog Izvješća.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja, prva se za riječ u raspravi javila zastupnica **Karmela Caparin**, sažeto iznijevši naglaske i zaključke Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo. Zatim je riječ dobio zastupnik mr.sc. **Nikola Ivaniš** iznoseći stavove **Kluba zastupnika PGS-a, SBHS-a i MDS-a**. U cjelini je podržao zaključke Odbora ocjenjujući ih korektnima što se tiče znanstvene i stručne razine. Podsjetio je zatim i na pojedine aspekte društvenog problema oko droga i ovisnosti. Bez obzira na uočene probleme i brojku od 108 umrlih od posljedica drogiranja, može se konstatirati da je i Strategija kao i Akcijski plan donio određene rezultate. Posebno je bila značajna odluka Sabora kada je županijske centre postavio u Zavode za javno zdravstvo iako se još uvijek osjeća nedo-

statak stručnih kadrova različitog profila. Potrebno je povećati broj zaposlenih psihologa, psihijatarata i liječnika, kao i broj kreveta u detoks jedinicama.

Potrebno je donošenje Zakona o terapijskim zajednicama

U jednom razumnom roku potrebno je donijeti i Zakon o terapijskim zajednicama ili će dio ovisnika završiti u zatvorskim institucijama, upozorio je zastupnik Ivaniš. Istovremeno i sustav represije mora se temeljiti na organiziranim i pravičnim osnovama, te težiti stvaranju uvjeta prema terapijskim zajednicama. Na kraju izlaganja ocijenio je da još uvijek spadamo u zemlje u kojima se registrira porast ovisnika, liječenih i umrlih, pa je potrebno nastaviti s jačanjem rada Ureda za suzbijanje zloporabe opojnih droga, koji bi trebao predstavljati krovnu instituciju u odnosu na ostale dijelove sustava.

Kompletirati listu zabranjenih tvari

U ime **Kluba zastupnika HNS-a** govorio je zastupnik **Dragutin Lesar** naglasivši da će prihvatiti podnieto izvješće. Međutim, kada se radi o Prijedlogu Nacionalne strategije bilo bi dobro da predlagatelj povuče svoj prijedlog ili da hitno intervenira. Naime, očito je došlo do nekih problema koji nemaju nikakve veze s ovisnošću. U prvom dijelu ponuđene Strategije, govori se o potrebnim tijelima, mjerama, postupcima i zadaćama, dok Strategija napušta suradnju s lokalnom samoupravom. Problem se javlja kada se dođe do pregleda potrebnih financijskih sredstava za njegovu primjenu, jer bi na teret Državnog proračuna išlo oko 53 milijuna kuna. Analizirao je zatim pojedine stavke za ove potrebe po raznim ministarstvima i uredima, upozoravajući na nedostatak potrebnih sredstava i na problematičnost izvora posredstvom donacija.

Upozorio je da se pojedinim opijati-ma slobodno trguje jer se ne nalaze na listi zabranjenih tvari. Istovremeno su alarmantni podaci i prognoze da će i

problemi vezani uz droge rasti zajedno s porastom broja nezaposlenih, siromašnih, beskućnika i prostitucije. Opominju i brojke umrlih ovisnika, te sve veći broj ovisnika o teškim drogama čiju ovisnost iskorištavaju narkodileri okrećući godišnje oko 4,3 milijarde kuna. Novac iz tog miljea može ugroziti i ukupne gospodarske tokove jer na njega nema plaćanja poreza na dobit niti na dodatnu vrijednost. Za borbu protiv ovoga zla osiguran je nedostatan izvor sredstava, a dileri svoju robu nerijetko prodaju i u krugu osnovnih i srednjih škola, te ostalih javnih institucija. Nije donesen ni popis novih droga kako bi se olakšao rad policiji, a ukupna strategija neće biti ostvarena ukoliko izostane pomoć i angažman jedinica lokalne samouprave, upozorio je zastupnik Lesar.

Nije dovoljno što su županijski ili gradski centri prebačeni u Zavod za javno zdravstvo, jer nisu odgovarajuće ekipirani, a nedostaju i potrebna materijalna i tehnička sredstva, zaključio je zastupnik Lesar.

Potrebno je prepoznati trudnice ovisnice i zaštititi novorođene bebe, te što ranije uočiti simptome kod maloljetnih osoba.

Za ispravak netočnog navoda javila se zastupnica **Karmela Caparin (HDZ)** te demantirala navode kako se porast narkomana može povezati sa socijalnom situacijom. Većinom se radi o djeci iz imućnijih obitelji, jer se radi o skupoj robi, budući da gram kokaina košta između 500 i 700 kuna. Ispravak je uputio i zastupnik mr.sc. **Kajo Bučan (HDZ)** koji je također ispravio sporne ocjene o povezanosti siromaštva i droge, spominjući specifična iskustva i podatke iz Istre. Zastupnik Lesar ocijenio je zatim da je prilikom ispravaka navoda narušen Poslovnik u članku 209. jer nije iznosio stav već citirao dio teksta Strategije. Predsjedavajući je zatim i sam definirao sporne tvrdnje, objašnjavajući razloge osporavanja, te riječ

dao zastupniku **Velimiru Pleši (HDZ)** koji je osporio konstataciju zastupnika Lesara da je ulaganje u prevenciju bačeni novac.

Posljedice na zdravstvenom i gospodarskom segmentu života

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorila je zastupnica **Karmela Caparin**. Smatra da je podnijeto Izvješće jedno od do sada najboljih, jer obuhvaća aktivnosti i mjere koje su poduzete u tijelima državne uprave, lokalne samouprave, te u udrugama za suzbijanje zloporabe opojnih droga na osnovu Nacionalne strategije i na temelju Akcijskog plana suzbijanja opojnih droga za 2004. godinu. Analizirala je zatim brojčane pokazatelje o porastu broja ovisnika, upozoravajući da se Hrvatska nalazi na putu tzv. Balkanske rute, kojom idu preprodavači koji nude sve raznovrsnije i dostupnije narkotike.

Za borbu protiv ovisnosti potrebno je provoditi sustavnu izobrazbu liječnika primarne zdravstvene zaštite i psihijatarata, a uz ovisnost manifestiraju se i popratne dijagnoze poput; šizofrenije, psihoze, i kroničnog hepatitisa. Statistički je definirala i podatke o situaciji u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Zabrinjavaju podaci da je 67% djevojačka do 19 godina liječeno zbog uzimanja marihuane, a 34% zbog ovisnosti o opijatima. Istovremeno čak 6% srednjoškolaraca u toj županiji konzumira marihuanu u tolikoj količini da se stalno nalaze pod njenim utjecajem. Posebno je potrebno prepoznati trudnice ovisnice, i zaštititi novorođene bebe, te što ranije uočiti simptome kod maloljetnih osoba. Važna je i pomoć obitelji, budući da kod stabilnih obitelji koje su praktični vjernici ima najmanje registriranih ovisnika. Uz sustav edukacije ne smije se zaboraviti ni sustav represije prema preprodavačima, a uz prevenciju opojnih tvari potrebno je sustavno sprječavati zloporabu legalnih sredstava ovisnosti, poput duhana i lijekova, upozorila je zastupnica Caparin.

U bliskoj budućnosti očekujemo donošenje Zakona o terapijskim zajed-

nicama, te algoritme liječenja metadonom, a pred vratima su i nove terapije. Radi se o liječenju Subuteksom ili generički buprenorfinom koji je jeftiniji i daje se jednom na tjedan. Klub zastupnika HDZ-a prihvaća podnijeto Izvješće i smatra da je riječ o izuzetno kvalitetnom i stručnom tekstu, zaključila je zastupnica Caparin.

Ne smije se zanemariti teško socijalno stanje

Zastupnica **Ljubica Lalić** koja je govorila u ime **Kluba zastupnika HSS-a** i sama je ocijenila da se radi o kvalitetnom tekstu, pa ga treba prihvatiti. Međutim, to ne znači da se treba prihvatiti i sve evidentne manjkavosti sustava prilikom provođenja Nacionalne strategije. Tijekom 2004. godine za suzbijanje zloporabe droga iz državnog proračuna potrošeno je 54 milijuna kuna, ali usprkos svim naporima, problem ovisnosti sve više poprima zabrinjavajuće razmjere. Za njegovo razrješavanje bit će potrebni zajednički naponi svih subjekata u društvu, a treba voditi računa i o razlozima porasta. Hrvatski stručnjaci smatraju da je porast ovisnosti povezan sa sociološkim čimbenicima poput gospodarskog stanja, porasta kriminaliteta i lake dostupnosti droga. Dakle, jasno je da bez poboljšanja na socijalnom području nema jačanja zaštite od zloupotreba droga, a ova temeljna pretpostavka uspješnosti nije ostvarena.

Uz državne djeluju i brojne nevladine udruge, ali rezultati usprkos nastojanjima i multidisciplinarnom pristupu nisu zadovoljavajući.

Politika je u ovom slučaju pala na ispitu, jer građani znaju da unutar zadnje dvije godine žive sve lošije, a većina je dospjela na rub izdržljivosti. Uvjerenje o besperspektivnosti jedan je od razloga zbog kojega mladi traže utočište u svijetu droge. Unatoč deklarativnim stavov-

vima, malo se radi na pomoći obiteljima koje bi trebale predstavljati nukleus topline, sigurnosti i povjerenja. Smatra da je nadležno ministarstvo koje se bavi problemima obitelji, u potpunosti zakažalo, a Klub zastupnika HSS-a ocjenjuje da se radi o nesposobnosti, a ne o nemogućnosti.

Osim toga, problemi su uočeni i prilikom primjene metadonske terapije jer čak 30% metadona odlazi na "crno tržište". Prihvaćamo Izvješće kao kvalitetan materijal, ali ne prihvaćamo politiku koja ne stvara uvjete za efikasniju borbu protiv zloporabe droga, zaključila je zastupnica Ljubica Lalić. Napomenula je da će se prilikom pojedinačne rasprave osvrnuti i na Prijedlog nacionalne strategije, koju također treba podržati, ali najveći problemi izviru upravo prilikom njihove primjene na terenu.

Vidljivi su uspjesi na području edukacije i prevencije

Usljedila je pojedinačna rasprava, a prva je govorila zastupnica **Jagoda Martić (SDP)**. Zbrajavajući sve učinjeno, može se konstatirati da je postignuto dosta toga na polju prevencije i sprječavanja širenja ovisnosti. Međutim, u konačnici nisu vidljivi svi očekivani rezultati jer broj ovisnika raste iz godine u godinu tako da je u registru krajem 2004. godine evidentirano čak 20.0162 osoba. Najnovija istraživanja upozoravaju na uzlazni trend u Hrvatskoj, a prošle je godine od prekomjernog doziranja umrlo čak 108 osobe. Sve to navodi na zaključak da su ovi problemi poprimili zabrinjavajuće razmjere kako na lokalnoj, tako i na nacionalnoj razini. Zbog reorganizacije sustava za prevenciju ovisnosti došlo je i do određenog zastoja oko financiranja i zapošljavanja stručnih djelatnika. Uz Vladine, djeluju i brojne nevladine ustanove, ali rezultati usprkos nastojanjima i multidisciplinarnom pristupu nisu zadovoljavajući. Važno je raditi na povezivanju i suradnji svih subjekata radi postizanja konačnog cilja, kako bi se smanjio broj ovisnika.

Sigurno je da prevencija predstavlja najbolji lijek protiv droge, a to podra-

zumijeva i dobru edukaciju od najranijih stupnjeva osnovnog obrazovanja po prilagođenim programima i uz pomoć educiranih kadrova. U edukaciju je potrebno uključiti i roditelje, budući da obitelj predstavlja temelj i polazišnu točku društva, a važno je spriječiti distribuciju i ponudu narkotika. Posljednjih se godina uočava postupno povećavanje i raznovrsnost ponude, a droga postaje sve dostupnija. Zato je na tom segmentu potrebna učinkovitija represija, te snažniji angažman policije i carine. Potporu zaslužuju i terapijske zajednice koje se trebaju urediti i organizirati donošenjem odgovarajućih zakonskih propisa. Nakon izlječenja važne su i mjere resocijalizacije i rehabilitacije, kako bi se bivši ovisnici što uspješnije integrirali u društvo. Zato je važno razbijati postojeće predrasude i nepovjerenje prema osobama koje su prošle pakao droga. To znači da je na ovom putu potreban i važan angažman svih subjekata i nadležnih institucija, zaključila je zastupnica Martić ocjenjujući da će se tek onda moći govoriti o zadovoljavajućim rezultatima.

Oštrije zakonske sankcije za dilere i preprodavače

Zastupnik **Stjepan Bačić (HDZ)** upozorio je na evidentan porast broja ovisnika, ističući da je u pravilu riječ o mladim osobama. Zbog globalnih razmjera ove pojave i visokih zarada za preprodavače, glavnu bi riječ trebala preuzeti policija i sudstvo. Zabrinjava ga što se pojedini dileri olako puštaju na slobodu, iako je prošle godine za ovakve prekršaje prijavljeno više od 7 tisuća osoba. Kroz sudsku proceduru aboliran je značajan dio, a osuđeno je oko 4,4 tisuće prekršitelja. To upozorava da postoje ozbiljne manjkavosti unutar sudstva, te moramo uložiti dodatne napore kako bi se smanjila ova društvena opasnost i pomoglo mladim osobama, zaključio je zastupnik.

Zastupnica **Biserka Perman (SDP)** smatra da rezultati u borbi protiv ovisnosti nisu zadovoljavajući, imajući u vidu značajan porast financijskih sredstava

za ove potrebe. Za provedbu Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlorabe opojnih droga, potrošeno je oko 54 milijuna kuna, ali nije jasno kolika je učinkovitost i svrhovitost pojedinih projekata. To se nažalost, ne vidi ni u podnesenom Izvješću, a korisnost pojedinih programa i mjera tek se može naslućivati. Nisu se analizirali problemi poput visoke stope nezaposlenosti, nasilja u obitelji i pomanjkanja perspektivnosti za mlade osobe. Zabrinjava i činjenica što droge postaju sastavnim dijelom ciklusa odrastanja velikog broja mladih osoba i što izostaju odgovarajuće preventivne i edukativne mjere. Ne zanosimo se mišljenjem da se ova pošast može iskorijeniti, ali potrebno je poduzeti sve kako bi došlo do smanjenja potražnje i ponude opojnih droga. Istovremeno treba rješavati pojave poput porasta delikvencije, prostitucije, beskućništva i kriminala, jer se inače ne može smanjiti ni problem ovisnika o drogama, zaključila je zastupnica Perman, dodajući da se u rješavanje ovog problema treba na odgovarajući način uključiti i lokalna zajednica.

Ovisnost počinje s lakim drogama

Zastupnik **Ivan Jurkin (HDZ)** pohvalio je podnijeto Izvješće jer problemu pristupa na znanstven i stručan način. Upozorio je na pojedine postupke kolumbijskog "narko-kartela" koji je ponudio pomoć od čak 19 milijardi USA dolara za otplatu državnog duga. Iz tih se podataka vidi da je prodaja droge među najunosnijim kriminalnim djelima, a konačni rezultat ove "djelatnosti" ogleda se u sve većem broju ovisnika i porastu stradalih zbog predoziranja. Ukazao je i na vlastita iskustva kada je liječio pojedine ovisnike, podsjećajući da ovisnici čine prvi korak obično unutar generacijskog društva, koje zajednički dijeli cigaretu sa marihuanom.

Međutim, treba znati da je čak 90% heroinskih ovisnika započelo s ovakvim seansama, a nastavak života protkan im je nasiljem, krađama, prosjačenjem i lažima. Upozorio je da ovisnost izaziva

snažne traume i poteškoće i svim ostalim članovima obitelji, a prosjek života narkomana iznosi oko 35 godina i često završava kobnim "zlatnim metkom". Istaknuo je zatim da je susjedna Italija zabranila velike tehno partyje, gdje se nekažnjeno preprodavala droga, pa je potrebno ojačati i sustav represije kako bi se onemogućila sve veće ponuda narkoticima na tržištu. Upozorio je i na pad tradicionalnih vrijednosti i gubljenja radnih navika i samodiscipline, što pogoduje stvaranju ovisničkog miljea. Zbog oštećenja centara za memoriju, mladi zapostavljaju sustav školovanja što ukazuje da dio populacije neće moći nastaviti svjetske trendove razvoja i školovanja.

Raste broj ovisnika, pa su potrebne opsežne preventivne mjere kako bi se smanjio broj osoba koje uživaju u teškim i sintetičkim drogama.

U zadnjih nekoliko godina registriramo sve veći broj ovisnika, pa je potrebno poduzeti opsežne mjere kako bi se smanjio broj ovisnika, a pogotovo onih koji uživaju u teškim i sintetičkim drogama.

Zabrinjava porast umrlih od predoziranja

Zastupnik mr.sc. **Kajo Bučan (HDZ)** upozorio je da čak 80% heroina koji se potroši u Europi, prijeđe put preko Hrvatske, što potvrđuje da smo i na ovom području tranzitna zemlja. U svjetlu ovog problema dobro je govoriti kroz prizmu svakodnevice, jer smo dobro obaviješteni o dnevnim uhićenjima brojnih krijumčara i dilera drogom. Povećana i raznovrsna ponuda dovodi do porasta uzimanja sintetičkih droga poput "extasyja" gdje smo po potrošnji na 8 mjestu u Europi. Osobito zabrinjava porast umrlih osoba od predoziranja, te registriranje usporednih bolesti poput hepatitisa i HIV pozitivnih osoba.

O tome koliko je droga dostupna, nerijetko čujemo od učenika koji marihuanu mogu nesmetano nabaviti i unutar školskog dvorišta, pa brojne mlade osobe sve ranije eksperimentiraju s drogama.

Sve ove pojave temeljito su obrađene i unutar podnietog Izvješća na stručan i kvalitetan način pa bi takav pregled ubuduće trebao biti dostupan već na jesenskim sjednicama Sabora, apelirao je zastupnik Bučan.

Liječenje metadonskom terapijom nije rezultiralo očekivanim rezultatima.

Zloraba droge pogađa sve društvene slojeve-upozorio je zastupnik **Kruno Peronja (HDZ)**, pa ne čudi što i organizacije poput UN-a i EU-a dobar dio svojih programa posvećuje borbi protiv droga i ovisnosti. I mi moramo dati svoj doprinos, vodeći računa da se ne uruše temeljne vrednote hrvatskog društva i obitelji. Ocijenio je da podnijeti materijal na iscrpan i stručan način predstavlja sve korake u borbi protiv ovisnosti, te upozorava na sve opasnosti koje izviru uslijed porasta zlorabe droga i posljedičnih bolesti i ovisnosti. Iznio je zatim pojedine specifične podatke koji su karakteristični za Splitsko-dalmatinsku županiju, koja je još prije nekoliko godina utemeljila Zavod za bolesti ovisnosti i edukativno obuhvatila sve institucije unutar zdravstva, školstva, policije, državnog odvjetništva i nevladinih organizacija. Ovaj je problem međutim i dalje akutan, a centri za izvanbolnički tretman ovisnika osnovani su i u Makarskoj i Hvaru.

Potrebna su i dodatna ulaganja u infrastrukturu kako bi se suzbile posljedice i daljnji porast broja ovisnika. Bez korisnog raspolaganja slobodnim vremenom, mlade osobe lako zalutaju u rizične situacije koje uključuju i konzumacije droga, pa je važno poticati športska i kulturna udruženja i institucije koje su otvorene za mlade osobe. Time bi se ujedno stalo na kraj opasnom trendu povećanja broja ovisni-

ka u Republici Hrvatskoj, zaključio je zastupnik Peronja.

Zaštititi i afirmirati obitelj i zdrav način života

Zastupnik **Velimir Pleša (HDZ)** ocijenio je da je problem ovisnosti dosta prisutan u javnom i medijskom životu, ali naglasak treba biti na primarnoj prevenciji zdravog naraštaja mladih ljudi. U tom je smislu potrebna promjena dosadašnjeg odnosa, jer se zaštita zdravih naraštaja hrvatske mladeži od nastajućeg trenda zloraba droga nedovoljno eksplicira. O skupinama bolesnih mladih ljudi država se treba odgovarajuće skrbiti uz pomoć centara s ekipiranim stručnim osobama, a svoj dio trebaju dati i nevladine udruge i organizirane komune. Upozorio je zatim na slabosti koje izviru upotrebom metadonske terapije u liječenju narkomana, jer dosadašnji rezultati nisu zadovoljavajući. Međutim, ne smije se zanemarivati i pažnja prema zdravim naraštajima koji se moraju sačuvati od svih rizika i posljedica koje se pojavljuju sa sve većim širenjem i dostupnošću narkotičkih sredstava. Alarmantno je neznanje koje se registrira unutar školskih institucija, a temeljne podatke mlade osobe trebale bi dobiti i unutar vlastitog obiteljskog kruga.

Odgovornost dakle, leži na odgajateljima, pedagozima, psihijatrima, ali je možda najveća odgovornost koju nose roditelji. Važno je ulagati potrebna sredstva u sustav prevencije, a daleko snažnije treba se uključiti i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, te nevladin sektor, ocijenio je zastupnik Pleša. Umjesto metadonske terapije koja nije polučila dobre rezultate, trebalo bi više raditi i na organiziranju studijskih programa i komuna za liječenje ovisnosti.

Zastupnica **Ljubica Lalić (HSS)** osvrnula se i na pojedine dijelove iz prezentirane Nacionalne strategije koja ističe potrebu njegovanja multidisciplinarnog, integriranog i uravnoteženog pristupa. To će biti osnova za djelovanje državnih institucija i nevladinih organizacija na nacionalnoj i lokalnoj razini,

te okvir za donošenje Akcijskog plana suzbijanja zlorabe opojnih droga. Podsjetila je zatim i na ranije zakonske akte koje je Sabor donio na tom području, ocjenjujući da postoji zacrtana politika i uređen sustav u borbi protiv droga i ovisnosti. Usprkos ovim činjenicama, u posljednjih nekoliko godina povećala se ponuda droga koje su postale dostupnije i raznovrsnije, što je rezultiralo zabrinjavajućim statističkim promjenama. Budući da droge najviše pogađaju mlade naraštaje, potrebno je suzbiti i zaustaviti čimbenike koji omogućuju laganu dostupnost. Ne treba zaboraviti ni socijalno nasljeđe, jer ovim trendovima pomaže porast kriminala, migracija stanovništva, veća nezaposlenost i drugi čimbenici koji uključuju i donedavno ratno nasljeđe.

Iako nas Vlada uvjerava da kriminal stagnira, svjedoci smo zabrinjavajućih pojava i trendova na ovom području, upozorila je zastupnica Lalić, jer su mladi sve češće izloženi besperspektivnoj situaciji i trendu nezaposlenosti. Predložena politika i strategija borbe protiv droga mora se usmjeravati na pojedinca, a s druge strane potrebno je rješavati i navedene društvene uvjete koji pogoduju i omogućuju lakše širenje droga. Potrebna je potpuna suradnja različitih sektora na području sustava socijalne skrbi, zdravstva, školstva, pravosuđa, unutarnjih poslova, financija i gospodarstva, upozorila je zastupnica Lalić.

U nastavku izlaganja osvrnula se i na pojedine propuste, ocjenjujući da se potpuno pogrešno i nepotrebno osniva Povjerenstvo za suzbijanje opojnih droga, čiji sastav i djelokrug određuje Vlada. Prethodno su nepotrebno ukinute već uhodane karike sustava koje su radile na ovim problemima, pa umjesto snažne državne ustanove dobivamo političko koordinativno tijelo kojem je zadaća usklađivanje aktivnosti ministarstava. Javlja se preklapanje nadležnosti i neodgovarajućih ovlasti, pa Klub zastupnika HSS-a podržava zaključke koje je u svom izvješću istaknuo Odbor za rad, zdravstvo i socijalnu politiku gdje se ukazuje na potrebu transformiranja

ureda. Zaključno je konstatirala da je predložena strategija dobra i uskladenjena s načelima Europske unije i ukoliko stvori potrebne uvjete, mogla bi biti i učinkovita u provedbi. Međutim, u ovoj se realizaciji ne smiju zaboraviti i već navedeni socijalni uvjeti unutar kojih se i odvijaju negativni procesi, utvrdila je zastupnica Lalić.

Mora se onemogućiti transfer i preprodaju droge, koja se obavlja čak i unutar školskih dvorišta.

Zastupnica **Lucija Čikeš (HDZ)** uvodno je ocijenila da se problemi oko ovisnosti mogu visoku rangirati na listi društvenih prioriteta. Zbog ozbiljnosti teme zamjerila je pojedinim zastupnicima koji su ovaj problem iskoristili u pokazivanju "vlastitih teatralnih i glumačkih sposobnosti". Podnijete materijale ocijenila je visokim ocjenama, upozoravajući ujedno da problemi oko droga i ovisnosti najteže pogađaju mlade naraštaje unutar društva. Pozivajući se i na vlastita izvješća koja je dobila posredstvom policijskih uprava, založila se za što veću prevenciju, jer se radi o najboljoj i najučinkovitijoj mjeri u borbi protiv zlorabe droga. Analizirajući statističke pokazatelje, upozorila je da je u Zagrebu trend ovisnosti za desetak posto izraženiji od postotka

države, a zagrebački učenici prelagano dolaze u kontakt s marihuanom. Zato je potrebno onemogućiti transfer i preprodaju droge, koja se obavlja čak i unutar školskih dvorišta, zaključila je zastupnica Čikeš.

Završni osvrt iznio je i državni tajnik **Ante Zvonimir Golem** koji je potvrdio da će sustav prevencije morati tražiti i stvarati nove planove i mjernice. Potrebno je sustavno usmjeriti i trošiti sredstva, jer recimo jedna nesmotrenost poput dekriminalizacije lakih droga, može srušiti i unazaditi godine sustavnog rada na tom području. Iako je Izvješće dosta opširno, potrebno je proučiti sve njegove segmente u slučaju davanja određenih prijedloga i primjedbi. Podsjetio je zatim na pojedine detalje vezane uz metadonsku terapiju i sustav terapijskih zajednica. Na tom je području uočen osjetan napredak, jer je učinjen prvi korak u zakonodavnoj proceduri vezan uz izradu nacrtu Zakona o terapijskim zajednicama. Zahvalio je na kraju svim sudionicima koji su tijekom rasprave podržali podnijeto Izvješće i ukazali na potrebu daljnje borbe protiv zlorabe droga.

Predsjedavajući je zaključio raspravu, a u nastavku rada Sabora pristupilo se glasovanju.

Većinom glasova, sa 84 "za" i 3 "suzdržana", zastupnici su usvojili Nacionalnu strategiju suzbijanja zlorabe

opojnih droga u Republici Hrvatskoj za 2006-2012. godine.

Uslijedilo je glasovanje i o Izvješću o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlorabe droga u Republici Hrvatskoj za 2004. godinu. I ovo je Izvješće prihvaćeno većinom glasova: 83 "za", 2 "suzdržana" i 1 glas "protiv". Većinom glasova prihvaćena su i prva dva prijedloga zaključaka Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo.

Njima se Vlada Republike Hrvatske obvezuje da u roku od 60 dana, Hrvatskom saboru dostavi Prijedlog zakona o terapijskim zajednicama. Ujedno se Vlada obvezuje da u roku od 30 dana donese smjernice za farmakoterapiju heroinskih ovisnika metadonom. Predstavnik predlagatelja prihvatio je ove zaključke Odbora, ali ne i treći prijedlog nadležnog radnog tijela. Nije dakle, prihvaćen prijedlog Odbora kojim se Vlada obvezuje da pojača status Ureda za suzbijanje zlorabe opojnih droga, te isti transformira u Središnji ured s odgovarajućim ovlastima i odgovornostima. Predstavnik Vlade ocijenio je da postojeća struktura u provedbi Nacionalnog plana prevencije ovisnosti, u potpunosti zadovoljava provedbu plana, pa nije potrebna transformacija u Središnji ured. Zastupnica Karmela Caparin složila se s ovakvom ocjenom predlagatelja, te povukla sporni dio zaključka.

V.Ž.

PRIJEDLOG ODLUKE O IZMJENAMA I DOPUNAMA STATUTA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Zastupnici Hrvatskog sabora su većinom glasova prihvatili Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Statuta Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Predstavnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, akademik **Jakša Barbić**, kratko je obrazložio prvi Prijedlog izmjena i dopuna Statuta HAZU-a od 1996. kada je Statut donesen. Zbog

nepreciznih normi nastupila je potreba za njihovim jasnijim definiranjem kako bi se riješila dva osnovna problema. Prvi je pitanje da može li se neke akademike isključiti iz kvoruma i iz većine pri odlučivanju ako oni više fizički ne mogu dolaziti na sjednice. Drugo pitanje koje se ovim Izmjenama i dopunama rješava jest uvođenje potrebne polovine glasova da bi netko bio predložen u razred, a ne

trećina kao do sada. Promjena na ovom području je i da predsjedništvo dobiva značajniju ulogu pri ujednačavanju kriterija oko izbora članova Akademije. Za kraj izlaganja predstavnik se osvrnuo na otvaranje pitanja mora li Akademija u svom statutu propisati potpuni postupak izbora stručnih i ostalih suradnika pri Akademiji. Zaključeno je da se samo ključne stvari uređuju statutom,

a za ovakav tip tehničkih pitanja uredi posebnim pravilnikom kojeg će donosi skupština Akademije.

Odbor za zakonodavstvo podupire potvrđivanje izmjena i dopuna Statuta Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu predložio je potvrđivanje ovog Prijedloga odluke.

Vlada RH predložila je Hrvatskom Saboru odgađanje rasprave o Prijedlogu odluke o izmjenama i dopunama Statuta HAZU-a zbog nedosljednosti u usklađivanju Statuta sa Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Uz

navedeno, Vlada je ukazala da je predložena odluka dostavljena bez potrebnih popratnih obrazloženja, a nedostaje i tekst odredbi važećeg Statuta koje se predloženom odlukom mijenjaju. U izričajnom i nomotehničkom smislu ovaj tekst Izmjena i dopuna Statuta sadrži i veći broj nedostataka.

Za raspravu se javio samo zastupnik **Andrija Hebrang (HDZ)** koji je u ime Kluba zastupnika HDZ-a podržao ovu Odluku o izmjenama i dopunama u kojima imamo dvije skupine članaka od kojih jedna vrši usklađivanje ovog Statuta s dva temeljna zakona, Zakonom o

znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju i Zakonom o HAZU-u, dok druga skupina članaka olakšava rad Akademije i omogućava redovnu proceduru izbora novih članova. Zastupnik je također izrazio slaganje s nakanom predlagača da se posebna pitanja reguliraju posebnim pravilnikom koji će biti usklađen s oba temeljna zakona.

Zastupnici su većinom glasova, sa 97 glasova "za" i 1 "suzdržanim", prihvatili Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Statuta Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

A. F.

PRIJEDLOG ODLUKE O PROGLAŠENJU 2006. GODINE "GODINOM NIKOLE TESLE" U REPUBLICI HRVATSKOJ

"Godina Nikole Tesle" u RH

Zastupnici Hrvatskoga sabora većinom glasova donijeli su Odluku o proglašenju 2006. godine "Godinom Nikole Tesle" u Republici Hrvatskoj. Predlagatelj ove Odluke je Vlada RH.

U srpnju 2006. godine bit će točno 150 godina otkako se rodio Nikola Tesla, istraživač svjetskog glasa u području elektrotehnike, svjetski poznat po svojim izumima i patentima. Vlada RH smatra da Nikoli Tesli kao znanstveniku treba na dostojan način obilježiti 150. godišnjicu rođenja, stoga upućuje prijedlog Saboru da 2006. godinu proglasi "Godinom Nikole Tesle" u RH.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslušili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, državnog tajnika Ministarstva kulture **Jadrana Antolovića**. Vlada Saboru upućuje Prijedlog da se 2006. godina proglasi godinom Nikole Tesle, uvažavajući da se upravo u lipnju 2006. godine obilježava 150 godišnjica od rođenja Nikole Tesle. Predlaže i osnivanje organizacijskog odbora

i utvrđivanje programa obilježavanja, kao i prijedlog da Hrvatski sabor bude pokrovitelj svih događanja tijekom te godine.

RADNA TIJELA

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu raspravio je ovo pitanje kao matično radno tijelo. Uvodno obrazloženje podnijeli su predstavnici predlagatelja. Nakon kraće rasprave u kojoj se postavilo pitanje usklađenosti s proračunskim ili drugim odlukama u financiranju programa o proglašenju 2006. godine "Godinom Nikole Tesle" u RH, donesen je jednoglasno Zaključak kojim se predlaže Hrvatskom saboru da donese Odluku o proglašenju 2006. godine "Godinom Nikole Tesle" u RH.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ove Odluke, a na njezin tekst nema primjedaba.

RASPRAVA

Nakon riječi predlagatelja, državnog tajnika **Jadrana Antolovića** otpočela je rasprava po klubovima zastupnika.

Završetak radova - srpanj 2006. godine

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Emil Tomljanović (HDZ)**. Klub podržava ovaj Prijedlog Vlade RH. Tomljanović ističe da spoznaje Nikole Tesle dugo vremena nisu bile dovoljno cijenjene u svijetu općenito, no s vremenom se taj odnos prema velikom znanstveniku mijenja i u svijetu se javlja veliki interes za Nikolu Teslu. Tako se u stručnim krugovima, a i u široj javnosti raznim aktivnostima nastoji dati odgovarajući značaj njegovom radu, a njegovim je imenom nazvana jedna mjerna jedinica u međunarodnom sustavu mjera, jedinica magnetske indukcije nazvana je tesla.

U Hrvatskoj je odnos prema ovom znanstveniku sličan onom u svijetu, "ponosni smo što se znanstvenik svjetskog glasa rodio u Lici, u Hrvatskoj, i toj činjenici dajemo sve veći značaj". Tomljanović je rekao da ova Odluka Sabora treba biti doprinos sjećanju na velikog čovjeka kojeg je iznjedrila naša mala i u njegovo vrijeme svijetu nepoznata zemlja.

Podsjetio je da su se otkrića Nikole Tesle često pripisivala drugim autorima, pa tako postoji mnoštvo patenata pod tuđim imenima iako je njihovo ishodište u Teslinoj ideji, a to se posebno odnosi na područje suvremenih telekomunikacija.

U Ličko-senjskoj županiji i u samom gradu Gospiću u tijeku su pripreme za obilježavanje 150 godišnjice rođenja Tesle. Kontinuirano se obavljaju radovi na obnovi spomen kompleksa, obnovi rodne kuće i pripremi novog, stalnog postava o velikom znanstveniku, uređenju krajolika i pratećih spomenika kulture koje se nalaze u memorijalnom kompleksu u Smiljanu, a sve se planira završiti do srpnja 2006. godine.

U ime **Kluba zastupnika IDS-a** govorio je **Damir Kajin (IDS)**. Rekao je da osim što je Tesla svojim izumima zadužio čovječanstvo, u domovini je bio poznat i po svojoj čuvenoj rečenici: "Ponosim se jednako svojom srpskom majkom i svojom hrvatskom domovinom". Kajin drži da je to sjajna poruka u ovom vremenu. "Jasno da se nečija politika na području poštivanja manjinskih prava neće ocjenjivati gestama, no slažem se sa svima onima koji će utvrditi da je ovdje riječ o značajnoj gesti i upravo tu gestu valja podržati".

Zaključio je neka godina posvećena Nikoli Tesli pridonese smirivanju strasti između građana hrvatske i srpske nacionalnosti.

Tisuću dokumenata ostalo u SAD-u

U ime **Kluba zastupnika HSS-a** govorio je **Ante Markov (HSS)**. Rekao je da je poznato da je Tesla bio znanstvenik i istraživač svjetskog glasa, da je većinu svog života proveo u SAD-u, no postoji još nešto važnije, a to je činjenica da je tisuću dokumenata u kojima se nalaze novi okviri za prepoznavanje Nikole Tesle ostalo u SAD-u, i do danas nisu poznati, a za te dokumente bori se čitav niz međunarodnih institucija i društava koja pokušavaju doći u posjed baštine Nikole Tesle. "Očigledno je da

su njegova znanstvena istraživanja 150 godina nakon njega jednako aktualna".

Smatra da Teslu ne treba uvlačiti u kontekst onoga što je govorio Kajin, jer to s Teslom nema veze. Drži da bi bilo primjereno da Hrvatska uz ovu odluku donese prijedlog i inicijativu da se formira institut koji će pokušati sve dokumente i istraživanja Tesle vratiti Hrvatskoj, da to postane hrvatska baština.

Klub zastupnika HSS-a u potpunosti podržava ovu inicijativu Vlade RH, ali smatra da treba učiniti i korak dalje i zadužiti Vladu da razmotri mogućnost osnivanja instituta koji će u Hrvatsku donijeti ostavštinu Tesle.

Nije dovoljna samo simbolična gesta

U ime **Kluba zastupnika HSLS-a DC-a i LS-a** govorio je **Zlatko Kramarić (LS)**. I ovaj Klub podržava Vladinu inicijativu, međutim smatra da treba progovoriti i o našoj sadašnjosti i budućnosti, onome što je znanost sada, odnosno kako ćemo se ubuduće određivati kao društvo spram znanosti kao bitnog segmenta svakog društva.

Naime, treba se odrediti koliko je zaista znanost bitan dio našeg budućeg razvoja, a ne samo fraza. "Ovo obilježavanje ne smije stati samo na simboličnoj gesti, kojom pokazujemo da nam obljetnica nije promakla".

Zaključio je da Klub podržava ovu inicijativu, ali smatra da ona treba poslužiti da "otvorimo i neke dublje teme i da ih aktualiziramo na pravi način".

Preispitati stanje znanosti u Hrvatskoj

U ime **Kluba zastupnika HSP-a** govorio je **Tonči Tadić (HSP)**. Izrazio je zadovoljstvo da će iduća godina biti proglašena godinom Nikole Tesle.

Smatra da moramo biti ponosni da je Teslina domovina Hrvatska, ali isto tako treba reći da je sudbina Nikole Tesle zapravo prototip sudbine hrvatskih fizičara. "Mi znamo prepoznati talente, te talente i školovati, ali najveći dio njih ako žele doista postići solidne rezulta-

te u prirodnim znanostima, posebice u fizici, nerijetko sreću traže preko velike bare, a Tesla je tu bio nažalost prvi".

Stoga godina obilježavanja Nikole Tesle mora biti povod za razmatranje u kojem su stanju prirodne znanosti u Hrvatskoj danas, u kojem je stanju financiranje naših fundamentalnih znanstvenih istraživanja i primijenjenih znanstvenih istraživanja, odnosno trebamo se zapitati može li Hrvatska s ovakvim financiranjem znanosti doista postizati svjetske rezultate.

Napominje da ako godina Nikole Tesle bude samo prigodničarska i ako ne bude povod za preispitivanje načina financiranja prirodnih znanosti i uloge prirodnih znanosti u razvoju društva i nacije, onda je promašila svoj smisao.

U tom smislu Klub podržava ovu inicijativu.

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** govorio je **Davorko Vidović (SDP)**. Klub svesrdno podržava inicijativu hrvatske Vlade da se iduća godina proglašava "Godinom Nikole Tesle". "Mi možemo biti ponosni što je upravo s ovoga prostora poniknula jedna takva istinska veličina čiji je znanstveni prinos čovječanstvu naprosto vječan". Ipak, Vidović napominje da ono što je Tesla postigao u jednom drugom podneblju je dovoljno upozoravajuće da se znanosti mora posvetiti daleko veća pozornost nego što je to slučaj sada u Hrvatskoj.

Naglašava da godina obilježavanja Tesle treba imati i svoj konkretni sadržaj u projektima koji bi pomogli osnaživanju znanosti i znanstvenog rada u RH.

Koliko naselja još nema struju?

U pojedinačnoj raspravi **Nenad Stazić (SDP)** rekao je da se i on priklanja ideji da se iduća godina obilježi na dostojan način i da Sabor bude pokrovitelj. Potrebno je urediti i očistiti od mina prostor oko Tesline kuće u Smiljanima, spomen kuću u Gospiću, kao i obnoviti srušen spomenik Nikole Tesle, djelo Frana Kršinića.

"Naravno, ovo je prilika da se pitamo koliko još povratničkih naselja u Hrvatskoj nema struju, izum Tesle, pa je ovo

prilika da tu godinu obilježimo i tako da sva ta mjesta dobiju struju koju je izumio Tesla”.

Luka Bebić (HDZ) rekao je da se već rade konkretni poslovi na uređenju prostora oko rodne kuće Tesle u Smiljanu, a radi se i na postavi Kršinićevog spomenika.

Treba formirati zakladu Tesle za djecu

Slaven Letica uputio je komplimente Vladi za ovu inicijativu. Smatra da bi u godini Nikole Tesle trebalo formirati zakladu Nikole Tesle za djecu u dobi od pete do jedanaeste godine koji su najnadareniji u prirodnim znanostima.

”Hrvatska po sadašnjoj strategiji razvoja neće stvoriti prostor za razvoj novih Tesla”. Napominje da bi trebalo izmijeniti barem preambulu ovog teksta da on ne izgleda tako suhoparan. Zaključio je da je pokrenuta inicijativa od strane jednog američkog društva koje se bavi proučavanjem ostavštine Tesle da se datum njegovog rođenja proglasi u okviru UN-a Danom Nikole Tesle. Smatra poželjnim da i Sabor osnaži tu inicijativu.

Obnova spomenika Tesle

Ingrid Antičević-Marinović ističe da je za svaku pohvalu ovaj vladin Prijedlog. Pritom napominje da svakako treba izreći poruku koju je ovaj geni-

jalni znanstvenik nosio, a to je poruka tolerancije.

Drži nacionalnom sramotom da u njegovom kraju neka naselja još nemaju struju, da je okolica Tesline kuće još uvijek minirana, da je neobnovljena njegova rodna kuća, da je spomenik, skulptura Tesle, djelo Kršinića, srušen.

Napominje da je ovo prilika da se osude takvi postupci kao što je rušenje spomenika koji su se događali za vrijeme obrane Hrvatske od agresora.

Ivan Bagarić (HDZ) podupire ovaj vladin Prijedlog za proglašenje 2006. godine godinom Nikole Tesle, kao i **Franjo Piplović (DC)**, koji napominje da se treba osmisliti kvalitetan program koji će imati ne samo prigodnički karakter, nego znatno dublji društveni karakter. Naime, kako se radi o znanstveniku, u program obilježavanja trebalo bi uvrstiti niz znanstvenih programa, kao i niz društvenih inicijativa koje bi znaost, osobito prirodnu znanost postavile u našem društvu drugačije no što ona sada stoji.

Konačno, ovo obilježavanje trebalo bi poslužiti i za bolju integraciju pojedinih etničkih skupina u hrvatsko društvo, prije svega Srba povratnika, jer se ”Tesla nije stidio ni svoje domovine ni svoga roda”.

Zaključno u ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je **Krešimir Ćosić (HDZ)**. Rekao je da je Tesla na najbolji način pokazao snagu pojedinca koji je svojim znanjem, talentom i genijalnošću uspio nadrastiti prostor i vrijeme u

kojem je živio, jer njegove znanstvene misli i ideje daleko su otišle izvan granica Hrvatske.

U današnjem vremenu otkrića, projekti, inovacije ne pripadaju pojedincima u mjeri kao što je to bilo nekada, već više pripadaju institucijama i svima onima koji u znanju prepoznaju svoju poslovnu budućnost, budućnost država.

Zaključio je da treba iskoristiti ovu mudru inicijativu Vlade kako bi se u Hrvatskoj učinilo sve da znanje, istraživanje i ulaganje u primjenjivanje znanja i tehnologije ima sve važnije mjesto.

Klub zastupnika HDZ-a podupire u punoj mjeri ovu inicijativu, očekujući posebnu odgovornost svih onih koji će osmišljavati programe, kako to ne bi bilo samo formalno obilježavanje jedne važne obljetnice, već mnogo sadržajnije, gdje bi se jasno istaknula važnost znanja u budućem razvoju Hrvatske.

Zaključnu riječ dao je **Jadran Antolović**, državni tajnik Ministarstva kulture. Zahvalio je na podršci koju su zastupnici dali ovom Vladinom Prijedlogu odluke o proglašenju 2006. godine godinom Nikole Tesle. Rekao je da se već duže od godinu i pol dana intenzivno radi na svim tim programima, o čemu je pisano u medijima, a ova odluka predstavlja samo još jedan korak da što dostojnije obilježimo iduću godinu”.

Ovime je zaključena rasprava. **Zastupnici su većinom glasova, sa 95 glasova ”za” i 2 ”suzdržana” glasa donijeli predloženu Odluku.**

S.Š.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
Ružica Šimunović

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Ivana Čerkez, Ana Favro, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavne i odgovorne urednice), Đurda Krmpotić, Marta Micek, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKO - TEHNIČKI UREDNIK: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: <http://www.sabor.hr>

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora